

UHASSELT

KU LEUVEN

Maastricht University

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen

Maxime Geerts

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Charlotte DECLERCK

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be
Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2020
2021

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

KU LEUVEN

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen

Maxime Geerts

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Charlotte DECLERCK

Dankwoord

Geachte Lezer,

Deze masterscriptie over de huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen zou niet tot stand zijn gekomen zonder de ondersteuning van Prof. Dr. C. Declerck. Zonder haar toezien oog zou dit werk immers te herleiden zijn tot een werkelijke kladblok vol met ongestructureerde stellingen en bevindingen. Om deze reden wens ik haar uitvoerig te bedanken.

Vervolgens wens ik mijn dank te richten aan notaris Ann Schaeken. Zonder haar begeleiding tijdens mijn stage op haar kantoor te Herentals zou het niet tot mij zijn doorgedrongen hoe de interessante discussie omtrent de huwelijksvoordelen een leerrijk onderwerp voor mijn masterproef zou kunnen zijn. Bedankt voor het enthousiasme waarmee u me iedere keer weet te motiveren.

Bedankt aan de UHasselt voor het mogelijk te maken dat studenten als ik de nodige juridische databanken vanop afstand konden raadplegen in deze uitzonderlijke omstandigheden die het gevolg zijn van de wereldwijde coronacrisis.

Verder gaat er een dankwoord uit naar mijn familie voor het nalezen van mijn onderzoek en de mogelijkheden die zij geboden hebben door thuis om te vormen tot een uitstekende werkplek.

Tot slot wil ik ook mijn vriendin, Lisa, de liefde van mijn leven, bedanken om mij telkens weer aan te sporen om te blijven doorzetten in tijden waar andere omstandigheden hun plaats op de voorgrond opeisten.

Ik wens u alvast veel leesplezier.

Maxime Geerts

UHasselt

12 mei 2021

Samenvatting

Deze scriptie vertrekt vanuit de volgende onderzoeksvraag: Hoe past de techniek van de huwelijksvoordelen in huwelijksstelsels van scheiding van goederen?

Om tot een antwoord te komen wordt de gehele problematiek inzake de huwelijksvoordelen onderzocht.

De eerste conclusie in dit onderzoek is dat het leerstuk van de huwelijksvoordelen voor veel discussie binnen de rechtsleer heeft gezorgd. Door de verregaande gevolgen van een kwalificatie van een beding als huwelijksvoordeel, die voornamelijk bestaan uit de niet-toepassing van de regels inzake de schenkingen, zijn rechtsgeleerden het oneens over de mogelijkheden en het toepassingsgebied. Door een gebrek aan wettelijk kader is er een tweedeling ontstaan: enerzijds treft men voorstanders van een extensieve interpretatie aan die beroep doen op het principe van de partijautonomie, dat een centrale rol inneemt binnen het opstellen van een secundair huwelijksstelsel, om de techniek van de huwelijksvoordelen uit te breiden. Indien een beding in de huwelijksvereenkomst voldoet aan de vereiste objectieve kwalificatiecriteria is het van geen belang welke vorm of in welk stelsel dit beding uitwerking vindt. Hier tegenover staat een restrictieve benadering die stelt dat de rechtszekerheid vereist dat men de bijzondere kwalificatie van huwelijksvoordelen niet zo maar mag uitbreiden zonder expliciete wettelijke grondslag. De voornaamste rechtspraak volgt hier de extensieve interpretatie en spreekt van een huwelijksvoordeel indien: een echtgenoot een voordeel verkrijgt uit de werking, de samenstelling, de vereffening of verdeling van het huwelijksstelsel indien dit voordeel aanwinsten betreft.

De tweede bevinding situeert zich na de hervorming van het huwelijksvermogensrecht door de wet van 22 juli 2018, de wet Huwelijksvermogensrecht 2018. De wetgever bevestigt met deze wetwijziging een extensieve interpretatie door huwelijksvoordelen expliciet toe te staan binnen stelsels van scheiding van goederen. De wet verfijnt het stelsel van zuivere scheiding van goederen door echtgenoten de mogelijkheid te geven om correcties aan *koude* stelsel de mogelijke correcties toe te voegen. Deze correcties kunnen intern zijn, zoals een verrekenbeding, of kunnen extern zijn zoals doelgebonden vermogens, zoals een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen, of door het regelen van een onverdeeldheid in de huwelijksvereenkomst. Men dient te besluiten dat huwelijksvoordelen mogelijk zijn binnen scheidingsstelsels, onder de voorwaarde dat er sprake is van een bepaalde gemeenschap die echtgenoten via deze correcties kunnen tot stand brengen.

Tot slot wordt de sluier van de toekomst opgeheven door een inzage te doen in wetsvoorstel 1272/001 die het huwelijksvermogensrecht hercodificeert in het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Waar het wetsvoorstel zelf beweert dat het louter om een herstructurering zonder inhoudelijke wijzigingen gaat, dient men te bemerken dat er wel degelijk grootse inhoudelijke wijzigingen plaatsvinden: Voor het eerst voorziet de wet van een wettelijk kader voor de huwelijksvoordelen, inclusief een duidelijke definitie en kwalificatiecriteria. De argumenten van de restrictieve interpretatie worden weerlegd en de extensieve interpretatie op vlak van het leerstuk van de huwelijksvoordelen is de norm.

Inhoudsopgave

Dankwoord	1
Samenvatting.....	3
Inhoudsopgave	5
Inleiding	9
Eerste luik: Huwelijksvoordelen vóór de wet huwelijksvermogensrecht van 22 juli 2018	13
Inleiding	13
Afdeling I: Situering en huwelijksvoordelen in de wet.....	13
Hoofdstuk I. Wat is een huwelijksvoordeel?	13
§ 1. Het begrip huwelijksvoordeel.....	13
§ 2. Belang.....	14
§ 3. Problematiek	15
Hoofdstuk II. Artikelen binnen het Burgerlijk Wetboek	16
§ 1. Situering: overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen	16
§ 2. Inbreng	18
§ 3. Vooruitmaking, ongelijke verdeling en het beding van verblijving.....	19
§ 4. niet-gemeenschappelijke kinderen	24
§ 5. Artikel 1429 <i>bis</i> oud BW.....	25
§ 6. Tussenbesluit	25
Hoofdstuk III. Historiek van de wetgeving	26
§ 1. Inleiding	26
§ 2. Het Burgerlijk Wetboek van 1804.....	26
§ 3. De wet van 14 juli 1976.....	27
§ 4. De wet Erfonwaardigheid en Plaatservulling van 2012.....	28
§ 5. Tussenbesluit	28
Afdeling II: Problematiek en fundamentele vragen omtrent de huwelijksvoordelen.....	29
Inleiding	29
Hoofdstuk 1. De vormen van huwelijksvoordelen: extensief of restrictief?	29
§ 1. Situering.....	29
§ 2. Een extensieve interpretatie: de leer van de huwelijksvoordelen	30
§ 3. Een enge interpretatie	36

Hoofdstuk 2. Toepassingsgebied; beperkt tot gemeenschapsstelsels?	40
§ 1. Situering.....	40
§ 2. Extensieve interpretatie	40
§ 3. Restrictieve toepassing	42
§ 4. Rechtspraak	44
§ 5. Tussenbesluit	46
Hoofdstuk 3. De overlevingsvoorwaarde.....	46
§ 1. Situering.....	46
§ 3. Restrictief: intrinsiek	48
§ 4. Rechtspraak	50
§ 5. Tussenbesluit	53
Hoofdstuk 4. Conclusie en persoonlijke bemerkings	53
§ 1. Drie discussies, eenzelfde argument.....	53
§ 2. Persoonlijke visie	54
Tweede luik: Huwelijksvoordelen na de wet huwelijksvermogensrecht van 22 juli 2018	55
Inleiding	55
Afdeling I. De wet huwelijksvermogensrecht van 22 juli 2018	55
Hoofdstuk I. Aanleiding en voorbereidende werken.....	55
§ 1. Situering.....	55
§ 2. Inwerkingtreding	56
Hoofdstuk II. Wetswijzigingen op het vlak van de huwelijksvoordelen	56
§ 1. Situering.....	56
§ 2. Terminologische wijzigingen	57
§ 3. De inbreng	58
§ 4. Huwelijksvoordelen binnen stelsels van scheiding van goederen	59
Hoofdstuk III. Wat is een huwelijksvoordeel, na de wet huwelijksvermogensrecht van 22 juli 2018	61
§ 1. Situering.....	61
§ 2. Beantwoording van de problematiek.....	61
§ 3. Nieuwe rechtsvragen.....	62
Hoofdstuk IV. Wetswijzigingen met betrekking tot stelsels van scheiding van goederen	65
§ 1. Situering.....	65

§ 2. Het stelsel van scheiding van goederen	66
§ 3. Verfijning van het stelsel van scheiding van goederen	67
Hoofdstuk V. Tussenbesluit: verwezenlijkingen van de wet Huwelijksvermogensrecht 2018	69
§ 1. Tussenbesluit	69
Afdeling II. Huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen	69
Hoofdstuk I. Huwelijksvoordelen in een zuivere scheiding van goederen	69
§ 1. Situering.....	69
§ 2. Huwelijksvoordelen	70
§ 3. Conclusie	70
Hoofdstuk II. Huwelijksvoordelen in gecorrigeerde stelsels van scheiding van goederen	71
§ 1. Situering.....	71
§ 2. Verrekenbedingen.....	71
§ 3. Doelgebonden vermogens.....	79
3.1 Situering.....	79
3.2 Het toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen (TIGV)	79
§ 4. Onverdeeldheid	84
Hoofdstuk III. Tussenbesluit	88
Derde luik: Huwelijksvoordelen in het licht van wetsvoorstel 1272/001 – Het nieuw Burgerlijk Wetboek	89
Afdeling I. Huwelijksvoordelen in het wetsvoorstel van 20 mei 2020	89
Hoofdstuk 1. Het nieuw Burgerlijk Wetboek	89
§ 1. Historiek en doelstellingen	89
§ 2. Structuur en uniforme terminologie.....	89
Hoofdstuk II. Huwelijksvoordelen in het licht van wetsvoorstel 1272/001	90
§ 1. Wettelijk kader voor de huwelijksvoordelen.....	90
§ 2. Artikelsgewijze bespreking	91
2.3 Artikelsgewijze bespreking: vijfde hoofdstuk	92
§ 3. Conclusie	93
Conclusie	95
Bibliografie	101
Rechtsleer	101
Wetgeving.....	110
§ 1. Wetgeving	110

§ 2. Parlementaire stukken	110
Rechtspraak	111
§ 1. Grondwettelijk Hof	111
§ 2. Hof van Cassatie.....	111
§ 3. Raad van State	111
§ 4. Hoven en rechtbanken.....	112

Inleiding

Wanneer de liefde leidt tot het huwelijk verbinden twee personen zich tot een levenslange overeenkomst van trouw, bijstand en verzorging. Deze wens tot wederzijdse solidariteit gaat echter vaak verder dan een mensenleven: echtgenoten willen elkaar beschermen indien één van hen tot een voortijdig overlijden komt. Door aan successieplanning te doen, meer bepaald door het uitwerken van een huwelijksvereenkomst, kunnen de echtgenoten bepaalde zaken onttrekken aan hun nalatenschap. Hierdoor zullen de bepaalde regels van het erfrecht, waaronder het toekomen van de helft van de nalatenschap aan de nakomelingen, omzeild kunnen worden. Binnen de successieplanning speelt het fenomeen van de huwelijksvoordelen een belangrijke rol: het geeft echtgenoten immers een arsenaal aan middelen en zet een bepaalde spanning op de balans tussen enerzijds de langstlevende echtgenoot en anderzijds de nakomelingen van de vooroverledene. Deze verregaande gevolgen van een kwalificatie als huwelijksvoordeel heeft gezorgd voor een heuse discussie binnen de rechtsleer. Door het nalaten van de wetgever om zelf te voorzien in een uitwerking en regulering van huwelijksvoordelen, is het aan de rechtsleer geweest om het voortouw te nemen om duidelijkheid te scheppen, maar dit levert de nodige onderlinge onenigheden op. De centrale vraag binnen deze masterproef luidt: Hoe past de techniek van de huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen? De eerste subonderzoeksvraag luidt dan ook vanzelfsprekend: Wat is een huwelijksvoordeel?

In dit werk wordt de discussie inzake de drie voornaamste twistpunten aangekaart: ten eerste is men het binnen de rechtsleer niet unaniem eens omtrent de vormen van huwelijksvoordelen. In het oud Burgerlijk Wetboek treft men immers bepaalde artikelen aan die spreken over specifieke vormen van huwelijksvoordelen, zoals de techniek van de vooruitmaking en het beding van ongelijke verdeling. Betekent dit dat de bijzondere kwalificatie van een beding als huwelijksvoordeel, samen met de voordelen die deze kwalificatie met zich meebrengt, beperkt is tot deze gevallen die expliciet in de wettekst zijn opgenomen, of is er hier sprake van loutere voorbeelden waardoor er meer mogelijkheden zijn? De tweede subonderzoeksvraag luidt: zijn de vormen van huwelijksvoordelen beperkt tot deze die in de wet zijn opgenomen?

Een tweede grond voor verdeeldheid binnen de rechtsleer is de afbakening van het toepassingsgebied van huwelijksvoordelen. In het oud Burgerlijk Wetboek staan de artikelen met betrekking tot deze voordelen onder de titel *overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen*, wat volgens sommige auteurs terugslaat op het feit dat de techniek van de huwelijksvoordelen beperkt is tot situaties waarin echtgenoten gehuwd zijn onder het wettelijk stelsel van beperkte gemeenschap. Een andere strekking ontkent dit, en beweert dat huwelijksvoordelen ook een plaats kunnen vervullen binnen stelsels van scheiding van goederen. De derde subonderzoeksvraag luidt: is de techniek van de huwelijksvoordelen mogelijk in stelsels van scheiding van goederen?

De derde en laatste grote vraag heeft te maken met de aard van huwelijksvoordelen. Bepaalde auteurs beweren dat huwelijksvoordelen ten alle tijde gekoppeld dienen te worden aan een overlevingsvoorwaarde. Dit leiden zij af uit de bewoording van de artikelen in het oud Burgerlijk Wetboek die slaan op het beding van ongelijke verdeling, en spreken van: "*echtgenoten kunnen overeenkomen dat de langstlevende...*". Daarentegen is een ander deel van de rechtsleer van mening dat deze overlevingsvoorwaarde geen intrinsieke vereiste is om te kwalificeren als een huwelijksvoordeel. De vierde subonderzoeksvraag luidt: is een overlevingsvoorwaarde een intrinsieke vereiste voor een kwalificatie als huwelijksvoordeel?

Deze drie vermelde vragen, en meer, hebben gezorgd voor een rijke variëteit aan verschillende opvattingen binnen de rechtsleer die allesbehalve met éénzelfde klank luiden. Daarop heeft de wetgever getracht om meer duidelijkheid te scheppen met de wet van 22 juli 2018, in dit werk genaamd de wet huwelijksvermogensrecht 2018, wat een afkorting inhoudt van diens langere titel. Door expliciet te bevestigen dat een restrictieve opvatting in verband met huwelijksvoordelen niet in lijn is met de geest van deze voordelen, werd groen licht gegeven voor een toepassing van huwelijksvoordelen binnen huwelijksstelsels van scheiding van goederen, maar dit betekent nog niet dat de discussie is afgelopen.

Dit werk, dienende als masterproef tot het behalen van een diploma in de rechten, is een poging om het fenomeen van de huwelijksvoordelen uitvoerig te kaderen. We bevinden ons ten tijde van het schrijven in een bijzondere periode: enerzijds relatief snel na de inwerkingtreding van de wet Huwelijksvermogensrecht van 22 juli 2018 en diens bepalingen en anderzijds tevens op de vooravond van een nieuw Burgerlijk Wetboek. Daarom zal deze scriptie opgedeeld worden in drie grote delen die telkens terugslaan op een bepaalde periode waar telkens een antwoord op de verschillende onderzoeksvragen zal gezocht worden: vóór de wet Huwelijksvermogensrecht 2018, na de wet Huwelijksvermogensrecht 2018 en tenslotte na de inwerkingtreding van de toepasselijke bepalingen van het nieuwe wetsvoorstel 55-1272.

Omwille van de gebruiken binnen de rechtsleer en het belang van terminologische consequentie zal doorheen deze tekst steeds gesproken worden van het *oud Burgerlijk Wetboek* indien er sprake is van het uit 1804 daterende wetboek aangezien bepaalde delen van het nieuwe Burgerlijk Wetboek reeds ingevoerd zijn.

Het eerste deel omvat een beschrijving van het begrip huwelijksvoordelen, in samenhang met een uiteenzetting van de concrete gevolgen en mogelijkheden van een kwalificatie als huwelijksvoordeel vóór de wet Huwelijksvermogensrecht 2018. Er wordt getracht antwoord te bieden op twistpunten die zijn ontstaan door het zwijgen van de wetgever, door te vertrekken vanuit een wetshistorisch perspectief. In plaats van louter aan te kaarten waar de wetgever niets geregeld heeft en waar de rechtsleer bijgevolg heeft moeten ingrijpen, ligt de focus hier op wat er allemaal wel expliciet is opgenomen en wat dit concreet betekent.

Na deze wetsanalyse volgt een poging om de drie voormelde vragen inzake de problematiek te beantwoorden aan de hand van de voorhand liggende wetgeving: Dient men een restrictieve toepassing te hanteren of is de wet louter exemplatief? Is de techniek van de huwelijksvoordelen beperkt tot gemeenschapsstelsels of is ze ook mogelijk binnen stelsels van scheiding van goederen? Moet er een overlevingsvoorwaarde aan huwelijksvoordelen gekoppeld zijn?

Na dit eerste luik zal de focus zich in luik twee verleggen naar de tijdsperiode na de wet Huwelijksvermogensrecht 2018. Wat heeft deze wet meegebracht aan wetswijzigingen op het vlak van de huwelijksvoordelen? Waar biedt men antwoord op de eerder heersende problematiek? Welke nieuwe rechtsvragen duiken er mogelijks op? De hoofdonderzoeksvraag alsmede de voormelde subonderzoeksvragen zullen weer beantwoord worden. Twee nieuwe subonderzoeksvragen duiken op: Vereist een huwelijksvoordeel een beding in de huwelijksovereenkomst? Dient een huwelijksvoordeel uitdrukkelijk zo genoemd te worden in de huwelijksovereenkomst?

Vervolgens zal gekeken worden hoe de wet Huwelijksvermogensrecht 2018 bepaalde mogelijke correcties van de scheidingsstelsels heeft verankerd waardoor echtgenoten expliciet in staat zijn om huwelijksvoordelen in zulke stelsels te integreren.

Het derde luik van deze masterscriptie piept even door het sleutelgat van de toekomst en houdt een bespreking en analyse van wetsvoorstel nr. 55-1272. Alhoewel de wetgever zelf spreekt van een loutere hercodificatie brengt de nieuwe wet de nodige inhoudelijke wijzingen met zich mee. Deze worden onderzocht om ten slotte te besluiten hoe huwelijksvoordelen vandaag en morgen zullen passen in stelsels van scheiding van goederen.

Eerste luik: Huwelijksvoordelen vóór de wet huwelijksvermogensrecht van 22 juli 2018

Inleiding

1. SITUERING - Dit eerste luik opent met een wetsanalyse van de aanwezige wetgeving die het leerstuk van de huwelijksvoordelen behandelt. Er wordt gestart met een korte definiëring van het begrip huwelijksvoordelen, en een uiteenzetting van de gevolgen van een kwalificatie als huwelijksvoordeel. Vervolgens worden de relevante artikelen uit het oud Burgerlijk Wetboek besproken om te bepalen wat er, en wat er niet, wettelijk geregeld is. De eerste afdeling wordt afgesloten met een kort wetshistorisch overzicht: van de oude Code Civil uit 1804 waar ons burgerlijk recht aan ontsprongen is, tot aan de grote hervorming van de wet Huwelijksvermogensrecht van 22 juli 2018.

In de tweede afdeling van het eerste luik worden de drie grootste vraagstukken en probleemstellingen inzake de huwelijksvoordelen behandeld: Blijft de leer van de huwelijksvoordelen beperkt tot de letterlijke wetsartikelen, of is er een mogelijkheid tot andere vormen van huwelijksvoordelen? Is een toepassing van huwelijksvoordelen beperkt tot de gemeenschapsstelsels, of is zij ook mogelijk binnen stelsels van scheiding van goederen? En ten slotte, is de overlevingsvoorwaarde een inherent kenmerk van huwelijksvoordelen, of is er een mogelijkheid tot vormen waar deze voorwaarde tot overleving ontbreekt?

Afdeling I: Situering en huwelijksvoordelen in de wet

Hoofdstuk I. Wat is een huwelijksvoordeel?

§ 1. Het begrip huwelijksvoordeel

2. BEGRIPSOMSCHRIJVING – Aangezien er discussie woedt over de mogelijkheden en het toepassingsgebied van de huwelijksvoordelen, ontbreekt er binnen de rechtsleer een unaniem aanvaarde definitie van de term. Volgens de (extensieve) meerderheidsstrekking worden huwelijksvoordelen omschreven als voordelen die een echtgenoot verkrijgt uit de werking, samenstelling of verdeling van het huwelijksvermogensstelsel, waarmee hem aanwinsten worden toegekend.¹ Deze definitie ontspringt echter niet aan de wetgever maar aan de rechtsleer,² bevestigd in een eerste mijlpaalarrest van het Hof van beroep te Antwerpen in 2004.³ De letterlijke term 'huwelijksvoordeel' komt bovendien niet eens voor in de wetgeving, waar de termen 'huwelijksvoorwaarden' en 'huwelijksvereenkomsten' worden gebruikt. Een beperktere definitie vinden we terug bij de Franstalige rechtsleer, vertaald als volgt: Een huwelijksvoordeel ontstaat in de gemeenschapsstelsels door een beding dat afwijkt van het wettelijk stelsel waarbij aan de ene

¹ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Wat is een huwelijksvoordeel?", *Not.Fisc.M.* 2005, 293; H. CASMAN, *Het begrip huwelijksvoordelen*, Antwerpen, Kluwer, 1976, 264, nr. 218.

² J.-F. TAYMANS, "Les avantages matrimoniaux en régime de séparation de biens", in J.-L. RENCHON en F. TAINMONT, *la réforme des régimes matrimoniaux et des droits successoraux du conjoint et du cohabitant légal*, Brussel, Larcier, 2019, (229) 229 - 233.

³ Antwerpen 5 oktober 2004, *T.F.R.* 2005, afl. 279, 381-382.

echtgenoot in geval van overlijden een voordeel wordt toegekend dat niet zou bestaan onder het regime van het wettelijk stelsel.⁴ Er valt duidelijk op te merken dat deze tweede begripsomschrijving een veel restrictievere draagwijdte heeft: zo geldt er enerzijds een beperking tot gemeenschapsstelsels, en zit er een intrinsieke overlevingsvoorwaarde in vervat.

3. OVERLEVINGSRECHTEN - Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen het begrip huwelijksvoordeel en het begrip overlevingsrecht. Dit laatste betreft de rechten die onder voorwaarde van overleving zijn overeengekomen tussen echtgenoten. Of ieder huwelijksvoordeel ook inherent een overlevingsrecht is,⁵ is één van de grote veldslagen op het strijdtoneel van de huwelijksvoordelen,⁶ waar later in detail op wordt teruggekomen.

§ 2. Belang

4. VERKRIJGING ONDER BEZWARENDE TITEL - Een verkrijging als huwelijksvoordeel is geen schenking maar een verkrijging onder bezwarende titel.⁷ De in de wetgeving gebruikte variant 'huwelijksvereenkomsten' versterkt deze stelling. Dit is van belang om zowel civielrechtelijke als fiscale redenen:

Civielrechtelijk dient men te bemerken dat een verkrijging onder bezwarende titel, anders dan een schenking, niet in aanmerking wordt genomen voor de samenstelling van de fictieve massa van de nalatenschap van de overleden echtgenoot.⁸ Diezelfde fictieve massa ligt aan de basis voor de berekening van de globale reserve van de reservataire erfgenamen (de nakomelingen) en het beschikbaar deel. Een vermogensbestanddeel dat verkregen wordt via de techniek van de huwelijksvoordelen is daarom beschermd tegen aanspraken van reservataire erfgenamen.⁹ Deze kunnen er met andere woorden geen inkorting van vorderen, waardoor er sprake is van een versterkte positie voor de langstlevende echtgenoot.¹⁰

5. FISCALE GEVOLGEN - Fiscaal gezien geldt het uitgangspunt dat iets dat wordt verkregen krachtens het huwelijksvermogensrecht, en bijgevolg niet wordt verkregen krachtens het erfrecht, niet vatbaar is voor erfbelasting. Meer nog: zelfs indien de wet een herkwalificatie tot schenking opdringt, geldt dit enkel voor de regels inzake inkorting en niet voor de toepasselijkheid van erfbelasting. Gelet op de basisbeginselen van het erfrecht kan een huwelijksvoordeel niet worden belast met erfbelasting.¹¹ Een huwelijksvoordeel kan enkel belast worden op grond van een specifieke bepaling. Zo'n bepaling

⁴ P. DE PAGE, *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2003, 221.

⁵ R. BARBAIX, "Koekoekskinderen in het familiaal vermogensrecht" in R. BARBAIX, S. EGGERMONT, N. GEELHAND en F. SWENNEN (eds.), *Handboek Estate Planning. Bijzonder Deel 2, Koekoekskinderen*, Gent, Larcier, 2008, (37) 49, nr. 73.

⁶ Cf. verder randnummer 94 e.v.

⁷ G. VAN OOSTERWYCK, "Huwelijksvoordelen en contractuele erfstellingen", *TPR* 1985, (233) 233 – 238.

⁸ Brussel 21 april 1971, *Rec.gén.enr.not.*, nr. 21.514, noot P. STIEN.

⁹ K. BOONE, "Commentaar bij de artikelen 1458, 1464 en 1465 BW", *Comm.Pers.*, Mechelen, Kluwer, 2009, (1) 4-5, nrs. 1-2, losbl.

¹⁰ A. DEFRAITEUR, "Avantages matrimoniaux en droit fiscal et en droit civil : comment réconcilier l'inconciliable ? incidences de l'arrêt de la Cour de cassation du 10 décembre 2010" in *Rec.gén. enr. not.*, 2012, afl. 4, (149) 149; H. CASMAN, "Op zoek naar de draad van Ariadne in de doolhof van huwelijksvoordelen – of zouden het aanwinstenvoordelen moeten zijn?" in F. SWENNEN en R. BARBAIX (eds.), *Over erven: liber amicorum Mieke Puelinckx-Coene*, Mechelen, Kluwer, 2006, (83) 89, nr. 14.

¹¹ Art. 1 W.Succ en art. 2.7.3.1.1 VCF; Art. 2 W.Succ. en art. 2.7.1.0.2 VCF.

kunnen we terugvinden in enerzijds artikel 5 van de federale Wet Successierechten en anderzijds artikel 2.7.1.0.4 van de Vlaamse Codex Fiscaliteit:

"De langstlevende echtgenoot die ingevolge een huwelijksovereenkomst die niet aan de regels voor de schenkingen is onderworpen, op voorwaarde van overleving meer dan de helft van de gemeenschap toegekend krijgt, wordt voor de heffing van de erfbelasting gelijkgesteld met de langstlevende echtgenoot die, als niet wordt afgeweken van de gelijke verdeling van de gemeenschap, het deel van de andere echtgenoot krachtens een schenking onder de levenden of een uiterste wilsbeschikking geheel of gedeeltelijk verkrijgt."

Waar huwelijksvoordelen op civielrechtelijk vlak ontsnappen aan verschillende regels inzake schenkingen of het erfrecht, heeft de fiscus er voor gezorgd dat deze speciale kwalificatie niet doorgetrokken wordt naar de belastingaangifte. Een verdere fiscale bespreking omtrent huwelijksvoordelen zal in het verdere verloop van dit werk niet aan bod komen.

§ 3. Problematiek

6. EVENWICHT TUSSEN DE LANGSTLEVENDE ECHTGENOOT EN DE NAKOMELINGEN - Het concept van de huwelijksvoordelen kadert binnen het leerstuk van de rechten en plichten van de echtgenoten. Het betreft immers bepaalde rechten van de langstlevende echtgenoot.

Doordat de kwalificatie als overeenkomst de erfrechtelijke aanspraken van de nakomelingen beperkt door bepaalde zaken aan de nalatenschap te onttrekken speelt het evenwicht tussen deze langstlevende echtgenoot en de erfgenamen een belangrijke rol binnen de discussie. Het dient maar al te vaak dient als bron voor verdeeldheid. Tegenhangers van een verruimde toepassing van de huwelijksvoordelen menen immers dat dit onterecht de aanspraken van de nakomelingen zou beperken.

7. STILZWIJGEN VAN DE WETGEVER - Een groot deel van het probleem situeert zich in de eigenlijke letter van de wet: de artikels die betrekking hebben op huwelijksvoordelen bevatten geen definitie, geen afbakening van het toepassingsgebied en geen duidelijkheid of de opgesomde vormen limitatief of louter exemplatief zijn. Het kaderen van huwelijksvoordelen is dus een groot constructiewerk en de wetgever heeft ons achtergelaten met niet veel gereedschap. In de volgende afdeling volgt een bespreking en analyse van de aanwezige wetsartikelen waarop het hele fenomeen van de huwelijksvoordelen zich heeft gebouwd, inclusief de wetshistoriek om de wil van de wetgever te achterhalen.

Hoofdstuk II. Artikelen binnen het Burgerlijk Wetboek

§ 1. Situering: overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen

1.1 Primair en secundair huwelijksstelsel

8. OVEREENKOMSTEN DIE HET WETTELIJK STELSEL KUNNEN WIJZIGEN - Met uitzondering van een vreemde eend in de bijt, artikel 1429*bis* inzake de Erfonwaardigheid, situeren de klassieke wetsartikelen over de huwelijksvoordelen zich onder het hoofdstuk '*Overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen*' binnen het oud Burgerlijk Wetboek. Dit betekent dat we het geheel aan bepalingen inzake de huwelijksvoordelen kunnen terugvinden bij het secundair, en niet het primair, huwelijksvermogensstelsel.

Het primair huwelijksstelsel regelt de wederzijdse vermogensrechtelijke rechten en plichten tussen de echtgenoten.¹² Er ligt een minimum gehalte van solidariteit aan de basis.¹³ De regels van het primair huwelijksstelsel zijn van toepassing op ieder huwelijk zonder dat er een mogelijkheid tot afwijking bestaat. Dit betekent echter niet dat een huwelijk kan bestaan door het louter toepassen van de regels van het primair huwelijksstelsel aangezien het slechts een paar aspecten van het huwelijk (persoonsrechtelijk en vermogensrechtelijk) regelt.¹⁴ Echtgenoten worden verplicht zichzelf bovendien te voorzien van een secundair huwelijksstelsel.

Het secundair huwelijksstelsel is een wisselwerking van enkele dwingende regels en wilsautonomie van de echtgenoten. Zo biedt de wetgever aan de echtgenoten de keuze aan om dit secundair huwelijksstelsel al dan niet zelf, binnen de perken van het mogelijke, te regelen.¹⁵

1.2 Het wettelijk stelsel

9. STELSEL VAN BEPERKTE GEMEENSCHAP - Indien de echtgenoten niets ondernemen (of expliciet voor deze optie opteren) vallen ze terug op het *wettelijk stelsel*.¹⁶ Dit stelsel geldt als een bundeling van gemeenrechtelijke bepalingen inzake het huwelijk.¹⁷ Het dient als aanvullend recht voor huwelijksstelsels die afwijken van het wettelijk stelsel zelf en als opvangnet voor afwijkende huwelijkscontracten die nietig worden verklaard.

Kort samengevat wordt het wettelijk stelsel gekenmerkt door een beperkte gemeenschap, een scheiding van goederen met een gemeenschap van aanwinsten.¹⁸ Dit blijft tot vandaag het best in lijn te zijn met de wensen van een gemiddeld gezin dat beroepsinkomsten als haar voornaamste bron van inkomsten ziet.¹⁹

¹² Art. 212 – 224 oud BW.

¹³ C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure. 2019, 19 – 227, punt 34.

¹⁴ C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure. 2019, 19 – 227, punt 151.

¹⁵ Art. 1387 oud BW.

¹⁶ R. DEKKERS, H. CASMAN, A.-L. VERBEKE en E. ALOFS, *Relatievermogensrecht*, Mortsels, Intersentia, 2019, 43 – 60, punt 67.

¹⁷ Art. 1398 – 1450 oud BW.

¹⁸ J. DU MONGH, "Huwelijksvermogensrecht anno 2018" in *Actualia Vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 1 – 24; A.-L. VERBEKE e.a., *Relatievermogensrecht*, Mortsels, Intersentia, 2019, 43 – 60, punt 66.

¹⁹ C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure. 2019, 19 – 227, punt 154 ; A.-L. VERBEKE e.a., *Relatievermogensrecht*, Mortsels, Intersentia, 2019, 43 – 60, punt 66.

10. DRIE VERMOGENS - Het wettelijk stelsel bestaat uit een opsplitsing in drie verschillende vermogens. Iedere echtgenoot beschikt zo over zijn of haar eigen vermogen plus er is een gemeenschappelijk vermogen, dat voornamelijk bestaat uit de inkomsten uit beroepsbezigheden van de echtgenoten.²⁰ In de regel zal bij de ontbinding van het huwelijk dit gemeenschappelijk vermogen bij helfte worden verdeeld tussen de echtgenoten. Via de techniek van de huwelijksvoordelen kan men hier van afwijken.²¹

11. BALANS - Er dient opgemerkt te worden dat het wettelijk stelsel tracht te voorzien in een zekere balans tussen solidariteit en partijautonomie tussen beide echtgenoten en diens vermogen.

Niet onbelangrijk voor het wettelijk stelsel, en zeker niet voor een verdere analyse van de huwelijksvoordelen, zijn de toepasselijke regels van het erfrecht in combinatie met de drie vermogens die aanwezig zijn binnen het wettelijk stelsel.²² Zo zal de nalatenschap van de overleden echtgenoot hoofdzakelijk bestaan uit de totaliteit van diens eigen vermogen plus de helft van het gemeenschappelijk vermogen. Indien er nakomelingen aanwezig zijn, zullen zij aanspraak kunnen maken op dit vermogensbestanddeel.²³

Door een kort gedachtenexperiment te doen kan men bemerken dat een echtgenoot die er in slaagt om een goed uit zijn of haar eigen vermogen op de één of andere manier in het gemeenschappelijk vermogen te krijgen, dit zijn of haar nalatenschap zal doen verkleinen aangezien een aandeel dat anders exclusief zou toebehoren tot deze nalatenschap er nu in principe slechts voor de helft in aanmerking zal komen, aangezien de andere helft nu deel van het gemeenschappelijk vermogen is en dit deels zal toekomen aan de langstlevende echtgenoot. Dit zal een belangrijk aspect vormen binnen de verdere analyse van de huwelijksvoordelen en de daaromtrent heersende discussie binnen de rechtsleer.

1.3 Overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen

12. AFWIJKINGEN VAN HET WETTELIJK STELSEL - Het hoofdstuk '*Overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen*', waarbinnen de artikelen inzake de huwelijksvoordelen zich bevinden, regelt de mogelijkheden die de echtgenoten hebben om bij huwelijkscontract af te wijken van dit wettelijk stelsel.

Artikel 1451 oud BW geeft onder meer aan echtgenoten de mogelijkheid om te kunnen overeenkomen dat "*in geval van ontbinding van het huwelijk door het overlijden van een der echtgenoten, het gemeenschappelijk vermogen in ongelijke delen zal worden verdeeld of geheel aan een der echtgenoten zal verblijven*". Zo'n ongelijke verdeling, of een gehele verblijving van het gemeenschappelijk vermogen valt traditioneel onder de noemer van huwelijksvoordelen en is een werkelijke afwijking van de regels van het wettelijk stelsel. Men kan vaststellen dat de artikelen inzake de huwelijksvoordelen wel degelijk goed gepositioneerd zijn binnen het oud Burgerlijk Wetboek. Het zijn namelijk bedingen die echtgenoten overeenkomen om te voorzien in een afwijking van de principiële *verdeling bij helfte*.

²⁰ Art. 1405 oud BW.

²¹ Cf. randnummers 22 e.v. inzake de ongelijke verdeling ter illustratie.

²² Art. 745 & 745bis oud BW.

²³ M. DELBOO en J. KUYKS, "De klassieke huwelijksvermogensrechtelijke bedingen bij kinderloze echtparen", *V.I.P.* 2010, nr. 4, (30) 30 - 31.

§ 2. Inbreng

13. BEGRIPSOMSCHRIJVING - Echtgenoten kunnen op basis van artikel 1452 oud BW overeenkomen dat bepaalde goederen die volgens de regels van het wettelijk stelsel als eigen worden gekwalificeerd, geheel of gedeeltelijk in het gemeenschappelijk vermogen worden gebracht. Een gehele inbreng zal resulteren in een huwelijksstelsel van algehele gemeenschap.²⁴ Aangezien er binnen artikel 1452 oud BW een expliciete verwijzing wordt gedaan naar artikel 1399, valt hier te bemerken dat de inbreng beperkt dient te worden tot de tegenwoordige goederen die aan elk van beide echtgenoten toebehoren op de dag van het huwelijk en die welke ieder van hen tijdens het huwelijk verkrijgt door schenking, erfenis of testament.²⁵

Aangezien zij geen persoonlijk karakter hebben kan dit doorgetrokken worden naar de goederen uit artikel 1400, maar deze uit artikel 1401 kunnen echter niet worden ingebracht.²⁶ Inbreng van strikt persoonlijke goederen is niet mogelijk.

14. MODALITEITEN - Indien de echtgenoten, of echtgenoot aangezien inbreng tevens kan gebeuren door één enkele echtgenoot, opteren voor gedeeltelijke inbreng gelden de regels van artikel 1454 oud BW. De inbrengende echtgenoot kan zijn inbreng beperken tot een bepaald geldelijk bedrag, waarna het gemeenschappelijk vermogen bij de ontbinding aan hem of haar een vergoeding verschuldigd is die gelijk is aan het verschil tussen de waarde van het betrokken ingebrachte goed en de bedongen som.²⁷

15. CIVIELRECHTELIJK NUT - De techniek van de inbreng kan interessant zijn voor echtgenoten omwille van verschillende beweegredenen. Zo zal een eigen goed dat wordt ingebracht in het gemeenschappelijk vermogen, niet langer onder de regels van bestuur van het eigen vermogen, maar onder de regels van bestuur van het gemeenschappelijk vermogen vallen.²⁸ Echtgenoten die zijn gehuwd onder het wettelijk stelsel kunnen voor gedeeltelijke inbreng opteren om de omvang van het gemeenschappelijk vermogen te vergroten boven datgene dat hier toe zou behoren volgens de regels van het wettelijk stelsel, zonder hun eigenlijke stelsel om te vormen naar een stelsel van algehele gemeenschap van goederen. Er valt hier te denken aan een koppel dat wenst te huwen onder het wettelijk stelsel, waarbij de ene reeds eigenaar was van een huis dat zij tot de gezinswoning zullen bestemmen, dit onroerend goed inbrengt in de gemeenschap om de aanspraken van de andere echtgenoot op dit goed uit te bereiden.

16. KWALIFICATIE ALS HUWELIJKSVORDEEL - De grootste reden waarom inbreng interessant kan zijn, is diens kwalificatie als huwelijksvoordeel en zo als verkrijging onder bezwarende titel en niet als schenking.²⁹ Vooral wanneer de echtgenoten zonder nakomelingen, erfgenamen in de eerste orde, zitten en er geen testament is opgemaakt, zal de inbreng het aandeel dat de langstlevende

²⁴ A. AYDOGAN, "Schept de inbreng in gemeenschap door de ene echtgenoot een voordeel voor de andere? - Ontleding van de passiefregeling na inbreng", *OUD* 2015, (4) 4-18.

²⁵ C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure. 2019, 19 – 227, punt 397.

²⁶ *Idem.*

²⁷ Art. 1454, lid 2 oud BW.

²⁸ Cf. art. 1415 – 1426 oud BW.

²⁹ G. VAN OOSTERWYCK, "huwelijksvoordelen en contractuele erfstellingen", *TPR* 1985, 227-232.

echtgenoot in volle eigendom zal verkrijgen via het erfrecht vergroten.

§ 3. Vooruitmaking, ongelijke verdeling en het beding van verblijving

3.1 Vooruitmaking

17. BEGRIPSOMSCHRIJVING - Een volgend aanknopingspunt met betrekking tot huwelijksvoordelen zit vervat in de artikelen 1457 en 1458 oud BW inzake de vooruitmaking. Vooruitmaking is de techniek waar echtgenoten in de huwelijksvereenkomst bedingen dat de langstlevende van hen beide het recht zal hebben om voor de verdeling van de nalatenschap een bepaalde geldsom, bepaalde goederen in natura of een percentage van een bepaalde categorie van goederen vooraf uit het gemeenschappelijk vermogen mag nemen.

Deze opsomming is echter niet limitatief.³⁰ Men kan bijvoorbeeld gebruik maken van varianten als: vooruitmaking van de inboedel, vooruitmaking van de handelszaak, vooruitmaking van de ingebrachte goederen... Het is bovendien mogelijk om de echtgenoot de vrije keuze te geven om specifieke goederen te selecteren.³¹

Anders gezegd worden bij het overlijden van een echtgenoot bepaalde goederen uit de nalatenschap genomen en komen deze goederen van rechtswege toe aan de langstlevende echtgenoot op grond van hun huwelijksvereenkomst. Dit gebeurt in een fase vóór de verdeling. Na deze vooruitmaking wordt het restant van het gemeenschappelijk vermogen, in principe bij helfte volgens de wettelijke regels, verdeeld.³²

18. MOGELIJKHEDEN - Vooruitmaking gebeurt in beginsel zonder de verplichting om de waarde van de vooruitgemaakte goederen aan te rekenen op het aandeel van de langstlevende echtgenoot in het gemeenschappelijk vermogen.³³ Hier kan men via een andersluidend beding van afwijken in de huwelijksvereenkomst zodat er dan sprake is van een beding van preferentiële toewijzing tegen vergoeding.³⁴ Dit impliceert dat de vooruitmaking behoudens andersluidende bepaling niet in rekening moet worden gebracht bij het bepalen van de fictieve massa en zo niet bij het berekenen van de erfrechtelijke reserve en het beschikbaar deel.³⁵

Vooruitmaking kan wederkerig, maar ook ten voordele van één echtgenoot bedongen worden.³⁶

Het kan in volle eigendom, maar ook in vruchtgebruik worden bedongen. Men kan zelfs opteren voor

³⁰ L. RAUCENT, *Droit patrimonial de la famille. Les régimes matrimoniaux*, Louvain-la-Neuve, Cabay, 1986, 288, nr. 350.

³¹ R. DEKKERS, H. CASMAN, A.-L. VERBEKE en E. ALOFS, *Relatievermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 205.

³² Art. 1445 oud BW.

³³ K. BOONE, "Commentaar bij art. 1457, 1459-1460 B.W." in H. CASMAN, A. HEYVAERT, J. PAUWELS en P. SENAËVE (eds.), *Personen- en familierecht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, losbl., 4, nr. 1; H. CASMAN, *Het begrip huwelijksvoordelen*, Antwerpen, Maklu, 1976, 27, nr. 2; J. GERLO, *Handboek voor familierecht, II, Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2004, 287, nr. 544; W. PINTENS, K. VANWINCKELEN en J. DU MONGH, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 143, nr. 392; S. VANDUFFEL en A. VAN GEEL, "Beding van vooruitmaking" in A.-L. VERBEKE, F. BUYSSSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate Planning, IV, Vermogensplanning met effect na overlijden. Langstlevende*, Brussel, Larcier, 2006, (69) 69, nr. 101.

³⁴ W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers, 2002, 262, nr. 532.

³⁵ Idem, nr. 529.

³⁶ B. CARTUYVELS, "Les régimes de communauté conventionnelle" in Y.-H. LELEU en L. RAUCENT (eds.), *Les régimes matrimoniaux, IV, Les régimes conventionnels, le droit transitoire*, Brussel, Larcier, 2002, (137); J. HAMBYE, "Régimes matrimoniaux. La réforme de 1976", *Rép.not.*, Brussel, Larcier, 1977, 189, nr. 318.

een vooruitmaking met betrekking tot de voortzetting van een huurovereenkomst.³⁷

In beginsel geschiedt vooruitmaking ten kosteloze titel. De langstlevende echtgenoot dient geen vergoeding te betalen aan het gemeenschappelijk vermogen, tenzij hier expliciet van afgeweken wordt.³⁸

Echtgenoten kunnen er bovendien voor opteren om een beding van vooruitmaking te formuleren als *optioneel*. De vooruitmaking zal dan pas intreden onder opschortende voorwaarde dat de langstlevende zich beroept op zijn optie.³⁹

Vooruitmaking kan interessant zijn indien er zich onroerende goederen bevinden in het gemeenschappelijk vermogen. Zulke onroerende goederen zullen indien ze vooruitgemaakt zijn op basis van een beding in het huwelijkscontract ontsnappen aan registratierechten aangezien de verkrijging onmiddellijk na de ontbinding van het huwelijk door overlijden geschiedt en niet via de erfrechtelijke verdeling.⁴⁰

19. CIVIELRECHTELIJK NUT - Het grote nut van een beding van vooruitmaking bestaat erin dat het de echtgenoten de mogelijkheid biedt om uit het gemeenschappelijk vermogen bepaalde goederen die voor de langstlevende echtgenoot een sociale, affectieve of economisch speciale waarde hebben bij voorkeur aan deze langstlevende toe te bedelen.⁴¹ Hier kan men denken aan de inboedel van de gezinswoning waar beide echtgenoten samen gevestigd waren. Aangezien deze vaak een bijzondere gevoelswaarde heeft voor de langstlevende echtgenoot, zou het wenselijk zijn dat men kan vermijden dat de nakomelingen (lees erfgenamen) van de eerstvolgende hier rechten op kunnen laten gelden.

20. BEPERKINGEN - De mogelijkheden voor echtgenoten in verband met vooruitmaking zijn zeer ruim. Toch gelden er enkele duidelijke vereisten en beperkingen. Het beding van vooruitmaking is een beding ten bijzondere titel: het voorwerp moet in het bijzonder worden aangeduid. Het beding moet voldoende precies en duidelijk omschrijven welke bepaalde goederen of welke specifieke categorie van goederen vatbaar zijn voor voorafname door de langstlevende echtgenoot.⁴² Een vooruitmaking onder algemene titel zal moeten worden geherkwalificeerd als een beding van ongelijke verdeling.⁴³ Een beding van vooruitmaking kan bovendien niet worden uitgebreid tot het gemeenschappelijk vermogen.⁴⁴

³⁷ J. GERLO, Handboek voor familierecht, II, Huwelijksvermogensrecht, Brugge, Die Keure, 2004, 287, nr. 544

³⁸ G. VAN OOSTERWYCK, "Huwelijksvoordelen en contractuele erfstellingen", *TPR* 1985, (227) 233-236.

³⁹ J. DE HERDT, "Het keuzebeding onder last belast, en andere lastige topics" in VLANOT, *VlaNot Jaarboek 2019*, Intersentia, 2020, (81) 83.

⁴⁰ F. WERDEFROY e.a., *Registratierechten 2014-2015*, II Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, nr. 942, 1407 en 1188.

⁴¹ J. RENAULD, *Droit patrimonial de la famille, I, Régimes matrimoniaux*, Brussel, Larcier, 1971, 840, nr. 1475.

⁴² S. VANDUFFEL en A. VAN GEEL, "Beding van vooruitmaking" in A.-L. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate Planning, IV, Vermogensplanning met effect na overlijden. Langstlevende*, Brussel, Larcier, 2006, (69) 70, nr. 103.

⁴³ H. CASMAN, Het begrip huwelijksvoordelen, Antwerpen, Kluwer, 1976, 29-30 en 33, voetnoot 38.

⁴⁴ H. CASMAN, "Vraagbaak" in Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen (ed.), *De evolutie in huwelijkscontracten*, Antwerpen, Kluwer, 1995, 231.

21. KWALIFICATIE ALS HUWELIJKSVOORDEEL - Artikel 1458 oud BW stelt expliciet dat vooruitmaking niet beschouwd wordt als een schenking maar als een *huwelijksovereenkomst* (lees een huwelijksvoordeel), beperkt tot de helft van door de overleden echtgenoot ingebrachte goederen. Op het surplus zal erfbelasting verschuldigd zijn ingevolge artikel 2.7.1.0.4 Vlaamse Codex Fiscaliteit.⁴⁵ Vooruitmaking wordt wel als schenking beschouwd ten belope van de helft van de door de overleden echtgenoot ingebrachte goederen.⁴⁶

Voorbeeld ter illustratie:

In 2015 brengt de man bij huwelijkscontract een bouwgrond met een waarde van 45.000 EUR in het gemeenschappelijk vermogen, samen met een beding van vooruitmaking met diezelfde bouwgrond als voorwerp. Bij het overlijden van de man in 2020 is de bouwgrond bij de verdeling 70.000 EUR waard. Het gehele gemeenschappelijk vermogen inclusief de betrokken bouwgrond heeft een waarde van 200.000 EUR. De vrouw zal de bouwgrond kunnen voorafnemen plus daarbij de helft van de resterende waarde van het gemeenschappelijk vermogen kunnen opeisen (namelijk de helft van 130.000 EUR, 65.000 EUR). Inkorting door de kinderen kan enkel geschieden voor zover de helft van de vooruitmaking die als schenking wordt beschouwd (namelijk de helft van de ingebrachte vooruitgemaakte goederen, 35.000 EUR) het beschikbaar deel van de nalatenschap overschrijdt.

3.2 Ongelijke verdeling en het beding van verblijving

3.2.1 Het beding van ongelijke verdeling

22. BEGRIPSOMSCHRIJING - De artikelen 1461 tot 1464 oud BW bevatten een gelijkaardige kwalificatie voor het beding van ongelijke verdeling en het beding van verblijving van het gehele gemeenschappelijke vermogen.⁴⁷ *“Echtgenoten kunnen overeenkomen dat de langstlevende of een hunner indien hij het langst leeft, bij de verdeling een ander deel dan de helft, of zelfs het gehele vermogen, zal ontvangen.”*⁴⁸ Dit wijst op de voorheen reeds genoemde afwijking van het principe dat het gemeenschappelijk vermogen binnen het erfrecht in beginsel bij helfte wordt verdeeld.⁴⁹ Door de oppervlakkige verwoording van de wetgever *“een ander deel dan de helft”* en *“zelfs het gehele vermogen”* mag men er van uit gaan dat er verschillende verdeelsleutels en categorieën mogelijk zijn. Men kan bijvoorbeeld opteren voor een 60-40, 66-33, 75-25, 88-12 verhouding enzovoort.⁵⁰ Men kan tevens kiezen een ongelijke verdeling van categorieën van goederen zoals de

⁴⁵ N. GEELHAND de MERXEM en I.-H. GOTZEN, “De begunstiging van de langstlevende echtgenoot en VLABEL”, *TEP* 2017, afl. 5, (519) 526; J. RUYSEVELDT, *Praktijkgids successieplanning 2019-2020*, Knokke-Heist, Lex Forum, 2019, 397.

⁴⁶ S. VANDUFFEL en A. VAN GEEL, “Beding van vooruitmaking” in A.-L. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate Planning, IV, Vermogensplanning met effect na overlijden. Langstlevende*, Brussel, Larcier, 2006, (69) 71, nr. 106.

⁴⁷ H. CASMAN, “Beding van ongelijke verdeling” in A.-L. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate Planning, IV, Vermogensplanning met effect na overlijden. Langstlevende*, Brussel, Larcier, 2006, (75) 76, nr. 120.

⁴⁸ Art. 1461 oud BW.

⁴⁹ Ar. 1451 oud BW.

⁵⁰ L. RAUCENT, *Droit patrimonial de la famille. Les régimes matrimoniaux (loi du 14 juillet 1976) et formules d’application*, Louvain-la-Neuve, Cabay, 1978, 404, nr. 936.

roerende goederen, onroerende goederen,⁵¹ en volle eigendom of vruchtgebruik.⁵² Zo kan men verschillende combinaties maken om tot een complex beding te komen zoals bijvoorbeeld: de roerende goederen in volle eigendom, de onroerende goederen in vruchtgebruik.⁵³

23. KWALIFICATIE ALS HUWELIJKSVOORDEEL - Net zoals de vooruitmaking, worden het beding van ongelijke verdeling en het verblijvingsbeding niet beschouwd als een schenking, maar als een verkrijging onder bezwarende titel, een huwelijksvoordeel. Dit wordt echter beperkt indien de ongelijke verdeling of de verblijving gecombineerd wordt met de techniek van de inbreng. In dit geval zal de helft van de waarde van de ingebrachte goederen op de dag van de verdeling onderworpen worden aan de regels van de inkorting alsof het toch een schenking was.⁵⁴

3.2.2 Het verblijvingsbeding

24. BEGRIPSOMSCHRIJVING - Een verdeling waar de gehele gemeenschap aan een van de echtgenoten zal toekomen heet een verblijvingsbeding. In dit geval is er geen sprake van een onverdeeldheid en vindt er bijgevolg geen verdeling plaats, waardoor bepaalde regels inzake de mede-eigendom ontweken kunnen worden.⁵⁵ Dit betekent echter dat de langstlevende volle eigenaar wordt van het gehele gemeenschappelijk vermogen, inclusief de daarbij aanwezige rechten van beschikking waardoor een beding van verblijving ontrend kan werken ten nadele van de nakomelingen van de overleden echtgenoot.⁵⁶ Verblijving is in feite een ongelijke verdeling met een verdeelsleutel 100-0.

25. VORMEN - Bedingen van ongelijke verdeling en verblijvingsbedingen kunnen zowel wederkerig als ten gunste van één van de echtgenoten bedongen worden.⁵⁷ Ze kunnen ook onderhevig worden aan een voorwaarde zoals een opschortende voorwaarde (zoals de *ontbinding van het huwelijksstelsel door overlijden of het niet-aanwezig zijn van nakomelingen*)⁵⁸, een ontbindende voorwaarde (zoals *uitwerking totdat de nakomelingen de meerderjarigheid bereiken of zolang de langstlevende echtgenoot geen nieuw huwelijk sluit*).⁵⁹

⁵¹ W. PINTENS, K. VANWINCKELEN en J. DU MONGH, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 144, nr. 396.

⁵² J. RENAULD, *Droit patrimonial de la famille, I, Régimes matrimoniaux*, Brussel, Larcier, 1971, 865, nr. 1539.

⁵³ J. GERLO, *Handboek voor familierecht, II, Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2004, 289, nr. 547.

⁵⁴ Art. 1464 oud BW.

⁵⁵ J. VERSTRAETE, "Verblijvingsbedingen. Verblijvingsbedingen onder last. Keuzebedingen onder last" in *Liber Amicorum Paul Delnoy*, Brussel, Larcier, 2005, (549) 550.

⁵⁶ E. SPRUYT, J. RUYSEVELDT en P. DONS, *Praktijkgids successierecht en -planning*, Kappelle-op-den-Bos, Toth, 2003, 525, nr. III/1790.

⁵⁷ B. CARTUYVELS, "Les régimes de communauté conventionnelle" in Y.-H. LELEU en L. RAUCENT (eds.), *Les régimes matrimoniaux, IV, Les régimes conventionnels, le droit transitoire*, Brussel, Larcier, 2002, (137) 179, nr. 1254.

⁵⁸ G. BAETEMAN, H. CASMAN, J. GERLO, "Overzicht van rechtspraak. Huwelijksvermogensrecht 1989-1995", *TPR*, 1996, (135) 248, nr. 98; C. DE WULF, J. BAEL, S. DEVOS en H. DE DECKER, *Het opstellen van notariële akten, I, Organieke Wet Notariaat, Personen- en Familierecht, Familiaal Vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2003, 722-723, nr. 833.

⁵⁹ L. ROUSSEAU, "L'attribution du patrimoine commun: attribution alternative et conditions résolutoires" in *Liber Amicorum Léon Raucent*, Louvain-la-Neuve, Academia, 1992, (363) 369, nr. 10. ; Cass. 28 april 1977, Pas. 1977, 878.

Voorbeeld ter illustratie:

In 2015 brengt een vrouw een onroerend goed in het gemeenschappelijk vermogen met een waarde van 90.000 EUR, gekoppeld aan een verblijvingsbeding ten voordele van haar echtgenoot. In 2020 overlijdt de vrouw. Bij de verdeling bestaat het gemeenschappelijk vermogen uit 300.000 EUR aan gelden en heeft het huis een waarde van 100.000 EUR.

De toebedeling van het gemeenschappelijk vermogen en het huis aan de langstlevende echtgenoot geschiedt normaal onder bezwarende titel, maar de helft van de waarde van het ingebrachte goed op het tijdstip van de verdeling (= 50.000 EUR) zal worden beschouwd als schenking.

Indien deze schenking het beschikbaar deel overschrijdt, zullen de nakomelingen er de inkorting van kunnen vorderen.

3.2.3 Verblijvingsbeding onder last

26. DE CASMAN-CLAUSULE - In de rechtsleer wordt door bepaalde auteurs beroep gedaan op het *verblijvingsbeding onder last* om het ontervend karakter van een verblijving te vermijden.⁶⁰ Dit beding onder last wijst het gehele gemeenschappelijk vermogen in volle eigendom toe aan de langstlevende echtgenoot zoals een klassiek verblijving,⁶¹ maar voegt hier een verplichting aan toe voor de langstlevende om aan de nalatenschap de tegenwaarde te betalen van hetgeen dat zonder een verblijvingsbeding niet aan de langstlevende, maar aan de nalatenschap zou toekomen. De erfgenamen verkrijgen zo een vorderingsrecht.⁶² In de notariële praktijk wordt deze soort van verblijvingsbeding de Casman-clausule genoemd wegens haar verdienste tot uitwerking van deze specifieke vorm.

3.2.4 Complex optioneel beding

27. KEUZELEDING - Echtgenoten kunnen gebruik maken van een beding van ongelijke verdeling in de vorm van een keuzebeding. Dit keuzebeding zorgt voor een afwijking van de gewone wijze van vereffening en verdeling van de nalatenschap door de langstlevende echtgenoot een keuze te geven over de wijze van samenstelling van zijn aandeel in de gemeenschap.⁶³ Men kan bijvoorbeeld de langstlevende de keuze geven tussen hetzij een bepaalde geldsom, hetzij bepaalde goederen in natura. Om te vermijden dat de nakomelingen van de overleden echtgenoot zonder erfrechtelijke aanspraken op het betrokken gemeenschappelijk vermogen komen te zitten, kan een keuzebeding onder last worden opgesteld.⁶⁴

⁶⁰ H. CASMAN, "Verblijvingsbeding/Verblijvingsbeding onder last" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate Planning, IV, Vermogensplanning met effect na overlijden. Langstlevende*, Brussel, Larcier, 2006, (81) 82, nr. 132.

⁶¹ M. GREGOIRE, "A propos de la liberté de création des clauses de liquidation en régime de communauté", in *Dix années d'application de la réforme des régimes matrimoniaux, coll. Patrimoine, vol. I*, Louvain-la-Neuve, Academia, 1988, 255 e.v.

⁶² J. VERSTRAETE, "Verblijvingsbedingen. Verblijvingsbedingen onder last. Keuzebedingen onder last" in *Liber Amicorum Paul Delnoy*, Brussel, Larcier, 2005, (549).

⁶³ H. CASMAN, "Keuzebeding/Keuzebeding onder last" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate Planning, IV, Vermogensplanning met effect na overlijden. Langstlevende*, Brussel, Larcier, 2006, (85) 85, nr. 136.

⁶⁴ C. DECLERCK, "Secundair huwelijksvermogensstelsel" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Patrimonium* 2006, Antwerpen, Intersentia, 2006, (27) 103-104, nr. 177.

3.2.5 De sterfhuisclausule

28. DE STERFHUISCLAUSULE - Een bijzondere vorm van ongelijke verdeling en verblijving schuilt in de sterk omstreden sterfhuisclausule. Bij dit huwelijksvoordeel zal het gehele (verblijving) of een gedeelte van het (ongelijke verdeling) gemeenschappelijke vermogen toekomen aan één welbepaalde echtgenoot, ongeacht of deze als eerste komt te overlijden. Door dit feitelijk gebrek aan een overlevingsvoorwaarde ontweek de techniek de fiscus en was het een populaire vorm van successieplanning.⁶⁵ De enige grond om een huwelijksvoordeel fiscaal te belasten met successierechten is op grond van een fictiebepaling en artikel 2.7.1.0.4 Vlaamse Codex Fiscaliteit, alsmede artikel 5 Wetboek der Successierechten voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Waals Gewest. Deze artikelen belasten echter enkel indien er zulke overlevingsvoorwaarde aanwezig is. Aangezien de sterfhuisclausule onlosmakend samenhangt met de overlevingsvoorwaarde, en deze laatste een apart toegewijd deel in dit werk omslaat, zal hier in later deel uitvoerig op worden teruggekomen.

§ 4. niet-gemeenschappelijke kinderen

29. BESCHERMING VAN DE NIET-GEMEENSCHAPPELIJKE KINDEREN - Artikel 1465 oud BW reguleert en beperkt de gevolgen van huwelijksvoordelen in de hypothese dat er kinderen aanwezig zijn uit een vroegere relatie.⁶⁶ Dit artikel stelt dat een beding dat resulteert in een verkrijging van meer dan het beschikbaar gedeelte door een van de echtgenoten zonder gevolg blijft ten aanzien van het meerdere in geval van samenloop met niet-gemeenschappelijke kinderen. Het begrip niet-gemeenschappelijke kinderen, of *kinderen die niet gemeenschappelijk zijn*, valt ruim uit te leggen en omvat onder meer pluskinderen, kinderen uit een vorige relatie of kinderen uit een overspelige relatie.⁶⁷ Kinderen die ten volle of gewoon geadopteerd zijn door de andere echtgenoot dan de ouder worden gelijk gesteld aan gemeenschappelijke kinderen.⁶⁸

30. RESERVATAIRE ERFGENAMEN EN INKORTING - Dit betekent dat de kwalificatie van de huwelijksvoordelen als overeenkomsten onder bezwarende titel niet geldt in geval van de aanwezigheid van niet-gemeenschappelijke kinderen.⁶⁹ De wetgever tracht hier de rechten van de reservataire nakomelingen te beschermen aangezien de theorie van het uitgestelde erfrecht niet meer van toepassing is tussen plusouder en pluskind. Het verlies van de kwalificatie als huwelijksvoordeel betekent echter niet dat alle regels inzake de schenkingen zonder meer van toepassing zijn. Het betreft hier enkel de toepassing van de regels van de inkorting. Artikel 1465 oud BW bevat één enkele uitzondering op dit principe voor de gelijke verdeling van hetgeen overgespaard is van de wederzijdse inkomsten van de echtgenoot, ook al zijn die ongelijk.

⁶⁵ A.-L. VERBEKE en R. BARBAIX, "De sterfhuisclausule springlevend", *TEP* 2011, 106 – 111.

⁶⁶ Arbitragehof. nr. 140/2004, 22 juli 2004 (prejudiciële vraag), B.S., 5 oktober 2004.

⁶⁷ A. Sibiet, "Bescherming van kinderen bij tweede huwelijk", *N.J.W.* 2005, p. 110.

⁶⁸ Art. 1465, tweede lid, oud BW.

⁶⁹ C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, Die Keure / la Charte, 2019, 19 – 227, p. 180.

31. SAMENLOOP - Momenteel heerst er discussie over de draagwijdte van de bescherming in geval van de aanwezigheid van zowel niet-gemeenschappelijke kinderen als gemeenschappelijke kinderen.⁷⁰ Kunnen in dit geval de gemeenschappelijke kinderen meegenieten van de bijkomende bescherming van artikel 1465 oud BW, of is dit enkel weggelegd voor de niet-gemeenschappelijke kinderen? De wetgever biedt hier geen antwoord op. Zelf zie ik niet in hoe men gestaafd kan verklaren dat in dergelijk geval de gemeenschappelijke kinderen, die reeds bescherming genieten in de vorm van uitgesteld erven, zich ook kunnen beroepen op de specifieke extra plafonnering die ingevoerd werd voor niet-gemeenschappelijke kinderen die zonder enige vorm van andere bescherming genieten. De bescherming van de niet-gemeenschappelijke kinderen is immers ingevoerd wegens het ontbreken van enige vorm van een uitgesteld erfrecht.

§ 5. Artikel 1429*bis* oud BW

32. ERFONWAARDIGHEID - Artikel 1429*bis* oud BW verdient ondanks zijn voornaamste betrekking op een ander onderwerp, de erfonwaardigheid, toch een speciale vermelding in dit deel over de wetsartikelen over de huwelijksvoordelen. Het in 2012 ingevoerde artikel, dat een actualisering van de erfonwaardigheid beoogde, is weliswaar het enige artikel in de Belgische wet dat melding maakt van bepaalde belangrijke begrippen die spelen bij de theorie van de huwelijksvoordelen. Het artikel spreekt over de gevolgen van erfonwaardigheid, namelijk het verlies van *alle voordelen die hij uit de samenstelling, de werking, de vereffening of de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen had kunnen verkrijgen*. Dit slaat letterlijk terug op de gangbare definitie van (de meerderheidsstrekking over) huwelijksvoordelen die is ontstaan in de Belgische rechtsleer.

§ 6. Tussenbesluit

33. GEEN WETTELIJKE SPELREGELS – De wetgever heeft onder de titel *overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen* echtgenoten voorzien van verschillende mogelijkheden om af te wijken van bepaalde aspecten van het wettelijk stelsel. Echtgenoten kunnen de omvang van het gemeenschappelijk vermogen vergroten door inbreng, of kunnen afwijken van de gelijke verdeling van dit gemeenschappelijk vermogen. De kwalificatie van zulke bedingen als huwelijksvoordeel zit echter verrat in de betrokken artikels zelf. Er is geen algemeen artikel in het oud Burgerlijk Wetboek dat een begripsomschrijving van de term huwelijksvoordelen bevat.

Het enige artikel dat ietwat uitspraak doet over een mogelijke definitie, artikel 1429*bis* oud BW, bevat bepalingen over de erfonwaardigheid en situeert zich in een geheel ander hoofdstuk van het wetboek.

Omwille van het feit dat er een duidelijk onderscheid bestaat tussen de titels *overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen* en *scheiding van goederen* kan men zich terecht de vraag stellen in hoeverre de bepalingen van de eerste titel ook van toepassing zijn op stelsels gebaseerd op de tweede titel. In het eerste geval blijft de fundamentele solidariteit van het wettelijk stelsel immers van kracht, terwijl daarentegen scheidingsstelsels uitgaan van een zeer verschillend

⁷⁰ R. Barbaix, *Handboek Familiaal Vermogensrecht*, 2de ed., Intersentia, 2018, 312-313, nr. 541.

vertrekpunt, de vermogensrechtelijke autonomie.⁷¹

34. DE PARTIJAUTONOMIE ALS VERKLARING – De eerste van alle artikels inzake het secundaire huwelijksstelsel, artikel 1387 oud BW, luidt als volgt: "*De echtgenoten regelen hun huwelijksovereenkomsten naar goeddunken, mits zij daarin niets bedingen dat strijdig is met de openbare orde of de goede zeden.* Er geldt binnen het opstellen van een huwelijksovereenkomst ongetwijfeld een grote partijautonomie, maar mag deze ene bepaling quasi ongelimiteerd gebruikt worden om het toepassingsgebied van huwelijksvoordelen, dat al bij al zeer beperkt gereguleerd is, zo maar uit te bereiden? Misschien blijkt dit uit de wetshistoriek.

Hoofdstuk III. Historiek van de wetgeving

§ 1. Inleiding

35. WETSHISTORISCH OVERZICHT - Waar Hoofdstuk II de wetsartikelen met betrekking tot huwelijksvoordelen die onder de loep nam, zal dit derde hoofdstuk van het eerste luik de ingesteldheid en motieven van de wetgever inzake deze artikelen trachten te achterhalen. Dit kort wetshistorisch overzicht zal hopelijk als staving of net als tegengewicht kunnen dienen voor bepaalde opvattingen over onder meer het toepassingsgebied of de mogelijkheden van huwelijksvoordelen.

§ 2. Het Burgerlijk Wetboek van 1804

2.1 Rechten van de langstlevende echtgenoot

36. BESCHERMING VAN DE LANGSTLEVENDE ECHTGENOOT - Reeds sinds het eerste ontwerp van het Burgerlijk Wetboek in 1804 was er sprake van bescherming van de langstlevende echtgenoot in geval van overlijden van diens huwelijkspartner.⁷² Maar waar de Napoleontische *Code Civil* enkel bescherming bood door een verdeling bij helfte van het gemeenschappelijk vermogen, is het Belgische huwelijksrecht vandaag de dag dusdanig verfijnd om een sterk evenwicht tussen de nakomelingen van de overledene en diens langstlevende echtgenoot te scheppen.⁷³ Deze uitbreiding van de bescherming van de langstlevende echtgenoot mag echter geen hedendaagse trend genoemd worden. Het staat immers vast dat het gebrek aan vergaande overlevingsrechten voor de echtgenoten in de oorspronkelijke editie van het Burgerlijk Wetboek louter een onoplettendheid was.⁷⁴ De regeringscommissie die belast was met het ontwerpen van de *Code Civil* waren immers noch amateurs, noch grote geleerden.⁷⁵ Waar bepaalde auteurs spreken van een verstoring van dit evenwicht, is er wetshistorisch echter sprake van een verfijning. De gewichten van de metaforische weegschaal die de belangen tussen de langstlevende echtgenoot en die van de kinderen

⁷¹ Cf. randnummer 150 e.v.

⁷² G. BAETEMAN, *De hervorming van het huwelijksgoederenrecht in West-Europa*, Brussel, Koninklijke Vlaamse academie voor wetenschappen, letteren en schone kunsten van België, 1964, 3.

⁷³ P. VIOLLET, *Histoire du droit civil français, accompagnée de notions de droit canonique et d'indications bibliographiques*, Parijs, Librairie de la société du recueil général des lois et des arrêts, 1905, 811.

⁷⁴ F. LAURENT, *Principes de droit civil, IX, Des successions*, Brussel, Bruylant, 1873, 184-185; P. VIOLLET, *Histoire du droit civil français, accompagnée de notions de droit canonique et d'indications bibliographiques*, Parijs, Librairie de la société du recueil général des lois et des arrêts, 1905, 812.

⁷⁵ J.-L. HALPERIN, *Histoire du droit privé français depuis 1804*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2001, 19.

symboliseert, worden niet aangepast. De weegschaal zelf wordt echter verfijnd. Een afwijking van de gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen is in de praktijk geen nieuwigheid.

2.2 Het wettelijk stelsel

37. BEPERKTE GEMEENSCHAP - Belangrijk om hier te vermelden, is het reeds bestaan van het wettelijk secundair huwelijksstelsel in 1804.⁷⁶ Dit was ten tijde van de nasleep van de Franse Revolutie geen innovatie, maar louter een codificatie van het gewoonterecht uit Napoleontisch Parijs.⁷⁷ Het betrof een secundair huwelijksstelsel van een beperkte gemeenschap van roerende goederen en aanwinsten. Aanwinsten werden in art. 1401, 2° en 3° Code Civil 1804 omschreven als de inkomsten die de echtgenoten tijdens het huwelijk genereerden, besparingen daarop en goederen aangekocht daarmee.⁷⁸ De Franse regeringscommissie en Raad van State zagen echter meteen in dat een strikte opsplitsing van de vermogensbestanddelen in drie vermogens (twee eigen en het gemeenschappelijk vermogen) gepaard diende te gaan met mogelijkheden tot overhevelingen tussen deze vermogens.⁷⁹ Het fenomeen van vergoedingsrekeningen werd gecodificeerd,⁸⁰ maar een techniek zoals de inbreng van eigen goederen in het gemeenschappelijk vermogen was nog onbestaand.⁸¹

§ 3. De wet van 14 juli 1976

38. INVOERING BEGRIP HUWELIJKSVOORDELEN - De wet van 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten, en de huwelijksvermogensstelsels kan zowel op vlak van omvang als van belang gezien worden als één van de grootste hervormingen van het burgerlijk recht.⁸² De wet bevat de invoering van het concept van de huwelijksvoordelen (in de wet te lezen als *huwelijksvoorwaarden* en *huwelijksvereenkomsten*). De parlementaire voorbereiding, die van groot belang is voor het afbakenen van de draagwijdte en het geven van een juiste interpretatie van de wet, omvat meerdere honderden bladzijden.⁸³ Het reeds geldende fundamentele principe van de vrijheid van contracteren werd behouden en versterkt⁸⁴: het staat echtgenoten vrij om zelf de inhoud van hun huwelijkscontract te bepalen, mits respect voor de dwingende bepalingen.⁸⁵ Zij kunnen enerzijds kiezen tussen de bestaande stelsels, of net niet kiezen

⁷⁶ Art. 1400-1496 Code Civil 1804.

⁷⁷ J. GILISSEN, *Historische inleiding tot het recht*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1981, 545.

⁷⁸ H. CASMAN, "Op zoek naar de draad van Ariadne in de doolhof van huwelijksvoordelen – of zouden het aanwinstenvoordelen moeten zijn?" in F. SWENNEN en R. BARBAIX (eds.), *Over erven: liber amicorum Mieke Puelinckx-Coene*, Mechelen, Kluwer, 2006, (83) 90.

⁷⁹ G. BAETEMAN, *De hervorming van het huwelijksgoederenrecht in West-Europa*, Brussel, Koninklijke Vlaamse academie voor wetenschappen, letteren en schone kunsten van België, 1964, 49.

⁸⁰ A. LEFEBVRE-TEILLARD, *Introduction historique au droit des personnes et de la famille*, Parijs, Presses Universitaires de France, 1996, 209.

⁸¹ F. LAURENT, *Principes de droit civil, XXII, Du contrat de mariage et des droits respectifs des époux*, Brussel, Bruylant, 1878, 520.

⁸² Wet 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvoordelen, BS 18 september 1976.

⁸³ G. TRAEST, F. BOUCKAERT en H. CASMAN, "Het nieuw huwelijksvermogensrecht, de wet van 14 juli 1976", *TPR*, (778) 778.

⁸⁴ Cf. art. 1387 oud BW.

⁸⁵ P. DE PAGE en R. DEKKERS, *De Page Traité de droit civil belge, Tome X, les régimes matrimoniaux*, Brussel, Bruylant, 1949, I, nr. 55.

en automatisch terugvallen op het wettelijk stelsel. Echtgenoten kunnen vervolgens wijzigingen aanbrengen aan hun gekozen stelsel: door te opteren voor in de wet uitgewerkte bedingen (zoals de vooruitmaking, de ongelijke verdeling en de verblijving), of door zelf volkomen nieuwe bedingen te ontwikkelen.⁸⁶ Uit artikel 1390 oud BW kan men vervolgens afleiden dat het wettelijk stelsel dient als aanvullend recht daar waar echtgenoten in gebreke van regeling zijn gebleven.

De artikelen 1394, 1395 en 1396 geven aan de echtgenoten de mogelijkheid om vanaf de wetswijziging hun huwelijkscontract te wijzigen in de loop van het huwelijk.

De regels van het wettelijk stelsel en de bijhorende vermogens werden verfijnd met als drie fundamentele principes: het waarborgen van de leefbaarheid van het huwelijk, de juridische gelijkheid van beide echtgenoten en de veiligstelling van de rechten van derden.⁸⁷

§ 4. De wet Erfonwaardigheid en Plaatsvervulling van 2012

39. ARTIKEL 1429BIS OUD BW - Een volgende noemenswaardige ontwikkeling in het Belgische recht omtrent de huwelijksvoordelen treft men aan in de wet van 10 december 2012, beter bekend als de wet Erfonwaardigheid en Plaatsvervulling.⁸⁸ De doelstelling van deze wet was voornamelijk een modernisering en actualisering van het erfrecht.⁸⁹ Door de wetswijziging leidt de zogenaamde onwaardigheid nu ook tot het verval van huwelijksvoordelen, ondanks dat zij niet erfrechtelijk verkregen zijn maar louter voorkomen uit het huwelijksvermogensstelsel.⁹⁰ De onwaardige echtgenoot verliest alle bedongen huwelijksvoordelen maar is wel gerechtigd op de helft van de aanwinsten. Alhoewel de erfonwaardigheid en het betrokken artikel 1429bis oud BW niet tot de eigenlijke kern van het concept huwelijksvoordelen behoren en de wetswijziging van 2012 initieel een actualisering van deze erfonwaardigheid beoogde, geeft de wetgever hier voor het eerst weer expliciet een vermelding van het begrip *aanwinsten*. Dit aanwinstenbegrip lag al jaren aan de kern van de (Vlaamse) leer van de huwelijksvoordelen ter vollediging van de wetgever die geen duidelijke definitie van het concept gaf.⁹¹

§ 5. Tussenbesluit

40. ENKELE BEMERKINGEN – De bescherming van de langstlevende echtgenoot was reeds in de periode van de Franse revolutie een gekende techniek binnen het recht. Dit was echter beperkt tot bepaalde overlevingsrechten. Later, en zeker met de wet van 14 juli 1976 werden de mogelijkheden pas aanzienlijk gereguleerd en werd de partijautonomie als uitgangspunt voor het opstellen van een huwelijksstelsel versterkt. De periode van wetshistoriek na 1976 wordt gekenmerkt door een pijnlijk stilzwijgen. Pas in 2012 duikt er een bepaling op die impliciet uitspraak doet over de techniek van

⁸⁶ W. DELVA, APR., "Tw. Huwelijksvermogensstelsels", *RW* 1976, (322) 336.

⁸⁷ Verslag Hambye, Verslag HAMBYE, Parl.St. Senaat BZ 1974, nr. 683/2, biz. 27.

⁸⁸ Wet 10 december 2012 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, het Strafwetboek en het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de onwaardigheid om te erven, de herroeping van giften, het verval van huwelijksvoordelen en de plaatsvervulling, *BS* 11 januari 2013.

⁸⁹ Algemene beleidsnota Justitie, Parl.St. Kamer 2011-2012, nr. 53-1964/002, 5: "Het erfrecht zal worden hervormd, rekening houdende met de maatschappelijke ontwikkelingen".

⁹⁰ Art. 1429bis oud BW.

⁹¹ R. BARBAIX en A.-L. VERBEKE, "Hervorming van het erfrecht. Een eerste commentaar bij de wet van december inzake de onwaardigheid, de plaatsvervulling, de huwelijksvoordelen en de giften", *RW*. 2012-2013, afl. 30, (1162) 1170.

de huwelijksvoordelen door onrechtstreeks de extensieve invulling te gebruiken als begripsomschrijving in het kader van de erfonwaardigheid. Een onmogelijkheid om af te wijken van de gelijke verdeling van aanwinsten is wettelijk verankerd. In tegendeel: de wetgever ziet de partijautonomie als uitgangspunt.

Afdeling II: Problematiek en fundamentele vragen omtrent de huwelijksvoordelen

Inleiding

41. SITUERING - Het zou een *understatement* zijn om te beweren dat de wetgever niet veel op papier heeft gezet dat betrekking heeft op huwelijksvoordelen. Door het ontbreken van een algemeen wettelijk kader, en door geen baanbrekende wetwijzigingen door te voeren om het speelveld af te bakenen, is de rechtsleer werkelijk een strijd aangegaan over het leerstuk. In deze afdeling worden de drie grootste gronden tot onenigheid op vlak van de huwelijksvoordelen geanalyseerd.

- 1) Zijn de vormen van huwelijksvoordelen beperkt tot deze vernoemd in de wet, of zijn er andere mogelijkheden?
- 2) Is een toepassing van de techniek van de huwelijksvoordelen beperkt tot gemeenschapsstelsel, of is het ook mogelijk binnen stelsels van scheiding van goederen?
- 3) Vereisen bedingen een intrinsieke overlevingsvoorwaarde om geldig te kwalificeren als huwelijksvoordeel of is deze voorwaarde tot overleving niet vereist?

Er wordt telkens gestart met een uiteenzetting van de argumenten van een extensieve interpretatie, gevolgd door de kritieken en weerwoorden van diegene die de huwelijksvoordelen liever beperkt zien. Ten slotte zal gezocht worden naar een antwoord bij de rechtspraak: kiezen de hoven en de rechtbanken partij, en zo ja, is dit in het voordeel van de extensieve of de restrictieve interpretatie.

Hoofdstuk 1. De vormen van huwelijksvoordelen: extensief of restrictief?

§ 1. Situering

42. PROBLEEMSTELLING - Een eerste grond tot onenigheid binnen de rechtsleer betreft de vormen van huwelijksvoordelen: zijn de bedingen die de wet heeft uitgewerkt de enige bedingen die van een kwalificatie als huwelijksvoordeel mogen genieten, of staat het echtgenoten vrij om zelf nieuwe vormen te creëren die ook als overeenkomst ten bezwarende titel worden behandeld? In dit hoofdstuk worden de argumenten van zowel de voorstanders van een algemene toepassing en deze van een restrictieve toepassing geanalyseerd en getoetst aan de relevante wetsartikelen.

§ 2. Een extensieve interpretatie: de leer van de huwelijksvoordelen

2.1 Situering

43. DE MEERDERHEIDSSTREKKING - Een eerste strekking, tevens de meerderheidsstrekking binnen de rechtsleer, stelt dat de artikelen 1458, 1465 en 1465 oud BW enkel voorbeelden zijn van mogelijke vormen van huwelijksvoordelen.⁹² Men kan moeilijk de voorstanders van een extensieve toepassing van huwelijksvoordelen beschrijven zonder terug te grijpen naar de *leer van de huwelijksvoordelen* van CASMAN uit haar alom bekende proefschrift uit 1976.⁹³

44. WILSAUTONOMIE - CASMAN stelt dat een restrictieve toepassing niet te verzoenen is met de bedoeling van de wetgever en dat de aanwezige wetsartikelen loutere indicaties zijn die als voorbeeld dienen voor wat men zo al als een huwelijksvoordeel dient te kwalificeren. Volgens haar wijst de stelling "zij (echtgenoten) kunnen met name overeenkomen" in artikel 1451 oud BW expliciet op het exemplatieve karakter van de artikelen 1458 en 1464 van diezelfde wet.⁹⁴ Een meerderheid van de rechtsleer sluit zich aan bij dit standpunt.⁹⁵ Ter ondersteuning beroept men zich op artikel 1387 oud BW dat bepaalt dat: "De echtgenoten regelen hun huwelijksovereenkomst naar goeddunken, mits zij daarin niets bedingen dat strijdig is met de openbare orde of de goede zeden". De wilsautonomie van de echtgenoten staat centraal binnen het secundaire huwelijksrecht, en dit moet doorgetrokken worden naar het leerstuk van de huwelijksvoordelen.⁹⁶

45. DE THEORIE VAN DE HUWELIJKSVOORDELEN - Wanneer voldoet een beding aan de kwalificatiecriteria voor huwelijksvoordelen, en waar vindt men die voorwaarden terug? Kunnen echtgenoten nu ongelimiteerd hun nalatenschap beperken ten voordele van elkaar, of gelden er toch enkele regels?

Volgens CASMAN en de extensieve interpretatie kan er sprake zijn van een huwelijksvoordeel indien het aanwezige voordeel beantwoordt aan de essentie van het begrip huwelijksvoordeel zoals omschreven in de *theorie van de huwelijksvoordelen*.⁹⁷

Volgens deze theorie zijn huwelijksvoordelen: "voordelen die een echtgenoot verkrijgt uit de werking, samenstelling of verdeling van het huwelijksvermogensstelsel, waarmee hem aanwinsten

⁹² H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Wat is een huwelijksvoordeel?", *Not. Fisc. M.* 2005, 293; C. CASTELEIN en M. MUYLLE, "Hoe wassend is het water van een schuldechtscheiding? Het verval van voordelen nader bekeken", *Not. Fisc. M.* 2006, (145) 149-152; M. DELBOO en G. DEKNUDT, "Een harde noot om kraken: over gemengde bepalingen in het IPR en de kwalificatie van een alsof-beding" (noot onder Antwerpen 5 oktober 2004), *T.F.R.* 2005, 381-382; V. DEHALLEUX, "Avantages matrimoniaux et droits de succession", *Rev. trim. dr. fam.* 2006, (707) 713-714.

⁹³ H. CASMAN, *Het begrip huwelijksvoordelen*, Antwerpen, Maklu, 1976, 266-268.

⁹⁴ Concl. D. THIJS bij Cass. 10 december 2010, *T.Not.* 2011, afl. 1, 14.

⁹⁵ W. DELVA, "De contractuele en de gerechtelijke scheiding van goederen", *TPR* 1978, (529) 546 nr. 38; M. PUELINCKX-COENE, "Op zoek naar de draad van Ariadne in het doolhof van beschikkingen tussen echtgenoten", *T.B.B.R.* 1992, (5) 26 nr 35.

⁹⁶ W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 329, nr. 603; A.-L. VERBEKE, "Contractvrijheid in het huwelijksvermogensrecht. Opdracht voor een waakzaam notariaat" in *Liber Amicorum Prof. Dr. G. Baeteman*, Deurne, Story-Scientia, 1997, (327) 327 - 332, nr. 1; A.-L. VERBEKE, "Rechtsvergelijkende beschouwingen over contractuele relaties in het huwelijksvermogensrecht" in K.F.B.N. (ed.), *De internationale contractuele relaties. De rol van de notaris, Notarieel Congres 1995*, Antwerpen, Maklu, 479, nr. 30.

⁹⁷ H. CASMAN, *Het begrip huwelijksvoordelen*, Antwerpen, Maarten Kluwer's Internationale Uitgeversonderneming NV, 1976, 266 - 268.

worden toegekend, ook al zouden dat alle aanwinsten zijn" (althans voor zover er geen niet gemeenschappelijke kinderen aanwezig zijn en artikel 1465 oud BW dus buiten toepassing blijft).

De werking van het huwelijksvermogensstelsel zelf kan een huwelijksvoordeel met zich meebrengen: door de principiële gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen geniet de minder verdienende echtgenoot van een voordeel na de vereffening en verdeling van deze gemeenschap.⁹⁸

2.2 Aanwinsten

46. BEGRIPSOMSCHRIJVING - Aanwinsten is een belangrijk, en zelfs het centrale, begrip binnen de leer van de huwelijksvoordelen van CASMAN en wordt gezien als het vertrekpunt voor de benadering van het begrip huwelijksvoordelen. Hoe is men tot dit element gekomen, aangezien het niet aanwezig is in de artikelen van het oud Burgerlijk Wetboek inzake de huwelijksvoordelen? Reeds in het Burgerlijk Wetboek van 1804 werd de term aanwinsten gebruikt als verzamelterm voor "*de goederen die de echtgenoten vanaf de aanvang van het huwelijk, samen en door directe en indirecte gezamenlijke inspanningen hebben opgebouwd*".⁹⁹

Aanwinsten zijn alle tijdens het huwelijk onder bezwarende titel verkregen goederen waarvan niet bewezen is dat ze eigen zijn.¹⁰⁰

Het wettelijk huwelijksvermogensstelsel, dat van toepassing is indien echtgenoten geen gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om hun secundair huwelijksstelsel te regelen, is een stelsel waar een evenwicht tussen autonomie en solidariteit tussen echtgenoten centraal staat. Het wettelijk stelsel, zoals de verkorte naam luidt, is een stelsel van gemeenschap van aanwinsten. De *aanwinsten* van beide echtgenoten worden in *gemeenschap* ondergebracht.

47 AANWINSTEN SENSU STRICTO EN SENSU LATO - Het begrip aanwinsten in zijn huwelijksvermogensrechtelijke context verwijst naar de verzamelterm voor deze bestanddelen die tot de gemeenschap zullen behoren gedurende de loop van het huwelijk.¹⁰¹ Hieronder vallen: de *inkomsten* van beide echtgenoten die tijdens het huwelijk gegenereerd zijn. Dit omvat de inkomsten uit hun beroepsactiviteit, de vervangingsinkomsten, de inkomsten uit gemeenschappelijke goederen, de inkomstenvervangende uitkeringen,¹⁰² de besparingen op inkomsten en de goederen verkregen door inkomsten en besparingen op inkomsten.¹⁰³ Deze groep noemt men in de rechtsleer de aanwinsten *sensu stricto*.¹⁰⁴ De wet voegt hier enkele andere categorieën van goederen aan toe

⁹⁸ N. NIJBOER, "Contractuele regelingen tussen echtgenoten en samenwoners. Deel I. echtgenoten. Huwelijksvoordelen en contractuele erfstelling", *TEP* 2008, (105) 112; G. VAN OOSTERWYCK, "Bevoordeling van de langstlevende echtgenoot bij huwelijkscontract, schenking of testament na de wet van 14 mei 1981", *RW*. 1981- 82, (373) 375.

⁹⁹ A.-L. VERBEKE, "Algemeen kader der huwelijksvoordelen" in *Huwelijksvoordelen, Handboek Estate Planning, bijzonder deel 4*, Gent, Larcier, 2010, 19-20, nr. 40.

¹⁰⁰ Antwerpen 24 april 2012, *Not.Fisc.M.* 2012/6, 217-218; Gent 2 april 2015, *T.Not.* 2015, 620 e.v. en TBBR 2016, 82 e.v.

¹⁰¹ A.-L. VERBEKE, *Goederenverdeling bij echtscheiding*, Antwerpen, Maklu, tweede uitgave, 1995, p. 52-56.

¹⁰² Deze opsomming valt samen met het huidige art. 1405, § 1, eerste lid oud BW.

¹⁰³ H. CASMAN, *Les droit de survie ou avantages matrimoniaux en régime de séparation de biens in les contrats de mariage, Bilan, perspectives et formules pratiques*, Brussel Bruylant 1996, p. 20A.

¹⁰⁴ A.-L. VERBEKE, Aanwinsten als échappement voor een evenwichtig huwelijksvermogensrecht in *Het Rector Roger Dillemans Instituut Familiaal Vermogensrecht. Hommage aan een Ererector*, Antwerpen, Intersentia, Reeks Acta Falconis V, 2015, 25-87.

die buiten de aanwinsten *sensu stricto* in aanmerking komen als aanwinsten in het wettelijk stelsel: de inkomsten uit de eigen goederen van de echtgenoten en de goederen die aan beide echtgenoten *gezamenlijk zijn geschonken*, of aan één van hen onder beding dat ze in het gemeenschappelijk vermogen terecht dienen te komen. Dit noemt men de aanwinsten *sensu lato*.

48. NIET-AANWINSTEN EN FAMILIEGOEDEREN - Het volstaat echter niet om het begrip van aanwinsten alleen te bekijken indien er sprake is van het wettelijk stelsel. Het is een essentieel begrip binnen het gehele huwelijksvermogensrecht. Men plaatst aanwinsten tegenover niet-aanwinsten, zoals voorhuwelijks goederen en goederen verkregen door erfenis of schenking.

Aanwinsten kan men bekenmerken door te stellen dat deze door eigen arbeid en inspanningen verkregen zijn¹⁰⁵: een ware combinatie tussen autonomie en solidariteit tussen de echtgenoten tijdens het huwelijk. Bij erfenissen en schenkingen, die men ook wel familiegoederen noemt wegens de (meestal) aanwezigheid van een familiale band tussen de erflater/schenker en erfgenaam/begunstigde en voorhuwelijks goederen ontbreekt dit kenmerk.¹⁰⁶

In het erfrecht komt dit onderscheid tussen aanwinsten en familie- en voorhuwelijks goederen tot uiting in de wettelijke devolutie.¹⁰⁷ Het vruchtgebruik van de gezinswoning komt toe aan de langstlevende en staat haaks tegenover het familievermogen dat bij voorrang aan de nakomelingen van de erflater toekomt.¹⁰⁸

49. BIJZONDER KARAKTER - CASMAN trekt het belang van het begrip aanwinsten door naar de specifieke leer van de huwelijksvoordelen. De kwalificatie van een goed als aanwinst staat los van de statuut van een goed. Aanwinsten wijst op een bijzondere soort goederen.¹⁰⁹ Men kan een statuut namelijk veranderen door bijvoorbeeld de techniek van inbreng waarbij een eigen goed wordt getransformeerd tot een gemeenschappelijk goed. Zo resulteert de inbreng van een familiegoed zoals een voorhuwelijks goed in een goed dat tevens als gemeenschappelijk zal beschouwd worden, maar dit maakt van dit betrokken familiegoed nog geen aanwinst.¹¹⁰

Omgekeerd kan men tijdens het huwelijk in een stelsel van scheiding van goederen een bepaald goed aankopen met beroepsinkomsten, zonder dat dit een aanwinst is.

CASMAN opteert om deze reden voor de toepassing van het begrip aanwinsten, dat onveranderlijk standhoudt in tegenstelling tot de kwalificatie van *eigen*, of *gemeenschappelijk* die door bepaalde technieken veranderlijk is.

Mede door dit bijzonder karakter, gecombineerd met de begripsomschrijving van aanwinsten als verkregen door gezamenlijke arbeid en besparingen, verdedigt zij de wettelijke diskwalificatie van huwelijksvoordelen als schenking.

¹⁰⁵ A.-L. VERBEKE, "Krachtlijnen voor een wettelijk huwelijksvermogensstelsel", in *Algehele gemeenschap van goederen: afschaffen!?*, Serie *Ars Notariatus CVII*, Deventer, Kluwer, 2001, (33) 38-39.

¹⁰⁶ A.-L. VERBEKE e.a., *Relatievermogensrecht*, Mortsels, Intersentia, 2019, 49.

¹⁰⁷ Cf. art. 745bis en art. 917bis oud BW.

¹⁰⁸ A.-L. VERBEKE, "Waardig familiaal vermogensrecht", *TEP* 2013, 3-13 ; A.-L. VERBEKE, "A New Deal for Belgian Marital Property Law" in *Liber amicorum Prof. Helene Casman*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 461-493.

¹⁰⁹ R. BARBAIX, *Handboek Familiaal vermogensrecht*, 2de ed., Intersentia, 2018, 304.

¹¹⁰ A.-L. VERBEKE, "Aanwinsten en huwelijksvoordelen in een evenwichtig huwelijksvermogensrecht", *TEP* 2014, 292-330.

50. GEEST VAN DE WET - Is de toepassing van het begrip aanwinsten op huwelijksvoordelen wel in lijn met de geest van de wetgever in 1976 en later? VERBEKE beweert klaar en duidelijk dat deze wetgever de term aanwinsten in 1976 reeds verbannen had.¹¹¹ In 2012 dook het begrip echter *plots* weer op in het oud Burgerlijk Wetboek met de invoering van artikel 1429*bis* inzake de erfonwaardigheid. Bepaalde auteurs binnen de rechtsleer stellen dat hoewel de wet het woord niet zegt, het wel conform de geest van de tekst lijkt.¹¹² Uit het oude artikel 1525 oud BW kon men duidelijk afleiden dat de wetgever oog had voor een onderscheid tussen inbrengsten en aanwinsten.¹¹³

51. INBRENG VAN NIET-AANWINSTEN – Dit verklaart echter niet, en spreekt zelfs tegen, dat het voordeel dat de ene echtgenoot verkrijgt wegens de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen waarin zich door de andere echtgenoot ingebrachte goederen bevinden, kwalificeert als een huwelijksvoordeel. CASMAN beweert dat deze inbreng toch kwalificeert als huwelijksvoordeel, omwille van de wil van de partijen om de inbreng als aanwinst te beschouwen.¹¹⁴ Dit spreekt echter de objectieve kwalificatie van huwelijksvoordelen,¹¹⁵ die de wil van de echtgenoten buiten beschouwing laat, alsmede het onveranderlijke statuut van de aanwinsten tegen.¹¹⁶ Deze contradictie zorgde voor een onmogelijkheid om een ongecorrigeerde *theorie van de huwelijksvoordelen* te bezien als het hele antwoord op de problematiek.¹¹⁷

2.3 Afbakening

52. BEPERKT TOT HUWELIJKSE AANWINSTEN - Alhoewel CASMAN en VERBEKE pleiten voor rijkelijke invulling van het begrip huwelijksvoordelen, bevat deze kwalificatie toch duidelijke grenzen.¹¹⁸

Ten eerste is er slechts sprake van een huwelijksvoordeel indien een echtgenoot een huwelijksvermogensrechtelijk voordeel verkrijgt dat beperkt blijft tot de huwelijks *aanwinsten*.¹¹⁹ Dit ongeacht het feit of deze echtgenoot het voordeel verkrijgt omdat hij de langstlevende is of niet en ongeacht of het gaat om een wettelijk stelsel, een gemeenschapsstelsel of een stelsel van scheiding van goederen. Men dient te kijken naar de kwalificatie van de betrokken goederen als aanwinst of niet-aanwinst (zoals de voorhuwelijks goederen en de familiegoederen), en niet naar het statuut van eigen of gemeenschappelijk.

53. WETTELIJKE PLAFONNERING - Ten tweede mag men de aanwinsten aanvullen met andere voordelen, mits men de wettelijke plafonnering respecteert, zoals omschreven in de artikelen 1458

¹¹¹ A.-L. VERBEKE e.a., *Relatievermogensrecht*, Mortsel, Intersentia, 2019, 47.

¹¹² Y.-H. LELEU, "La réforme des régimes matrimoniaux par la loi du 22 juillet 2018", in *États généraux du droit de la famille III*, Bruxelles-Limal, Larcier-Anthemis, 2018, 92.

¹¹³ A. AYDOGAN, "Deel IIIbis. De juridisch economische aard van huwelijksvoordelen herbekeken" in *De aard van de overeenkomst, 1e editie*, Bruxelles, Intersentia, 2014, (439) 448.

¹¹⁴ H. CASMAN, *Het begrip huwelijksvoordelen*, Antwerpen, Maklu, 1976, 267, nr. 224.

¹¹⁵ Cf. randnummer 45.

¹¹⁶ Cf. randnummer 49.

¹¹⁷ C. Declerck, "secundair huwelijksvermogensstelsel" in W. PINTENS, J. DU MONGH en C. DECLERCK (ed s.), *Patrimonium 2009*, Antwerpen, Intersentia, 2009, nr. 77, 45.

¹¹⁸ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, *Wat is een huwelijksvoordeel?*, o.c., 294.

¹¹⁹ Cass. 30 juli 1841, Pas. 1841, I, 347; Cass. 26 juni 1845, Pas. 1845, I, 365; Cass. 11 december 1846, Pas. 1847, I, 375; Gent 7 juli 1877, Pas. 1877, II, 349; rb. Brussel 29 juni 1887, Pas. 1888, III, 256; rb. Brussel 28 december 1887,

en 1464 oud BW. Deze verruiming mag gebeuren met de helft van de waarde van de goederen die door de andere echtgenoot zijn ingebracht in de gemeenschap. In het geval van een stelsel van scheiding van goederen betekent dit de helft van de waarde van de goederen die de andere echtgenoot heeft opgenomen in een onverdeeldheid of verrekening die huwelijksvermogensrechtelijk tot stand is gekomen. De wettelijke plafonnering die vervat zit in deze artikelen wordt naar analogie toegepast op andere vormen van huwelijksvoordelen.

54. BESCHERMING NIET-GEMEENSCHAPPELIJKE KINDEREN - Ten derde dient men artikel 1465 oud BW te respecteren in de hypothese dat er niet-gemeenschappelijke kinderen aanwezig zijn. In dit geval kan er enkel sprake van een huwelijksvoordeel zijn indien de echtgenoot niet meer dan de helft van de aanwinsten verkrijgt.

55. OBJECTIEVE KWALIFICATIE -De kwalificatie als huwelijksvoordeel is geheel objectief: dit betekent dat eens er aan de materiële voorwaarden van een huwelijksvoordeel is voldaan, de wil van de echtgenoten van geen belang is. Zelfs een huwelijksvoordeel verstrekt met een overduidelijke aanwezigheid van een wil om te begiftigen, een *animus donandi*, ontwijkt de regels van de schenkingen. Een wettelijke of conventionele regeling op huwelijksvermogensrechtelijk vlak die voor de ene echtgenoot voordeliger is dan voor de andere, in veel gevallen de langstlevende, is mogelijk.¹²⁰ Wel is een bepaald beding in de huwelijksvereenkomst vereist.¹²¹ Huwelijksvoordelen kunnen niet voortvloeien uit onderhandse afspraken.

2.4 Volkomen en onvolkomen huwelijksvoordelen

56. VOLKOMEN HUWELIJKSVOORDELEN - De leer van de huwelijksvoordelen van CASMAN en VERBEKE maakt een onderscheid tussen volkomen en onvolkomen huwelijksvoordelen. In de regel is ieder huwelijksvoordeel een volkomen huwelijksvoordeel zolang het binnen de perken van de plafonnering valt, onder voorbehoud van de aanwezigheid van niet-gemeenschappelijke kinderen wat een toepassing van artikel 1465 oud BW oplevert. Op dergelijk volkomen huwelijksvoordeel zijn de regels van de schenkingen niet van toepassing.¹²² Zij zijn niet onderworpen aan de regels van de inkorting en zij zijn tevens volledig reservebestendig.¹²³ Samengevat is een huwelijksvoordeel volkomen zolang het voordeel niet meer omvat dan de toekenning van alle aanwinsten, plus de helft van de door de overleden echtgenoot goederen die in de gemeenschap ingebracht zijn.

57. ONVOLKOMEN HUWELIJKSVOORDELEN - Indien het voordeel dat toekomt aan de langstlevende echtgenoot echter meer omvat dan de voormelde plafonnering, is er sprake van een onvolkomen huwelijksvoordeel ten belope van het surplus, datgene dat boven het plafond uitkomt. Een

¹²⁰ H. CASMAN, "Op zoek naar de draad van Ariadne in de doolhof van huwelijksvoordelen – of zouden het aanwinstvoordelen moeten zijn?" in SWENNEN, F. en BARBAIX, R. (eds.), *Over erven: liber amicorum Mieke Puelinckx-Coene*, Mechelen, Kluwer, 2006, 83 – 94.

¹²¹ F. DEGUEL, " L'extension des outils communautaires ", in Y.-H. LELEU (coord.), *La réforme du droit des régimes matrimoniaux*, Brussel, Larcier, 2018, 157.

¹²² Y.-H. Leleu, *Droit patrimonial des couples*, Larcier, 2015, 369, nr. 343. Cf. Antwerpen 24 juni 2008, *TEP* 2008, (15) 356

¹²³ A.-L. "Algemeen kader der huwelijksvoordelen", in *Huwelijksvoordelen. Handboek Estate Planning, bijzonder deel 4*, Gent, Larcier, 2010, 19-20.

onvolkomen huwelijksvoordeel is nog steeds een huwelijksvoordeel en de regels van de schenkingen zijn ook hier niet van toepassing, met één enkele uitzondering:¹²⁴ de regels van de inkorting.¹²⁵ Het onvolkomen huwelijksvoordeel, namelijk het surplus, wordt bij de fictieve massa van de overleden echtgenoot gevoegd en vervolgens aangerekend op het beschikbaar deel. Datgene dat ook hier de plafonnering, ditmaal deze van de wettelijke reserve,¹²⁶ overschrijdt is vatbaar voor inkorting.

2.5 Tussenbesluit

58. KWALIFICATIE ALS HUWELIJKSVOORDEEL - Volgens de theorie van de huwelijksvoordelen, is er sprake van een huwelijksvoordeel indien voldaan is aan de objectieve voorwaarden gekoppeld aan het begrip huwelijksvoordeel. Dit betekent: indien het voordeel volgt uit de werking, samenstelling of verdeling van het huwelijksvermogensstelsel en indien het betrekking heeft op huwelijksaanwinsten. Zelfs indien dit een andere vorm aanneemt dan deze die in de wet zijn bepaald. Het statuut van een bepaald goed (eigen of gemeenschappelijk) doet niet ter zijde, het is de kwalificatie (aanwinst of niet-aanwinst) dat van belang is.

59. HUWELIJKSVOORDELEN SENSU STRICTO EN SENSU LATO – Er wordt een onderscheid gemaakt tussen huwelijksvoordelen *sensu stricto* en huwelijksvoordelen *sensu lato*.¹²⁷ In de enge zin van het woord verwijst men naar deze voordelen die expliciet in de wet vernoemd worden als huwelijksvoordelen, namelijk de vooruitmaking en de ongelijke verdeling en verblijving. In de ruime zin spreekt men van een huwelijksvoordeel van zodra er aan de voormelde objectieve voorwaarden voldaan is.

60. HUWELIJKSVOORDELEN ALS AANWINSTENVOORDELEN – Uit het proefschrift waarin de theorie van de huwelijksvoordelen is uitgewerkt blijkt dat de juridisch-economische aard van huwelijksvoordelen verbonden is aan het feit dat een huwelijksvoordeel huwelijksaanwinsten tot voorwerp heeft.¹²⁸ Het beperken van huwelijksvoordelen tot enkel en alleen de aanwinsten, zorgde voor een grote contradictie, De ongecorrigeerde theorie van de aanwinstenvoordelen zoals uitgewerkt door CASMAN strookt niet met de huidige wetgeving, aangezien er geen rekening werd gehouden met de inbreng als huwelijksvoordeel.¹²⁹

¹²⁴ A.-L. VERBEKE, "Aanwinsten als échappement voor een evenwichtig huwelijksvermogensrecht" in *Het Rector Roger Dillemans Instituut Familiaal Vermogensrecht. Hommage aan een Ereector*, Antwerpen, Intersentia, Reeks Acta Falconis V, 2015, (25) 68 – 71.-87 .

¹²⁵ A.-L. VERBEKE, "Huwelijksvoordelen. Een tweede Antwerps mijlpaalarrest", *TEP* 2008, 285-286.

¹²⁶ Art. 913 en 922 oud BW.

¹²⁷ H. CASMAN, A.-L., VERBEKE "Syntheseverslag van mevrouw Casman en professor A. Verbeke", in *Koninklijke federatie van Belgische notarissen, Verslagen en debatten van het Comité voor studie en wetgeving, dossier 4374 met verslag van H. CASMAN, A. VERBEKE*, Brussel, Bruylant, 2005, 161; S. VANDUFFEL, A. VAN GEEL, "Wanneer wordt een huwelijksvermogensrechtelijke verkrijging een schenking (art. 1464, tweede lid, B.W.)", in A.-L. VERBEKE, F. BUYSENS, H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate Planning IV: Vermogensplanning met effect na overlijden. Langstlevende*, Gent, Larcier, 2006, 85-88.

¹²⁸ H. CASMAN, "op zoek naar de draad van ariadne in de doolhof van huwelijksvoordelen – of zouden het aanwinstenvoordelen moeten zijn?" in F. SWENNEN en R. BARBAIX (ed s.), *over Erven. Liber amicorum Mieke Puelinckx-Coene*, Mechelen, kluwer, 2006, 91; A. AYDOGAN, "Deel IIIbis. De juridisch economische aard van huwelijksvoordelen herbekeken" in *De aard van de overeenkomst, 1e editie*, Brussel, Intersentia, 2014, 447.

¹²⁹ C. DE WULF, "een kritische doorlichting van de recente rechtspraak en rechtsleer in verband met de sterfhuisclausule", *T.Not* . 2008, 472.

§ 3. Een enge interpretatie

3.1 De rechtszekerheid

61. EEN RESTRICTIEVE INTERPRETATIE- De leer van de huwelijksvoordelen van CASMAN en VERBEKE wordt niet unaniem toegejuicht door de gehele Belgische rechtswereld.¹³⁰ Zo hield voornamelijk Franse rechtsleer zich sterk vast aan het algemeen rechtsbeginsel van de rechtszekerheid om te stellen dat iedere kwalificatie van een beding als huwelijksvoordeel, gegrond moet zijn op een specifieke wettelijke bepaling. De rechtszekerheid vraagt een restrictieve toepassing: worden er interpretatietechnieken gehanteerd om dit toepassingsgebied toch te verruimen, druist men in tegen de fundamentele principes van het burgerlijk recht.

62. VERSTORING VAN DE BALANS – De plicht om restrictief om te gaan met de kwalificatie als huwelijksvoordeel bij gebrek aan wettelijke bepaling die expliciet anders bepaalt, wordt volgens voormelde auteurs versterkt door de bescherming van de nakomelingen als reservataire erfgenamen. Een advies van een (voltallig Franstalige) kamer van de Raad van State stelt dat zulke extensieve interpretatie de erfrechten van de langstlevende aanzienlijk onrechtvaardig verruimt en deze van de kinderen inperkt.¹³¹

63. HET WETTELIJK KADER – Uit de bijzondere bescherming van de reservataire erfgenamen zou blijken dat de wetteksten een restrictief kader vastleggen waarbinnen er sprake kan zijn van huwelijksvoordelen. Een voordeel kwalificeert enkel en alleen als huwelijksvoordeel indien de wet er een onweerlegbaar vermoeden aan koppelt dat stelt dat het voordeel gedaan is onder bezwarende titel. Een expliciet artikel is vereist. Dit is het geval voor de vooruitmaking en de ongelijke verdeling en verblijving op grond van respectievelijk de artikelen 1458 en 1464 oud BW. Er is binnen deze gevallen sprake van een objectieve kwalificatie: de wil van de partijen is niet bepalend voor een herkwalificatie, zelfs niet indien er sprake is van een *animo donandi*.

64. SCHENKING ALS DE REGEL - Er zijn in de Belgische rechtswereld twee vooraanstaande vormen van kosteloze verkrijging van een goed: de gift en de huwelijksvoordelen.¹³² Een gift is de algemene norm: het is de instrumentalisering van de *animus donandi* die haaks tegenover de verkrijging naar aanleiding van een handeling of tegenprestatie staat.¹³³ Omwille van dit gebrek aan tegenprestatie is de gift een zwaar gereguleerde rechtsfiguur, gekoppeld aan zowel strenge regels zoals de

¹³⁰ P. DE PAGE en I. DE STEFANI, "Les avantages matrimoniaux. Aspects civils et fiscaux", *Rev. not. b.* 2002, 280-281; P. DE PAGE en I. DE STEFANI, "Les opérations atypiques. Effet libéral et droit fiscal" in P. DE PAGE (ed.), *Droit des successions et donations: actualité civile et fiscale*, Brussel, Bruylant, 2006, 26-29; L. VOISIN, "Avantages matrimoniaux et libéralités entre époux séparés de biens", *Rev. not. b.* 2005, 678-689. L. VOISIN, "Les avantages matrimoniaux dans les régimes de séparation de biens" in J.L. RENCHON, *Le statut patrimonial du conjoint survivant*, Brussel, Bruylant, 2004, 337-368; P. DELNOY, *Les libéralités et les successions*, Brussel, De Boeck & Larcier, 2006, 67; N. NIJBOER, "Contractuele regelingen tussen echtgenoten en samenwoners. Deel 1. Echtgenoten. Huwelijksvoordelen en contractuele erfstelling", *TEP* 2008, 105-139.

¹³¹ Adv.RvS Afdeling Wetgeving, 53.916/2, 9 oktober 2013, over een voorontwerp van wet 'tot wijziging van diverse bepalingen van het Burgerlijk Wetboek inzake het huwelijksvermogensrecht, in het bijzonder met betrekking tot de gevolgen van het overlijden van een van de echtgenoten'.

¹³² C. DE WULF "Een kritische doorlichting van recente rechtspraak en rechtsleer in verband met de sterfhuisclausule.", *T. Not.*, 2008/10, p. 482.

¹³³ A. AYDOGAN., "Deel IIbis. De juridisch economische aard van huwelijksvoordelen herbekeken" in *De aard van de overeenkomst*, 1e editie, Bruxelles, Intersentia, 2014, p. 439.

wettelijke reserve als aan prijzige fiscale gevolgen. De huwelijksvoordelen zijn een specifieke afwijking van dit principe in de context van het huwelijk om de harde gevolgen van de schenking te moduleren tussen echtgenoten. Men mag omwille van het bijzonder karakter van de huwelijksvoordelen en diens afwijking van de strenge regels op de schenking niet overgaan tot een losse interpretatie van de term door tegen de parlementaire voorbereiding in te beweren dat de wettekst louter exemplatief geformuleerd is.

3.2 Wederkerigheid en aleatoir karakter

65. KANSCONTRACT – Bepaalde rechtsleer beweert dat er slechts sprake kan zijn van een kwalificatie als huwelijksvoordeel indien het beding een kanscontract met wederkerig karakter is.¹³⁴ Zelfs indien er andere vormen van huwelijksvoordelen mogelijk zouden zijn, is de soepele objectieve kwalificatie die blijkt uit de extensieve theorie van de huwelijksvoordelen veel te ruim.

Andere doctrine sluit zich hier bij aan en stelt dat er enkel sprake kan zijn van een huwelijksvoordeel indien elke echtgenoot een gelijke kans tot het bekomen van het voordeel heeft.¹³⁵ Indien men het beding niet kan kwalificeren als een kanscontract met gelijke kansen, dient er sprake te zijn van een schenking en niet van een overeenkomst ten bezwarende titel, zelfs indien het enkel aanwinsten betreft. Volgens deze strekking dient men de controle op het bezwarend karakter beding per beding te voeren.¹³⁶ Deze vereiste gaat hand in hand met een andere probleemstelling in verband met de huwelijksvoordelen, namelijk: vereisen huwelijksvoordelen een overlevingsvoorwaarde? Hier wordt later op teruggekomen.¹³⁷

§ 4. Rechtspraak

4.1 Situering

66. TWEE MIJLPAALARRESTEN – In navolging van deze discussie over de mogelijke vormen van huwelijksvoordelen, heeft de rechterlijke macht zich over het onderwerp uitgesproken in enkele belangrijke mijlpaalarresten:

4.2 Hof van beroep te Antwerpen, 5 oktober 2004

67. FEITEN – HET FINAAL VERREKENBEDING - In een eerste zaak was sprake van een koppel dat in hun huwelijkscontract een scheiding van goederen had bedongen, gekoppeld aan een corrigerend verrekenbeding. Het betrof hier een finaal verrekenbeding, ook gekend als het *alsof-beding*, dat bij de ontbinding van het stelsel zou resulteren in een verrekening alsof ze gehuwd waren onder het stelsel van algehele gemeenschap van goederen. Zowel de fiscus als de rechtbank van eerste aanleg onderwierpen dergelijk beding aan de regels inzake de schenkingen,¹³⁸ waarop vervolgens de zaak

¹³⁴ Idem.

¹³⁵ N. NIJBOER, "Contractuele regelingen tussen echtgenoten en samenwoners. Deel 1. Echtgenoten. Huwelijksvoordelen en contractuele erfstelling", *TEP* 2008, 120.

¹³⁶ L. VOISIN, "Avantages matrimoniaux et libéralités entre époux séparés de biens", *Rev. not. b.* 2005, 687.

¹³⁷ Cf. randnummers 94 e.v.

¹³⁸ Rb. Antwerpen 2 mei 2003, *Not. Fisc. M.* 2003, 209, noot A.-L. VERBEKE.

terecht kwam bij het hof van beroep te Antwerpen.

68. UITSPRAAK – Op 5 oktober 2004 werd antwoord geboden op enkele twistpunten over de toepassing van de theorie van de huwelijksvoordelen.¹³⁹ Dit eerste mijlpaalarrest deed voornamelijk uitspraak over twee probleemstellingen die van groot belang zijn binnen dit werk:

- I. Kwalificeert het finaal verrekenbeding dat betrekking heeft op huwelijkse aanwinsten als een huwelijksvoordeel, ondanks het gebrek aan wettelijke bepaling. Met andere woorden: geldt er een extensieve interpretatie voor de vormen van huwelijksvoordelen of niet?
- II. Is de techniek van de huwelijksvoordelen ook toepasbaar op stelsels van scheiding van goederen?

In dit deel wordt enkel inhoudelijk ingegaan op de eerste vraag. De tweede zal besproken worden in het daaraan gewijde deel.¹⁴⁰

69. EEN EXTENSIEVE INTERPRETATIE – Het hof stelt klaar en duidelijk dat het verrekenbeding omwille van diens aleatoir karakter niet valt onder de noemer van de schenkingen. De rechtbank voegt hier aan toe dat het beding op economisch vlak exact op hetzelfde neerkomt als een stelsel van algehele gemeenschap. Vervolgens hanteert het hof de definitie van huwelijksvoordelen zoals omschreven door de leer van de huwelijksvoordelen: “... *sprake is van een huwelijksvoordeel... telkens een echtgenoot een voordeel bekomt uit de werking, samenstelling of verdeling van het huwelijksvermogensstelsel, waarbij deze echtgenoot huwelijkse aanwinsten verkrijgt, ook al zijn dit alle aanwinsten...*”

Hier sluit het hof van beroep zich geheel aan bij de extensieve interpretatie over de vormen van huwelijksvoordelen en klasseert het finaal verrekenbeding als een geldig huwelijksvoordeel, onderworpen aan de wettelijke beperkingen uit de artikelen 1458, 1464 en 1465 oud BW.

4.3 Hof van beroep te Antwerpen, 24 juni 2008

70. FEITEN – DE STERFHUISCLAUSULE – Een echtpaar, gehuwd onder het wettelijk stelsel, brengt twee wijzigingen aan in hun huwelijkscontract: Ten eerste worden enkele onroerende goederen ingebracht in het gemeenschappelijk vermogen. Ten tweede wordt er voorzien van een sterfhuisclausule. Na het overlijden van de inbrengende echtgenoot vorderen de erfgenamen de onbelastbaarheid van de nalatenschap, wegens het ontbreken van een overlevingsvoorwaarde bij de sterfhuisclausule die een vereiste zou zijn voor een toepassing van de fictiebepaling uit artikel 5 van het Wetboek van Successierechten.¹⁴¹ In eerste aanleg volgt de rechtbank te Hasselt¹⁴² de opvatting van de fiscus en kwalificeert het beding als een schenking.¹⁴³

¹³⁹ Antwerpen 5 oktober 2004, *Not. Fisc. M.* 2004, p. 270, noot A.-L. VERBEKE.

¹⁴⁰ Cf. Randnummer 94 e.v.

¹⁴¹ Art. 5 W. Succ.

¹⁴² Rb. Hasselt 18 oktober 2006, *R.A.B.G.* 2007, 558, noot D. NORÉ, *Rec. gén. enr. not.* 2007, 793, *T. Not.* 2007, 518, noot C. DE WULF en *T.F.R.* 2007, 506, noot I. VERHULST.

¹⁴³ Adm.Besl. 6 december 2004, nr. E.E./100.51.

71. UITSPRAAK - In dit tweede mijlpaalarrest,¹⁴⁴ ditmaal in 2008, heeft de rechtspraak opnieuw twee probleemstellingen aangekaart inzake de huwelijksvoordelen.

- I. Kwalificeert de sterfhuisclausule überhaupt zelfs mogelijk als een huwelijksvoordeel, ondanks het gebrek aan wettelijke bepaling. Met andere woorden: geldt er een extensieve interpretatie voor de vormen van huwelijksvoordelen of niet?
- II. Kwalificeert de sterfhuisclausule als huwelijksvoordeel, ondanks het gebrek aan een intrinsieke overlevingsvoorwaarde.

In dit deel wordt enkel inhoudelijk ingegaan op de eerste vraag. De tweede zal besproken worden in het daaraan gewijde deel.¹⁴⁵

72. BEVESTIGING – In beroep bevestigt het Hof dat een extensieve interpretatie met betrekking tot de vorm van het huwelijksvoordeel het haalt van een restrictieve interpretatie door de sterfhuisclausule integraal te toetsen aan de leer van de huwelijksvoordelen en diens afbakening.¹⁴⁶ Het surplus van een sterfhuisclausule kwalificeert niet als een huwelijksvoordeel noch als een schenking, net zoals volgens de leer van de huwelijksvoordelen.¹⁴⁷ De rechtbank volgt de bijdragen van VERBEKE inzake volkomen en onvolkomen huwelijksvoorden niet. Dit is een louter terminologische kwestie aangezien de gevolgen hetzelfde blijven.¹⁴⁸ Het surplus van een sterfhuisclausule valt tevens niet onder het begrip van contractuele erfstelling, waardoor er geen successierechten op verschuldigd zijn.¹⁴⁹ Hier volgt het Hof van beroep de meerderheidsopvatting binnen de rechtsleer.¹⁵⁰

Uit de bewoording van het hof kan men hier opmaken dat deze zich praktisch geheel aansluit bij de leer van de huwelijksvoordelen zoals uitgewerkt door CASMAN: "*Omdat ze betrekking hebben op aanwinsten ontsnappen dergelijke huwelijksvoordelen aan de toepassing van de regels van de schenkingen. De kwalificatie als huwelijksvoordeel is een objectieve kwalificatie.*"

¹⁴⁴ Antwerpen 24 juni 2008, *AFT* 2009, 30-33, noot B. INDEKEU, *Fiscoloog* 2008, 3-5, noot D. NORÉ en N. LABEEUW, *TEP* 2008, 356-361, *RW* 2008-09, 876-877 en *T. Not.* 2008, 486.

¹⁴⁵ Cf. randnummer 94 e.v.

¹⁴⁶ Cf. randnummer 45.

¹⁴⁷ G. DEKNUDT, "Bedenkingen bij de fiscale behandeling van voordelen tussen echtgenoten bij huwelijkscontract" in C. CASTELEIN, A.-L. VERBEKE en L. WEYTS (eds.), *Notariële clausules: liber amicorum professor Johan Verstraete*, Antwerpen, Intersentia, (475) 478.

¹⁴⁸ A.-L. VERBEKE, "Huwelijksvoordelen. Een tweede Antwerps Mijlpaalarrest", *TEP* 2008, 285.

¹⁴⁹ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Belastbaarheid van huwelijksvermogensrechtelijke verkrijgingen", *Not. Fisc. M.* 2007, 30-33; B. INDEKEU, "De sterfhuisclausule gered?", *A.F.T.* 2009, (30) 31; V. DEHALLEUX, "Avantages matrimoniaux et droits de succession", *Rev. trim. dr. fam.* 2006, (707) 729-730; G. DEKNUDT, "Bedenkingen bij de fiscale behandeling van voordelen tussen echtgenoten bij huwelijkscontract" in C. CASTELEIN, A.-L. VERBEKE en L. WEYTS (eds.), *Notariële clausules: liber amicorum professor Johan Verstraete*, Antwerpen, Intersentia, 485; M. DELBOO en G. DEKNUDT, "Een harde noot om kraken: over gemengde bepalingen in het IPR en de kwalificatie van een alsof-beding" (noot onder Antwerpen 5 oktober 2004), *T.F.R.* 2005, 382; L. WEYTS, "Een toedeling van de gemeenschap aan slechts een echtgenoot: is dit een ontsnappingsroute aan art. 5 W.Succ. met een boobytrap of is het een veilig pad?", *T. Not.* 2005,(2) 6.

¹⁵⁰ S. VANDEN DAELEN, "De sterfhuisclausule fiscaal ont(k)leed", *Jura Falc.* 2007-08,(59) 70-71; D. NORÉ en N. LABEEUW, "'Sterfhuisclausule' toch niet ten dode opgeschreven?", *Fiscoloog* 2008, (3) 4; P. DE PAGE en I. DE STEFANI, "Les opérations atypiques. Effet libéral et droit fiscal" in P. DE PAGE (ed.), *Droit des successions et donations: actualité civile et fiscale*, Brussel, Bruylant, 2006, 32-33; O. VAN ACOLEYEN, *Successierecht*, Antwerpen, Kluwer, 1994, (losbl.), III-1, 55.

§ 5. Tussenbesluit

73. DE VORMEN VAN HUWELIJKSVOORDELEN - Zijn huwelijksvoordelen beperkt tot de vormen die opgenomen zijn in de wet? Een extensieve interpretatie beroept zich op de partijautonomie en de verwoording van de artikelen in het Burgerlijk Wetboek om dit te ontkennen. Een restrictieve interpretatie meent dat de rechtszekerheid vereist dat men voorzichtig moet omspringen met de bijzondere kwalificatie van een voordeel als huwelijksvoordeel. Er is enkel een wettelijke grondslag voor de vooruitmaking, ongelijke verdeling en verblijving. De rechtspraak volgt geheel de extensieve interpretatie waardoor het antwoord op de subonderzoeksvraag eerder leunt naar: Nee, echtgenoten kunnen omwille van de partijautonomie andere vormen van huwelijksvoordelen gebruiken zolang deze bedingen voldoen aan de objectieve kwalificatiecriteria en ze betrekking hebben op aanwinsten.

Hoofdstuk 2. Toepassingsgebied; beperkt tot gemeenschapsstelsels?

§ 1. Situering

74. STILZWIJGEN VAN DE WETGEVER – Een tweede strijdpunt omtrent de huwelijksvoordelen is de vraag of huwelijksvoordelen wegens hun positie in de wetgeving ook beperkt zijn tot de gemeenschapsstelsels, waardoor ze niet van toepassing zijn binnen stelsels van scheiding van goederen. Ook deze vraag werd niet expliciet door de wetgever beantwoord door te voorzien van de nodige wetsartikelen.¹⁵¹

§ 2. Extensieve interpretatie

2.1 Voorstanders van een extensieve interpretatie

75. AANWINSTEN - Net zoals in verband met de vormen, sluit de meerderheidsstrekking van de Belgische rechtsleer zich aan bij een ruime toepassing van huwelijksvoordelen.¹⁵² Men pleit voor een kwalificatie als huwelijksvoordeel voor *'door de echtgenoten verwezenlijkte besparingen tijdens het huwelijk'* - lees huwelijksaanwinsten - waarmee men een onverdeeldheid mee tot stand wil brengen.¹⁵³ Bepaalde Franstalige auteurs sloten zich aan bij deze stelling.¹⁵⁴

76. ONGEACHT DE VORM VAN HET HUWELIJKSSTELSEL - CASMAN gaat een stap verder en beweert niet enkel dat de leer van de huwelijksvoordelen van toepassing is op een huwelijksstelsel van scheiding van goederen, zij beweert zelfs dat de kwalificatie als huwelijksvoordeel geheel los staat van, en niet gerelateerd is aan, het soort huwelijksvermogensstelsel, zo lang er maar sprake is van

¹⁵¹ H. CASMAN, *Les droit de survie ou avantages matrimoniaux en régime de séparation de biens*, in *Les contrats de mariage, Bilan, perspectives et formules pratiques*, Brussel, Bruylant, 1996, 20.

¹⁵² M. PUELINCKX-COENE, "Op zoek naar de draad van Ariadne in het doolhof van beschikkingen tussen echtgenoten", *T.B.B.R* 1992, 26, nr. 35; H. Casman, *Het begrip huwelijksvoordelen*, Antwerpen, Maklu, 1976, 264 - 267; A. SIBIET, "Bescherming van kinderen bij tweede huwelijk", *NJW*, 2005, 111.

¹⁵³ W. DELVA, "De contractuele en de gerechtelijke scheiding van goederen", *TPR* 1978, p. 546; L. RAUCENT, *Les modifications au régime legal et les régimes conventionnels*, in *La réforme des droits et devoirs respectifs des époux et des régimes matrimoniaux*, Jeune Barreau, Brussel, 1977, 353.

¹⁵⁴ L. RAUCENT, "Les modifications au régime legal et les régimes conventionnels", in: *La réforme des droits et devoirs respectifs des époux et des régimes matrimoniaux*, Jeune Barreau - Bruxelles, 1977, 353.

aanwinsten.¹⁵⁵ Er kan sprake zijn van volkomen huwelijksvoordelen zolang de plafonnering die volgt uit de artikelen 1458, 1464 en 1465 oud BW.¹⁵⁶ De leer van de huwelijksvoordelen van CASMAN is ook toepasselijk op bedingen in huwelijkscontracten van een stelsel van scheiding van goederen. Men pleitte voor een toepassing naar analogie van de artikelen 1458, 1464 en 1465 oud BW.¹⁵⁷ Het speelt geen rol of een aanwezig gemeenschappelijk vermogen zijn oorsprong vindt bij de soort huwelijksovereenkomst (het wettelijk stelsel) of bij de wil van de partijen (goederen in onverdeeldheid of een in het huwelijkscontract bedongen gemeenschappelijk vermogen bij stelsels van scheiding van goederen).¹⁵⁸

77. HET GELIJKHEIDSBEGINSEL EN DE PARTIJAUTONOMIE - Bepaalde andere auteurs doen beroep op het gelijkheidsbeginsel om een toepassing van de theorie van de huwelijksvoordelen niet uit te sluiten voor huwelijksstelsels van scheiding van goederen.¹⁵⁹ Er dient een gelijke behandeling te geschieden tussen echtgenoten die gehuwd zijn onder een gemeenschapsstelsel en echtgenoten gehuwd onder een stelsel van scheiding van goederen. De loutere afwezigheid van een wetsartikel dat huwelijksvoordelen mogelijk maakt op andere stelsels dan gemeenschapsstelsels, kan niet gebruikt worden als enige en voldoende argument om te pleiten voor een restrictieve toepassing waarbij een verspillende behandeling zich voordoet.¹⁶⁰ Niets staat echtgenoten in de weg om bepaalde vormen van huwelijksvoordelen te koppelen aan hun stelsel van scheiding van goederen wegens het centrale principe van de partijautonomie bij het opstellen van hun huwelijksovereenkomst. Zolang er rekening wordt gehouden met het demarcatiecriterium. Dit wilt zeggen zolang men de fundamentele basis van het gekozen stelsel respecteert, kunnen echtgenoten de rest verfijnen en naar gelieve moduleren.¹⁶¹

¹⁵⁵ H. CASMAN, *Het begrip huwelijksvoordelen*, Antwerpen, Maklu, 1976, 266-268.

¹⁵⁶ H. CASMAN, "Les droits de survie ou avantages matrimoniaux en régime de séparation de biens", *Les contrats de mariage*, Louvain-la-Neuve, Academia/Bruylant, 1996, 19-22.

¹⁵⁷ A.-L. VERBEKE, "Het alsof-beding in gevaar?", *Not. Fisc. M.* 2003, (199) 204; A.-L. VERBEKE, "Civiel- en fiscaalrechtelijke bedenkingen bij het finaal verrekenbeding en het alsofbeding in het huwelijkscontract van scheiding van goederen" in *Liber amicorum Roger Dillemans*, Antwerpen, Kluwer, 1997, 449-450

¹⁵⁸ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Wat is een huwelijksvoordeel?", *Not. Fisc. M.* 2005, 297.

¹⁵⁹ M. DELBOO en G. DEKNUDT, "Een harde noot om kraken: over gemengde bepalingen in het IPR en de kwalificatie van een alsof-beding" (noot onder Antwerpen 5 oktober 2004), *T.F.R.* 2005, 381.

¹⁶⁰ C. CASTELEIN en M. MUYLLE, "Hoe wassend is het water van een schuldechtscheiding? Het verval van voordelen nader bekeken", *Not. Fisc. M.* 2006, (145) 151.

¹⁶¹ Cf. randnummer 187 omtrent het demarcatiecriterium en de fundamentele beginselen van de verschillende soorten huwelijksstelsels.

§ 3. Restrictieve toepassing

3.1 Situering: kritiek

78. BEPERKT TOT HET WETTELIJK STELSEL – Niet iedereen droeg het van toepassing verklaren van de regels van huwelijksvoordelen op stelsels van scheiding van goederen.¹⁶² Er bestaat veel rechtsleer, vooral Franstalig, die zich verzet tegen deze uitbereiding van het toepassingsgebied.¹⁶³

3.2 De rechtszekerheid

79. GEBREK AAN WETTELIJKE GRONDSLAG – Het hoofdargument voor een restrictieve toepassing is het feit dat een toepassing naar analogie van de wetsartikelen inzake de huwelijksvoordelen niet gerechtvaardigd zou zijn wegens het ontbreken van wettelijke grondslag.¹⁶⁴ Het ontbreken van een specifieke wettelijke bepaling dient benaderd te worden vanuit een restrictieve invulling,¹⁶⁵ niet een extensieve verruiming van de draagwijdte, om de rechtszekerheid te bewaren.¹⁶⁶ Door de positie van de wetsartikelen,¹⁶⁷ besluit men dat de techniek van de huwelijksvoordelen een mechanisme is dat louter en alleen het wettelijk stelsel beoogt.¹⁶⁸ De artikelen situeren zich geheel onder de titel *overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen*, en niet onder de titel *scheiding van goederen*. Er wordt de extensieve interpretatie zelfs verweten dat ze fundamentele juridische principes zomaar aan de kant schuiven voor fiscale optimalisatie. Elke interventie of aanpassing van het geldende recht die niet door de wetgever zelve gebeurt is een schending van de principes van rechtszekerheid en de wetsconforme interpretatie.¹⁶⁹ Men dient de leer van de huwelijksvoordelen te herleiden tot een mooie *de lege ferenda*, een toekomstige wetswijziging, maar niet als een toepassing van een wettelijk concept op een ander stelsel, louter gestaafd door rechtsleer en enkele arresten van het hof van beroep.¹⁷⁰

¹⁶² L. VOISIN, "Les avantages matrimoniaux en régime de séparation de biens, Le statut patrimonial du conjoint survivant. Vingt ans après la loi du 14 mai 1981", *5e journée d'études juridiques Jean Renauld, J.-L. Renchon et F. Tainmont eds.*, Bruxelles, Bruylant, 2004, 337 ; P DE PAGE en I. DE STEFANI, "Les opérations atypiques. Effet libéral et droit fiscal" in P. DE PAGE (ed.), *Droit des successions et donations: actualité civile et fiscale*, Brussel, Bruylant, 2006, 26-29; L. VOISIN, "Avantages matrimoniaux et libéralités entre époux séparés de biens", *Rev. not. b.* 2005, 678-689. L. VOISIN, "Les avantages matrimoniaux dans les régimes de séparation de biens" in J.-L. RENCHON, *Le statut patrimonial du conjoint survivant*, Brussel, Bruylant, 2004, 337-368; P. DELNOY, *Les libéralités et les successions*, Brussel, De Boeck & Larcier, 2006, 67; N. NIJBOER, "Contractuele regelingen tussen echtgenoten en samenwoners. Deel 1. Echtgenoten. Huwelijksvoordelen en contractuele erfstelling", *TEP* 2008, 105-139.

¹⁶³ C. DE WULF, "Een kritische doorlichting van recente rechtspraak en rechtsleer in verband met de sterfhuisclausule", *T.Not.* 2008, p. 467-485.

¹⁶⁴ P. DE PAGE et I. DE STEFANI, "Les avantages matrimoniaux. Aspects civils et fiscaux", *Rev. not. B.*, 2002, pp. 277-281 ; J. DU MONGH, "Huwelijksvoordelen en successieplanning. Voorzichtigheid blijft geboden", *T. Not.* 2007, 509.

¹⁶⁵ Idem, p. 460, nr. 23; C. DE WULF, "Een kritische doorlichting van de recente rechtspraak en rechtsleer in verband met de sterfhuisclausule", *T. Not.*, 2008, p. 467; W. PINTENS, J. DU MONGH en C. DECLERCK, "Huwelijksvoordelen in scheidings- en participatiestelsels, tussen droom en daad", in *Patrimonium* 2009, Antwerpen, Intersentia, 2009, 395 - 396; J.-L. RENCHON, "L'avantage matrimonial: une technique de détournement de la dévolution successorale ?", *Ann. dr. Louvain*, 2014, (123) 123 - 124.

¹⁶⁶ D. Michiels "Huwelijkscontracten als instrumenten van vermogensplanning", *Not. Fisc. M.*, 2005, (267) 286, n. 53.

¹⁶⁷ Cf. randnummer 12.

¹⁶⁸ F. TAINMONT, "La théorie des avantages matrimoniaux à la veille de la réforme du droit successoral : extension ou abrogation ?", *Rev. not.*, 2016/6, 434-477.

¹⁶⁹ A.-L. VERBEKE, "Hoofdstuk II - Huwelijksvoordelen, twee opvattingen" in *Huwelijksvoordelen, 1e editie*, Bruxelles, Intersentia, 2010, p. 6.

¹⁷⁰ C. DE WULF, "Een kritische doorlichting van recente rechtspraak en rechtsleer in verband met de sterfhuisclausule", *T. Not.* 2008, 472.

3.3 Toepassing naar analogie

80. VERBOD VAN ANALOGIE – Bij gebrek van wettelijke grondslag is binnen het huwelijksvermogensrecht een toepassing naar analogie verboden. Het mocht eerder niet voor de toepassing van de preferentiële toewijzing (artikelen 1446 – 1447 oud BW) en niet voor de vergoedingsrekeningen (artikel 1432 – 1436 BW). Dus nu mag men het ook niet toepassen op het leerstuk van de huwelijksvoordelen. De gemeenrechtelijke doorsluisbepaling van artikel 1390 oud BW mag niet aangewend worden aangezien deze beperkt is tot de regels uit *Hoofdstuk II. Wettelijk stelsel* en bijgevolg niet van toepassing is op de huwelijksvoordelen die zich situeren in *Hoofdstuk III*.

81. DE ESSENTIE VAN SCHEIDINGSSTELSELS – Er bestaat een groot fundamenteel verschil tussen het wettelijk stelsel en de stelsels van scheiding van goederen. Waar binnen de eerste sprake is van solidariteit tussen de echtgenoten in de vorm van een gemeenschap, speelt binnen scheidingsstelsels partijautonomie een grotere rol waarbij aanspraken van de andere echtgenoot uitgesloten worden. Deze uitsluiting van de andere echtgenoot aan deelname in verband met bepaalde goederen dient doorgetrokken te worden bij de ontbinding van het stelsel, waardoor huwelijksvoordelen onverzoenbaar zijn met zulke scheidingsstelsels.¹⁷¹ Het gelijkheidsbeginsel kan niet ingeroepen worden aangezien partijen zelf uitdrukkelijk de keuze hebben gemaakt om te ressorteren onder een stelsel van scheiding van goederen.¹⁷²

82. FISCALE DISCRIMINATIE - Andere doctrine wijst op het feit dat een toepassing naar analogie van de regels van de leer van de huwelijksvoordelen op stelsels van scheiding van goederen resulteert in discriminatie op fiscaal vlak tussen echtgenoten gehuwd onder dit stelsel en echtgenoten gehuwd onder een gemeenschapsstelsel:¹⁷³ aangezien het toen algemeen geldende artikel 5 W.Succ. beperkt is tot gemeenschapsstelsels,¹⁷⁴ zouden bepaalde huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen aan de fiscus kunnen ontsnappen.

3.4 Tegenstrijdigheden binnen de extensieve toepassing

83. GEMEENSCHAPSGOEDEREN – De leer van de huwelijksvoordelen van CASMAN en de extensieve interpretatie aanvaarden een toepassing van huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding wegens de objectieve kwalificatie van huwelijksvoordelen indien ze betrekking hebben op aanwinsten.¹⁷⁵ Volgens anderen heeft de Belgische wetgever van 1976 echter een geheel andere richting gekozen, en is het begrip huwelijksvoordeel niet gekoppeld aan het aanwinstenbegrip, maar aan de term

¹⁷¹ Cf. randnummer 151.

¹⁷² C. DECLERCK, "Secundair huwelijksvermogensstelsel 2006", l.c., 128.

¹⁷³ R. DEBLAUWE, "Successieplanning tussen echtgenoten" in F. VANISTENDAEL (ed.), *Themis – Fiscaal recht*, Brugge, die Keure, 2006, 29-30.

¹⁷⁴ Ch. DECLERCK, "Secundair huwelijksvermogensstelsel" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Patrimonium 2006*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 124; H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Wat is een huwelijksvoordeel?", *Not. Fisc. M.* 2005, 292; M. DELBOO en G. DEKNUDT, "Een harde noot om kraken: over gemengde bepalingen in het IPR en de kwalificatie van een alsof-beding" (noot onder Antwerpen 5 oktober 2004), *TFR* 2005, 382.

¹⁷⁵ Cf. eerder randnummer 60.

gemeenschapsgoederen.¹⁷⁶ Dit zou blijken uit de artikelen 1458 tweede lid en 1464 tweede lid oud BW: de helft van de waarde van door de andere ingebrachte goederen kunnen kwalificeren als huwelijksvoordeel desondanks hun kwalificatie als niet-aanwinst.¹⁷⁷ Het aanwinstenbegrip volstaat niet,¹⁷⁸ en kan dus niet als objectief criterium worden gebruikt.

84. INCONSEQUENTE INTERPRETATIE – Een ander argument tegen de houvast van de extensieve toepassing wijst op de inconsequente wijze waarop interpretatietechnieken worden gebruikt om de wettekst te verduidelijken: enerzijds worden de artikelen 1458, 1464 en 1465 oud BW zeer ruim geïnterpreteerd om deze toe te kunnen passen binnen stelsels van scheiding van goederen, anderzijds worden diezelfde artikelen restrictief geïnterpreteerd om de gevolgen van een combinatie van meerdere huwelijksvoordelen tot een minimum te herleiden.¹⁷⁹

§ 4. Rechtspraak

4.1 Situering

85. TWEE MIJLPAALARRESTEN – In navolging van de discussie omtrent het toepassingsgebied van de huwelijksvoordelen die als een storm raasde door de rechtsleer, kan men twee belangrijke arresten terugvinden die zich expliciet uitspreken over deze thematiek.

86. VOORZICHTIGHEID - Bepaalde auteurs wijzen echter op voorzichtigheid. Zoals het oeroude spreekwoord uit de fabel van Aesopus luidt: Eén zwaluw maakt de lente niet. Zonder daarbij uitspraak te doen over een mogelijke toepassing van huwelijksvoordelen binnen stelsels van scheiding van goederen uit te sluiten, stellen bepaalde rechtsgeleerden dat één enkel (of twee) arrest(en) van een hof van beroep onvoldoende grondslag biedt voor een gehele toepassing naar analogie van de regels die gelden voor gemeenschapstelsels.¹⁸⁰ De voornaamste aanhang binnen de Franse rechtsleer wijst er op dat het blindelings toepassen van eenzelfde leer van de huwelijksvoordelen op twee totaal verschillende huwelijksstelsels niet zonder meer kan gebeuren.¹⁸¹

87. ROL VAN DE RECHTER – Andere beweren echter dat het net de taak van de rechter is om hier op te treden: in geval van onduidelijkheid is het aan de rechter om aan interpretatie te doen.¹⁸² De opvatting dat er volgens de restrictieve interpretatie de *lege late* niets aanwezig is wegens gebrek aan wettelijke grondslag neemt niet weg dat de rechter ontslaan is van zijn verplichting tot

¹⁷⁶ C. DE WULF, "Een kritische doorlichting van recente rechtspraak en rechtsleer in verband met de sterfhuisclausule", *T. Not.* 2008, 471.

¹⁷⁷ J. DU MONGH en Ch. DECLERCK, "Secundair huwelijksvermogensstelsel", *I.c.*, nr. 77, p. 45.

¹⁷⁸ W. PINTENS, J. DU MONGH en Ch. DECLERCK, "Huwelijksvoordelen in scheidings- en participatiestelsels. Tussen droom en daad", *Patrimonium* 2009, Antwerpen, Intersentia, 2009., nr. 3, p. 396.

¹⁷⁹ *Idem*, nr. 4, p. 397.

¹⁸⁰ D. MICHIELS, "Huwelijkscontracten als instrumenten van vermogensplanning", *Not. Fisc. M.* 2005, 286; C. DECLERCK, "Secundair huwelijksvermogensstelsel" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Patrimonium* 2006, Antwerpen, Intersentia, 2006, 127; D. MICHIELS, "Fiscale aspecten van huwelijkscontracten", *T. Not.* 2007, (431) 452; J. DU MONGH, "Huwelijksvoordelen en successieplanning. Voorzichtigheid blijft geboden", *T. Not.* 2007, 508.

¹⁸¹ P. DE PAGE en I. DE STEFANI, "Les avantages matrimoniaux. Aspects civils et fiscaux", *Rev. Not. B.*, 2002, 270 en 277-281, nrs. 1 en 9-

¹⁸² H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1939, 258; M. STORME, *Inleiding tot het recht*, Gent, Story Scientia, 1974, p. 118 en nr. 121, p. 102.

rechtspraak.¹⁸³ Het komt in dit geval zelfs onvermijdelijk toe aan diezelfde rechter om aan rechtsvorming te doen om de leemtes in te vullen.¹⁸⁴

4.2 Antwerpen 5 oktober 2004

88. FEITEN – cf. randnummer 67.

89. UITSPRAAK – Met de woorden: *“er is sprake van een huwelijksvoordeel, ongeacht het huwelijksvermogensstelsel, telkens een echtgenoot een voordeel bekomt uit de werking, samenstelling of verdeling van het huwelijksvermogensstelsel, waarbij deze echtgenoot huwelijkse aanwinsten verkrijgt...”*, neemt het hof het standpunt van de extensieve interpretatie in. Het hof is van mening dat de kwalificatie als huwelijksvoordeel objectief geschiedt aan de hand van het aanwinstenbegrip.¹⁸⁵

90. WEERLEGGINGEN – Het hof heeft echter niet zomaar partij gekozen zonder eerst gehoor te geven aan de argumenten van de voorstanders van een restrictieve interpretatie. Het hoofdargument, het ontbreken van een wettelijke grondslag, wordt expliciet behandeld met de volgende uitspraak: *“Overwegende dat er voor de stelsels van scheiding van goederen inzake de kwalificatie als huwelijksvoordeel geen uitdrukkelijke wettelijke bepalingen zijn, hetgeen echter niet betekent dat er enkel sprake zou zijn van huwelijksvoordelen bij een stelsel van gemeenschap van goederen...”*

Het hof weerlegt ook impliciet het argument van de fundamentele verschillen tussen beide vormen van huwelijksstelsels door aan te kaarten: *“Dat er immers geen enkele reden is te eisen dat de aanwinsten eerst in een gemeenschap zouden moeten worden ingebracht om ze dan bij helfte te verdelen of onder bezwarende titel bij wijze van huwelijksvoordeel toe te delen aan de langstlevende echtgenoot; Dat derhalve ook in een stelsel van scheiding van goederen een huwelijksvoordeel voorligt telkens een beding ertoe leidt dat de langstlevende de helft van wel alle aanwinsten (behoudens bij kinderen uit een ander bed) verkrijgt.”*

4.3 Hof van beroep te Antwerpen, 24 juni 2008

91. FEITEN – cf. randnummer 70.

92. UITSPRAAK - In het tweede mijlpaalarrest, dat van 24 juni 2008, verduidelijkt het hof van beroep de eerdere bevestiging van de mogelijkheid van huwelijksvoordelen binnen stelsels van scheiding van goederen: huwelijksvoordelen hebben een algemene draagwijdte:

“Huwelijksvoordelen zijn voordelen die een echtgenoot verkrijgt uit de werking, samenstelling of verdeling van het huwelijksvermogensstelsel, waarmee hem aanwinsten worden toegekend, ook al

¹⁸³ F. LAURENT, *Principes de droit civil*, I, Brussel, Bruylant, 1968, 325.

¹⁸⁴ R. BÜTZLER en N. HEIJERICK, *Inleiding tot het Burgerlijk Recht*, Brugge, die Keure, 1988, 20; W. VAN GERVEN, *Het beleid van de rechter*, Leuven, Standaard, 1973; M. VAN HOECKE, *De interpretatievrijheid van de rechter*, Kluwer, 1979.

¹⁸⁵ M. DELBOO en G. DEKNUDT, “Een harde noot om kraken: over gemengde bepalingen in het IPR en de kwalificatie van een alsof-beding” (noot onder Antwerpen 5 oktober 2004), *T.F.R.* 2005, 380.

*zouden dat alle aanwinsten zijn. Dit geldt voor elk huwelijksvermogensstelsel, zowel van gemeenschap als van scheiding van goederen. Omdat ze betrekking hebben op aanwinsten ontsnappen dergelijke huwelijksvoordelen aan de toepassing van de regels van de schenkingen. De kwalificatie als huwelijksvoordeel is een objectieve kwalificatie.*¹⁸⁶

§ 5. Tussenbesluit

93. HUWELIJKSVOORDELEN IN SCHEIDINGSSTELSELS - Zijn huwelijksvoordelen beperkt tot de gemeenschappsstelsels of zijn ze ook mogelijk in scheidingsstelsels? Een extensieve interpretatie beroept zich op de partijautonomie en het gelijkheidsbeginsel om dit te ontkennen. Een restrictieve interpretatie beweert dat wegens de positie van de artikelen in de wet en het gebrek aan andersluidende wettelijke bepaling er geen mogelijkheid toe is. De rechtspraak bevestigt een extensieve interpretatie, maar er heerst onzekerheid over de concrete gevolgen van deze stelling. Het is niet duidelijk hoe in de praktijk huwelijksvoordelen precies in stelsels van scheiding van goederen passen.

Hoofdstuk 3. De overlevingsvoorwaarde

§ 1. Situering

94. BEGRIPSOMSCHRIJVING - Zoals reeds eerder gesteld dient men een onderscheid te maken tussen enerzijds het begrip huwelijksvoordeel en anderzijds de overlevingsrechten.¹⁸⁷ Een overlevingsrecht is zoals het begrip doet vermoeden een recht dat iemand bekomt onder voorwaarde van overleving. Het verband tussen beide termen leidt in de rechtspraak tot een derde vraagstuk omtrent de problematiek van de huwelijksvoordelen: dient een beding intrinsiek voorzien te zijn van een overlevingsvoorwaarde om te kwalificeren als een huwelijksvoordeel? Met andere woorden: dienen alle huwelijksvoordelen overlevingsrechten te zijn of niet?

§ 2. Extensieve interpretatie

95. ALGEMENE TOEPASSING VAN DE LEER VAN DE HUWELIJKSVOORDELEN - Een eerste strekking pleit voor een extensieve toepassing van de kwalificatie van huwelijksvoordelen.¹⁸⁸ Hier treft men onder meer de auteurs aan die pleiten voor een algemene toepassing van de leer van de huwelijksvoordelen,¹⁸⁹ maar ook anderen.¹⁹⁰ Volgens de leer zouden alle verkrijgingen tussen echtgenoten die voortvloeien uit de samenstelling, werking of vereffening en verdeling van het huwelijksvermogensstelsel kwalificeren als een huwelijksvoordeel, indien het betrekking heeft op

¹⁸⁶ Antwerpen 24 juni 2008, *A.F.T.* 2009, 30-33, noot B. INDEKEU, *Fiscoloog* 2008, 2.2.

¹⁸⁷ Cf. randnummer 3.

¹⁸⁸ R. DEBLAUWE, o.c., in F. VANISTENDAEL (ed.), *Themis - Fiscaal recht*, Brugge, die Keure, 2005-06, p. 21-23, nrs. 2-6; L. WEYTS, o.c., *T.Not.* 2005, p. 4, nr. 6.

¹⁸⁹ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Wat is een huwelijksvoordeel?", *Not.Fisc.M.* 2005, afl. 9, 293-296; A.-L. VERBEKE en R. BARBAIX, "De sterfhuisclausule springlevend", *TEP* 2011, afl. 1-2, 106-111.

¹⁹⁰ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Wat is een huwelijksvoordeel?", *Not.Fisc.M.* 2005, afl. 9, 293-296; R. BARBAIX, "De sterfhuisclausule. Civielrechtelijke aspecten", in R. BARBAIX, N. GEELHAND de MERXEM en A.-L. VERBEKE, *Handboek Estate Planning. Bijzonder deel 4: Huwelijksvoordelen*, Gent, Larcier, 2010, 39-121; A.-L. VERBEKE en R. BARBAIX, "De sterfhuisclausule springlevend", *T.E§* 2011, afl. 1-2, 106-111.

aanwinsten.¹⁹¹ Dit objectief en zonder bijkomende extra voorwaarde tot overleving,¹⁹² zelfs indien er een overduidelijke *animus donandi* aanwezig is.¹⁹³

96. LOUTER EXEMPLATIEF - Door vast te houden aan het argument dat artikel 1451 oud BW louter exemplatief is,¹⁹⁴ kan men deze redenering verruimen door te stellen dat de in de wet opgenomen vormen van huwelijksvoordelen per toeval allemaal aan een overlevingsvoorwaarde zijn gekoppeld.¹⁹⁵ Dit hoeft niet te betekenen dat men ergens uit kan afleiden dat zulke voorwaarde tot overleving een grondvereiste is om te kwalificeren als huwelijksvoordeel. Er heerst een vermoeden dat de overlevingsvoorwaarde enkel gekoppeld is aan de vooruitmaking en de inbreng omdat de hypothese van een uitwerking van huwelijksvoordelen door het overlijden van een echtgenoot de meest voorkomende is.¹⁹⁶ Hier valt op dat de klassieke huwelijksvoordelen, de vooruitmaking en de ongelijke verdeling, voornamelijk toepassing vinden in de situatie waarin het huwelijksstelsel ontbonden wordt door overlijden van één van de echtgenoten.¹⁹⁷ Dit mag men niet besluiten dat dit een uitspraak is over het intrinsiek en fundamenteel gehalte van een overlevingsvoorwaarde.¹⁹⁸

97. DE INBRENG – Het essentiële karakter van de overlevingsvoorwaarde wordt bekritiseerd omwille van het feit dat zelfs in de schaarse wetgeving omtrent de huwelijksvoordelen, niet eens alle aanwezige voordelen zelf voorzien zijn van zulke voorwaarde tot overleving.¹⁹⁹ De inbreng is namelijk een voordeel dat reeds voor de verdeling van het stelsel - lees het overlijden - uitwerking vindt.

98. WILSAUTONOMIE – net zoals bij de andere vraagstukken inzake de problematiek van de huwelijksvoordelen beroept de extensieve interpretatie in verband met de overlevingsvoorwaarde zich op de centrale rol van de partijautonomie binnen het secundair huwelijksstelsel (artikel 1387 oud BW).²⁰⁰

99. ARTIKEL 299 OUD BW - Vormen van huwelijksvoordelen die niet tegelijkertijd een overlevingsrecht zijn, ontsnappen aan de werking van artikel 299 oud BW. Dit artikel betreffende de gevolgen van een echtscheiding verklaarde dat, *voordelen* van het huwelijk van rechtswege vervielen behoudens overeenkomst in tegenovergestelde zin. Alhoewel het vroegere artikel betrekking had op een sanctie ten laste van een echtgenoot die schuldig was bevonden, kon er verwarring over de draagwijdte bestaan.²⁰¹ Binnen de rechtsleer is hierover menig discussie

¹⁹¹ Cf. randnummer 55.

¹⁹² K. BOONE, "Art. 1461-1463 BW" in A. HEYVAERT, P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHIEDEN (eds.), *Personen- en familierecht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, 1984, (losbl.), 6; S. VANDEN DAELLEN, "De sterfhuisclausule fiscaal ont(k)leed", *Jura Falc.* 2007-08, 62.

¹⁹³ Cf. randnummer 55.

¹⁹⁴ Concl. D. THIJIS bij Cass. 10 december 2010, *T.Not.* 2011, afl. 1, 14.

¹⁹⁵ C. CASTELEIN en M. MUYLLE, "Hoe wassend is het water van een schuldechtscheiding? Het verval van voordelen nader bekeken", *N.F.M.* 2006, 152-15.

¹⁹⁶ L. WEYTS, "Een toebedeling van de gemeenschap aan slechts een echtgenoot: is dit een ontsnappingsroute aan art. 5 W.Succ. met een boobytrap of is het een veilig pad?", *T. Not.* 2005, 5.

¹⁹⁷ Verslag HAMBIE, Parl.St. Senaat BZ 1974, nr. 683/2, 70.

¹⁹⁸ Concl. D. THIJIS bij Cass. 10 december 2010, *T.Not.* 2011, afl. 1, 14.

¹⁹⁹ R. BARBAIX, "Het sterfhuisbeding" in *Handboek Estate Planning. Bijzonder Deel 4: Huwelijks-voordelen*, Gent, Larcier, 2010, nr. 65, 74.

²⁰⁰ Cf. randnummer 44.

²⁰¹ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen", *T.Es* 2020,

geweest.²⁰² Het Hof van Cassatie heeft echter reeds van oudsher meermaals bevestigd dat de term *voordelen* hier niet als referentie mocht gebruikt worden voor de huwelijksvoordelen.²⁰³

Een meerderheidsstrekking binnen de rechtsleer weigert artikel 299 oud BW te gebruiken als indicatie voor een mogelijke omschrijving van het begrip huwelijksvoordeel.²⁰⁴ Het is onjuist te stellen dat voordelen, zoals een beding van ongelijke verdeling of gehele verblijving, hun kwalificatie als huwelijksvoordeel zouden verliezen indien zij niet gekoppeld zijn aan een overlevingsvoorwaarde.²⁰⁵

§ 3. Restrictief: intrinsiek

100. PARLEMENTAIRE VOORBEREIDING: NIET EXEMPLATIEF - Een andere strekking binnen de rechtsleer volgt een restrictieve interpretatie en beweert dat er enkel sprake kan zijn van een huwelijksvoordeel indien dit gekoppeld is aan een overlevingsvoorwaarde.²⁰⁶ Artikel 1461 oud BW koppelt deze voorwaarde tot overleving expliciet aan het beding van ongelijke verdeling en het verblijvingsbeding.²⁰⁷ Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 14 juli 1976 blijkt dat dit ook geldt voor artikel 1457 oud BW inzake de vooruitmaking: *Voorwaarde is overleving van de begunstigde*.²⁰⁸ Aanhangers van deze strekking kwalificeren bedingen met betrekking tot een toebedeling van de gemeenschap die geen overlevingsvoorwaarde bevatten als een beding buiten het kader van de artikelen 1457, 1461 en 1464 oud BW.²⁰⁹ Dit zijn geen huwelijksvoordelen maar giften.²¹⁰ De vermelde overlevingsvoorwaarde in de bestaande artikelen inzake de huwelijksvoordelen zijn niet louter exemplatief noch toevallig omdat het overlijden nu eenmaal de meest voorkomende vorm van uitwerking is, het is een doelbewuste keuze van de wetgever

nr. 1, (14) 22.

²⁰² B. DESMARICAUX, "Verlies van voordelen in de zin van artikel 299 BW", *T.Not.* 2002, 350-354; W. PINTENS, "Het verval van huwelijksvoordelen bij echtscheiding en de interpretatie van artikel 299 BW", *TBBR* 2003, (243) 244; A. RENIERS, "Voordelen en huwelijksvoordelen: what's in a name?", *RABG* 2018/3, 222-224.

²⁰³ Cass. 29 oktober 1874, *Pas.* 1875, I, 7; Cass. 23 november 2001, *Pas.* 2001, I, 1929, *EJ* 2002, 27 noot K. Vanwinckelen; Cass. 12 januari 2017; Cass. 9 november 2017.

²⁰⁴ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Belastbaarheid van huwelijksvermogensrechtelijke verkrijgingen", *NFM* 2007, 32; R. Barbaix "Het sterfhuisbeding. Civiele aspecten" in *Handboek Estate Planning, bijzonder deel 4, Huwelijksvoordelen*, Larcier, 2010, 96-97.

²⁰⁵ Y.-H. LELEU, "Avantages matrimoniaux. Notion, clauses dissymétriques, impact fiscal" in A. Van Gysel (ed.), *Conjugalité et décès*, Anthemis, 2011, 46 e.v. ; P. DE PAGE en I. DE STEFANI, *De Page Traité de droit civil belge, Tome IX, Les régimes matrimoniaux, volume 2, Régimes conventionnels et droit international privé*, Bruylant, 2019, 657, nr. 453.

²⁰⁶ J. DU MONGH, "Huwelijksvoordelen en successieplanning. Voorzichtigheid blijft geboden", *T.Not.* 2007, afl. 9, 500, nr. 12.

²⁰⁷ C. DECLERCK, "Secundair huwelijksvermogensstelsel", in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Patrimonium* 2006, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2006, 104-106; J. DU MONGH, 'Huwelijksvoordelen en successieplanning. Voorzichtigheid blijft geboden.', *T.Not.* 2007, 499-500; C. DE WULF, 'Het recente cassatiearrest in verband met de sterfhuisclausule. Duidelijkheid op fiscaal gebied- Cruciale vragen van burgerlijk recht blijven buiten beschouwing', *T.Not.* 2011, 8.

²⁰⁸ C. DE WULF, "Een kritische doorlichting van recente rechtspraak en rechtsleer in verband met de sterfhuisclausule", *T.Not.* 2008, afl. 10, 478-479.

²⁰⁹ Idem 482.

²¹⁰ J. DU MONGH, "Huwelijksvoordelen en successieplanning. Voorzichtigheid blijft geboden", *T.Not.* 2007, afl. 9, 499-500, nr. 12.

geweest.²¹¹ Hier wijst men ook naar het cassatiearrest van 23 november 2001²¹², waar uitspraak werd gedaan over de draagwijdte van artikel 299 oud BW. Het betrof hier een opsplitsing van enerzijds de schenkingen die geschieden tussen de echtgenoten onderling en anderzijds deze voordelen die tegelijk ook overlevingsrechten zijn. Een samenlezing met het oude artikel 1525 van het Franse Burgerlijk Wetboek, de voorganger van artikel 1461 oud BW, kan meer duidelijkheid scheppen van de geest van de wet:²¹³ "Het is de echtgenoten geoorloofd te bedingen dat de gehele gemeenschap zal toebehoren aan de langstlevende of enkel aan een van hen..."

Men dient alleszins te bemerken dat uit zowel het advies van de Raad van State bij de wet van 14 juli 1976 als uit de verslagen van de Commissie voor justitie blijkt dat de overlevingsvoorwaarde niet exemplatief maar net expliciet is opgenomen in de wet.²¹⁴

101. GIFT ALS DE REGEL, HUWELIJKSVORDEEL ALS DE UITZONDERING - De restrictieve opvatting met betrekking tot de overlevingsvoorwaarde wordt bijgetreden door de klassieke zienswijze die stelt dat een aleatoire bevoordeling onder voorwaarde van overleving gerechtvaardigd onderscheiden kan worden van een schenking. Een overgrote meerderheid van de werkstukken daterende van voor de wet van 1976, zelfs auteurs die nu voor een extensieve invulling opteren, volgden deze redenering.²¹⁵

102. WILSAUTONOMIE EN DE OPENBARE ORDE - Waar een extensieve invulling van huwelijksvoordelen zich beroept op het principe van de wilsautonomie binnen het secundair huwelijksstelsel, ziet bepaalde rechtsleer de regels van de inbreng en de inkorting als regels van dwingend recht of zelfs als regels van openbare orde waardoor een afwijking door de partijen hier niet zomaar mogelijk is.²¹⁶ De toevoeging van een voorwaarde van overleving berust op de behoefte aan rechtszekerheid.²¹⁷

²¹¹ W. PINTENS, "Het Belgische huwelijksgoederenrecht in rechtsvergelijkend perspectief", *TPR* 2005, 360; J. DU MONGH, "Huwelijksvoordelen en successieplanning" in W. PINTENS en J. DU MONGH (ed s.), *Themis Familiaal Vermogensrecht*, Brugge, die keure, 2006, nr. 13, 84-85; C. DE WULF, "één zwaluw maakt nog geen zomer", *T.Not.* 2007, 523, noot onder rb. Hasselt 18 oktober 2007; J. DU MONGH, "Huwelijksvoordelen en successieplanning. voorzichtigheid blijft geboden.", *T. Not.* 2007, nr. 12, 500; C. De Wulf, "een kritische doorlichting van de recente rechtspraak en rechtsleer in verband met de sterfhuisclausule.", *T.Not.* 2008, afl. 10, 479; J. DU MONGH en C. DECLERCK, "Burgerlijke en fiscale tendensen in het familiaal vermogensrecht" in *CBR Jaarboek 2007-2008*, Antwerpen, Intersentia, 2009, nr. 30, 491-493; L. ROUSSEAU, "Clause de préciput" in *Le couple. Décès, deel van Manuel de planification patrimoniale*, Brussel, Larcier, 2009, 128. N NIJBOER, "Contractuele regelingen tussen echtgenoten en samenwoners", *OUD* 2008, nr. 132, 120.

²¹² Cass. 23 november 2001; cf. ook Advies Raad van State 2 december 1957, Parl.St. Senaat 1964-65, nr. 138.

²¹³ C. DECLERCK, "Secundair huwelijksvermogensstelsel", in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Patrimonium* 2006, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2006, p. 105, punt 179.

²¹⁴ Idem.

²¹⁵ H. CASMAN en F. BOUCKAERT, "Het nieuwe huwelijksvermogensrecht", *TPR* 1976, p. (775), 960, nr. 161; H. CASMAN en M. BAX, "De wet van 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels", *RW.* 1976-77, col. 367, 775.

²¹⁶ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge, Dl. VII (2)*, Brussel, Bruylant, 1947, p. 1511, nr. 1406, B; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, o.c., p. 741, nr. 1624.

²¹⁷ C. DE WULF, "Een kritische doorlichting van recente rechtspraak en rechtsleer in verband met de sterfhuisclausule", *T.Not.* 2008, afl. 10, 479.

§ 4. Rechtspraak

4.1 Situering

103. Voornamelijk door de controversiële ontwijking van de sterfhuisclausule, alsmede door het onderscheid tussen overlevingsrechten en andere voordelen in artikel 299 oud BW, valt er voldoende rechtspraak terug te vinden over het al dan niet mogelijk kwalificeren van een voordeel als een huwelijksvoordeel ondanks de afwezigheid van zulke overlevingsvoorwaarde. Het betreft hier drie arresten van het Hof van Cassatie alsmede een arrest inzake een prejudiciële vraag van het Grondwettelijk Hof.

4.2 Het Hof van Cassatie, 10 december 2010

4.2.1 Hof van beroep Antwerpen, 24 juni 2008

104. FEITEN – Cf. randnummer XX. Buiten antwoord bieden op de discussie over de mogelijke vormen van huwelijksvoordelen, spreekt het hof van beroep zich hier ook uit over de kwalificatie van huwelijksvoordelen zonder aanwezigheid van een overlevingsvoorwaarde door de sterfhuisclausule als huwelijksvoordeel te aanvaarden.

105. UITSpraak – Men kan concluderen dat het hof gehoor heeft gegeven aan de extensieve opvatting door de objectieve kwalificatie van huwelijksvoordelen zoals blijkt uit de leer van de huwelijksvoordelen te aanvaarden:

*"Huwelijksvoordelen zijn voordelen die een echtgenoot verkrijgt uit de werking, samenstelling of verdeling van het huwelijksvermogensstelsel, waarmee hem aanwinsten worden toegekend, ook al zouden dat alle aanwinsten zijn... Omdat ze betrekking hebben op aanwinsten ontsnappen dergelijke huwelijksvoordelen aan de toepassing van de regels van de schenkingen. De kwalificatie als huwelijksvoordeel is een objectieve kwalificatie."*²¹⁸

Tegen dit arrest werd met betrekking tot de overlevingsvoorwaarde echter cassatieberoep aangetekend.

4.2.2 Uitspraak in Cassatie

106. DRIE ONDERDELEN – Dit eerste cassatiearrest bestaat uit drie verschillende onderdelen.²¹⁹ Ten eerste is er sprake omtrent het *surplus* van het huwelijksvoordeel, datgene dat de afgebakende plafonnering schendt. Het hof van beroep heeft dit dan wel onttrokken van de regels inzake de schenkingen, het is vervolgens nagelaten dit te kwalificeren onder een ander genoemde term waarop bepaalde rechtsleer het begrip *onvolkomen huwelijksvoordeel* hanteert.²²⁰ Dit is een louter juridische tegenstrijdigheid en wordt hier niet verder behandeld.²²¹ Het tweede onderdeel bevat een analyse of het *surplus* al dan niet kwalificeert als een contractuele erfstelling. Net zoals het hof van beroep stelt het Hof van Cassatie dat dit niet het geval is.

²¹⁸ Antwerpen 24 juni 2008, AFT 2009, 30-33, noot B. INDEKEU, *Fiscoloog* 2008, 2.2.

²¹⁹ Hof van Cassatie - arrest nr N-20101210-1 (F.08.0102.N) dd. 10 december 2010 © Juridat, 14/12/2013.

²²⁰ Cf. randnummer 57.

²²¹ Cf. Punt 2 van IV. Beslissing van het Hof.

107. BEVESTIGING – Het derde onderdeel ging over de uitspraak van het hof van beroep over de kwalificatie tot huwelijksvoordeel indien er ontbreekt aan een overlevingsvoorwaarde. Zeer kort verwoord bevestigt het Hof van Cassatie dat zulke overlevingsvoorwaarde geen intrinsieke vereiste is. Er wordt verwezen naar de geldigheid van het verblijvingsbeding bij *“ontbinding van het huwelijksvermogensstelsel om eender welke reden”* waaruit men kan afleiden dat het niet enkel het overlijden betreft.

4.3 Hof van Cassatie, 28 april 2016

4.3.1 Hof van beroep Gent 17 juni 2014

108. GEEN INTRINSIEKE VEREISTE – In een volgend noemenswaardig arrest van het hof van beroep te Gent werd het volgende bevestigd²²²:

“Een sterfhuisclausule, waarbij het volledig gemeenschappelijk vermogen onvoorwaardelijk aan de echtgenoot wordt toegekend, zodat bij de ontbinding, ongeacht de oorzaak van die ontbinding, de volledige gemeenschap in volle eigendom aan die echtgenoot toekomt, is geen contractuele erfstelling of een overeenkomst betreffende de nalatenschap maar een overeenkomst betreffende het huwelijksvermogen. Een overlevingsvoorwaarde is daartoe niet vereist.”

Ook hier werd cassatieberoep tegen getekend.

4.3.2 Uitspraak in Cassatie

109. BEVESTIGING – Het Hof van Cassatie bevestigt hier opnieuw dat een overlevingsvoorwaarde niet vereist is voor de kwalificatie als huwelijksvoordeel:²²³ *“Hoewel een sterfhuisclausule niet gekoppeld is aan een voorwaarde van overleven, moet ook dit beding als een huwelijksvoordeel worden beschouwd in de zin van de artikelen 1451, 1461 en 1464, eerste lid, B.W.”* Het hof wijkt hier niet af van diens eerdere uitspraak, en voegt aan de toelichting zelfs rechtsleer over het arrest van 10 december 2010 aan toe.²²⁴

4.4 Hof van Cassatie, 5 januari 2017

110. SCHEEPSRECHT – Een derde arrest van het Hof van Cassatie kan vermeld worden om te voldoen aan het spreekwoord driemaal is scheepsrecht: *“uit het geheel van die bepalingen volgt dat de bedingen van verblijving van het gehele gemeenschappelijk vermogen aan een van de echtgenoten bij de ontbinding van het huwelijk, buiten elke voorwaarde van overleving, huwelijksovereenkomsten zijn.”*²²⁵ Er bestaat geen twijfel mogelijk dat het hoogste rechtscollege in België de overlevingsvoorwaarde niet als intrinsieke vereiste van huwelijksvoordelen beschouwen.

²²² Gent, 17/06/2014, *T.F.R.*, 2014/18, nr. 470, p. 903-907.

²²³ Arrest van het Hof van Cassatie dd. 28.04.2016.

²²⁴ A.-L. VERBEKE, en R. BARBAIX, "Het Hof van Cassatie bevestigt sterfhuisclausule", noot bij Cass., 10 december 2010, *RW.*, 2010-2011, 1442; N. GEELHAND de MERXEM, en Y.-H. LELEU, "La clause dite de la 'mortuaire' plus vivante que jamais", noot bij Cass., 10 december 2010, *J.T.*, 2011, 92.

²²⁵ Hof van Cassatie: Arrest van 5 Januari 2017 (België). RG F.15.0164.F.

4.5 Het Grondwettelijk Hof

4.5.1 Prejudiciële vraag

111. FEITEN – Een echtgenoot, gehuwd onder het wettelijk stelsel, doet inbreng in het gemeenschappelijk vermogen van een onroerend goed dat deels met persoonlijke gelden werd betaald en deels door een gemeenschappelijke lening. Nu verwickeld in een echtscheidingsprocedure vordert deze echtgenoot in hoofddeorde dat indien dit voordeel kwalificeert als huwelijksvoordeel, de andere echtgenoot het op grond van artikel 299 oud BW zal verliezen en een teruggave van het bedrag verschuldigd is aan het gemeenschappelijk vermogen. In ondergeschikte orde vordert hij een prejudiciële vraag indien de rechtbank van eerste aanleg te Turnhout niet van oordeel is dat het hier om een huwelijksvoordeel gaat. De rechtbank willigt het verzoek tot prejudiciële vraag in en stelt de vraag aan het Grondwettelijk Hof:

« Schenden de artikelen 299, 300 en 1429 van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in de interpretatie dat zij ten nadele van de echtgenoot lastens wie de echtscheiding op grond van feiten is uitgesproken en ten voordele van de echtgenoot in wiens voordeel de echtscheiding is uitgesproken alleen voorzien in het verval van de huwelijksvoordelen die tevens overlevingsrechten zijn en niet van andere huwelijksvoordelen, met name een inbreng bedongen in het huwelijkscontract voorafgaand aan het sluiten van het huwelijk ? »

112. HOF VAN CASSATIE – Bij arrest van 23 november 2001 heeft het Hof van Cassatie reeds gesteld dat artikel 299 oud BW niet van toepassing is op huwelijksvoordelen die ontstaan uit de samenstelling van de huwelijksgemeenschap, waardoor het artikel niet van toepassing is op de inbreng van eigen goederen.²²⁶ Dit zou mogelijk een discriminatie kunnen uitmaken tussen enerzijds huwelijksvoordelen die gekoppeld zijn aan een overlevingsvoorwaarde en huwelijksvoordelen waar zulke voorwaarde ontbreekt.

4.5.2 Uitspraak

113. UITSPRAAK – Het Grondwettelijk Hof beantwoordt deze vraag negatief,²²⁷ en beroept zich in diens uitspraak op de definitie van het begrip huwelijksvoordelen zoals omschreven in de leer van de huwelijksvoordelen.²²⁸ Door vervolgens de verwoordingen “*huwelijksvoordelen die overlevingsrechten zijn*” en “*andere huwelijksvoordelen, zoals met name een inbreng in gemeenschap*” kan men concluderen dat het Grondwettelijk Hof aanvaardt dat huwelijksvoordelen mogelijk zijn zonder een aanwezige overlevingsvoorwaarde. De bewoording lijkt voorzichtig te zijn gekozen, want uitspraak over een andere vorm van een huwelijksvoordeel buiten de onomstreden inbreng wordt niet gedaan. Anderzijds kan men concluderen dat het Grondwettelijk Hof de opvatting van de extensieve interpretatie volgt, door de wilsautonomie van de partijen tot regeling van hun

²²⁶ Cass. 29 november 2001, RW. 2001-02, 1608, cf. ook Advies Raad van State 2 december 1957, Parl.St. Senaat 1964-65, nr. 138.

²²⁷ Arrest GwH nr. 170/2005 van 23 november 2005, rolnummer 3444; Het eigenlijke antwoord over de schending van het gelijkheidsbeginsel doet niet ter zake voor dit werk.

²²⁸ Idem, B.2.4.

huwelijk centraal te zetten in hun bespreking over de huwelijksvoordelen.²²⁹

§ 5. Tussenbesluit

114. DE OVERLEVINGSVOORWAARDE – Is een overlevingsvoorwaarde een intrinsieke vereiste voor een beding om te kwalificeren als huwelijksvoordeel? Deze subonderzoeksvraag wordt door de extensieve interpretatie op een gelijkaardige wijze behandeld als de vraag over de vormen van huwelijksvoordelen. De partijautonomie rechtvaardigt huwelijksvoordelen die niet onder voorwaarde tot overleving zijn bedongen en de overlevingsvoorwaarde in de wet is louter exemplatief geformuleerd omdat het overlijden één van de voornaamste situaties is waar huwelijksvoordelen uitwerking vinden. Een restrictieve interpretatie wijst er op dat de overlevingsvoorwaarde in de wet geen voorbeeld, maar een vereiste is. De hoogste rechtscollages van het land steunen de extensieve interpretatie. Net zoals met betrekking tot de vormen sluiten de objectieve kwalificatiecriteria voor huwelijksvoordelen een restrictieve interpretatie uit. Zolang er sprake is van een voordeel dat ontstaat uit het huwelijksstelsel en het aanwinsten betreft, is het niet van belang of er al dan niet een overlevingsvoorwaarde is bedongen.

Hoofdstuk 4. Conclusie en persoonlijke bemerkingen

§ 1. Drie discussies, eenzelfde argument

115. WILSAUTONOMIE – Het valt op dat bij de drie besproken probleemstellingen, dezelfde argumenten het voortouw nemen: Een extensieve invulling van het begrip van de huwelijksvoordelen beroepen zich voor een zeer ruime toepassing en een quasi onbeperktheid aan vormen van huwelijksvoordelen op de centrale rol van de partijautonomie binnen het huwelijksvermogensrecht. De wilsautonomie uit artikel 1387 oud BW geeft partijen namelijk de vrijheid geeft om hun secundair stelsel naar goeddunk te regelen, mits respect voor de openbare orde en de goede zeden. De wet geeft dan wel de grondregels inzake de afbakening van huwelijksvoordelen, dit betekent niet dat dit restrictief beperkt dient te worden: zowel de aanwezige vormen als ook de toepassing binnen het wettelijk stelsel zijn louter exemplatief. Dit wordt aangevuld door het gemeenschappelijk, onveranderlijke, karakter van aanwinsten, het centrale begrip binnen de leer van de huwelijksvoordelen: aangezien beide echtgenoten hebben bijgedragen aan de verwezenlijking van de aanwinsten, rechtstreeks of onrechtstreeks door de andere echtgenoot in de mogelijkheid te stellen om deze te bekomen, is het niet meer dan normaal dat over de echtgenoten deze aanwinsten geheel aan elkaar kunnen voorbehouden.

116. VERSUS RECHTSZEKERHEID – Een restrictieve opvatting omtrent de huwelijksvoordelen stelt dat de rechtszekerheid vereist dat iedere onttrekking van de regels inzake de schenkingen bij wet voorzien dient te zijn. De huwelijksvoordelen *sensu stricto*, waaronder de vooruitmaking en de ongelijke verdeling, zijn geregeld en afgebakend door de wetgever. Andere vormen zijn nergens terug te vinden en een beroep doen op de wilsautonomie of een vrije interpretatie om naar goeddunk

²²⁹ Idem B.6.1.

nieuwe vormen en een verruiming van het toepassingsgebied door te voeren is in strijd met de rechtszekerheid.

§ 2. Persoonlijke visie

117. DE ROL VAN DE RECHTSLEER – Enerzijds ben ik van mening dat door een correcte toepassing van het aanwinstenbegrip echtgenoten wel degelijk over een grote vrijheid omtrent deze goederen dienen te beschikken. De essentie van een extensieve toepassing sluit het beste aan bij mijn persoonlijke voorkeur. Het rechtszekerheidsargument van de restrictieve tegenstanders is echter van doorslaggevend belang. Alhoewel de theorie van de huwelijksvoordelen een mooie uitwerking van het leerstuk huwelijksvoordelen is, dient het de fundamentele beginselen van het recht, waaronder de rechtszekerheid, te eerbiedigen. Recht dient in de eerste plaats geregeld te worden door de wetgever. De rechtsleer is een uitstekende manier voor analyse, kritiek, het aanvullen van lacunes enzovoort, maar mag niet aangewend worden als methode voor werkelijke rechtscreatie. In een rechtskundig werk beweren dat een wetsartikel louter exemplatief is, om vervolgens een zwaarwichtige kwalificatie door te voeren op een geheel ander beding, is te vergaand. Ik vind het frappant dat dit niet eerder aangepakt is door de wetgever. Om dit afsluitende deel ook als schakel te gebruiken dien ik hier te bemerken dat ik het niet anders dan kan toejuichen dat de wetgever daarop eindelijk het heft in eigen handen heeft genomen via de wet huwelijksvermogensrecht 2018.

Tweede luik: Huwelijksvoordelen na de wet huwelijksvermogensrecht van 22 juli 2018

Inleiding

118. DE WET HUWELIJKSVERMOGENSRECHT 2018 – Uit het eerste luik kan men concluderen dat de techniek van de huwelijksvoordelen voor veel discussie en onzekerheid heeft geleid, voornamelijk wegens het gebrek aan wettelijke regeling. De wet tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en diverse andere bepalingen wat het huwelijksvermogensrecht betreft... van 22 juli 2018, verder in dit werk de wet Huwelijksvermogensrecht 2018 genoemd, tracht hier de nodige verandering en verduidelijking te brengen. Dit tweede luik zal voornamelijk handelen over de verwezenlijkingen en gevolgen van deze ingrijpende wetsverandering. Er zal gestart worden met een lezing van de eigenlijke wet en diens voorbereidingen. Wat heeft de wet van 22 juli 2018 meegebracht aan wetswijzigingen op het vlak van de huwelijksvoordelen? Spreekt de wetgever zich uit over de drie grote voormelde probleemstellingen, of duiken er nieuwe vraagstukken op? Wat heeft de wet van 22 juli 2018 meegebracht aan wetswijzigingen op het vlak van de huwelijksvoordelen?

119. STELSELS VAN SCHEIDING VAN GOEDEREN – Vervolgens zal de loep over één bepaalde kwestie gehouden worden: hoe zijn huwelijksvoordelen toepasbaar in stelsels van scheiding van goederen, na de wetswijziging van 2018? Wat zijn de fundamentele eigenschappen van stelsels van scheiding van goederen, en welke wijzigingen heeft de wet van 22 juli 2018 hier teweeg gebracht? Hoe passen huwelijksvoordelen concreet binnen deze fundamenteel verschillende vorm van huwelijksstelsel?

Afdeling I. De wet huwelijksvermogensrecht van 22 juli 2018

Hoofdstuk I. Aanleiding en voorbereidende werken

§ 1. Situering

120. AANLEIDING VAN DE HERVORMING - Het huwelijksvermogensrecht is het oog van de wetgever niet ontgaan bij de heuse hervorming van het burgerlijk recht. De wet van 14 juli 1976 kan gezien worden als de laatste grote hervorming sinds de Napoleontische era,²³⁰ en de verschillende onduidelijkheden in de rechtspraak wijzen er op dat er nood was aan verduidelijking en verfijning. De wet huwelijksvermogensrecht van 22 juli 2018 wijzigt zoals de titel doet vermoeden diverse aspecten van het huwelijksvermogensrecht en tracht duidelijkheid te scheppen. De drie hoofddoelstellingen van het wetsvoorstel van de wet huwelijksvermogensrecht zijn: een verfijning van de regels van het wettelijk stelsel, een betere wettelijke omkadering van het stelsel van scheiding van goederen²³¹ en een zoektocht naar een nieuw evenwicht van de positie van de langstlevende echtgenoot binnen enerzijds het huwelijksvermogensrecht en anderzijds het

²³⁰ Wet 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvoordelen, *BS*. 18 september 1976.

²³¹ F. TAINMONT, «Le régime de la séparation de biens revu par la loi du 22 juillet 2018», *JT* 2019, (125) 125.

erfrecht.²³²

121. HOOFDDOELSTELLINGEN – Waar in de parlementaire voorbereiding het leerstuk van de huwelijksvoordelen niet vernoemd wordt bij de kern van de wetshervorming, past het wel degelijk binnen de kaders van alle drie de hoofddoelstellingen.²³³ De verfijning van de regels van het wettelijk stelsel brengt, al dan niet rechtstreeks, wijzigingen aan bij de reeds eerder aanwezige artikels inzake de huwelijksvoordelen *sensu stricto*.²³⁴ Het beter omkaderen van het stelsel van scheiding van goederen opent een arsenaal aan nieuwe mogelijkheden. Ten slotte bevindt de derde doelstelling, het zoeken naar nieuwe evenwichten in de positie van de langstlevende echtgenoot zich in het oog van de storm op vlak van de huwelijksvoordelen.

§ 2. Inwerkingtreding

122. INWERKINGTREDING - De wet huwelijksvermogensrecht is in werking getreden op 1 september 2018 en is sindsdien geheel van toepassing op ieder huwelijk gesloten na deze datum.²³⁵ Bedingen in huwelijkscontracten die afwijken van de nieuwe bepalingen blijven geldig indien ze conform waren met het oude recht. De partijautonomie speelt hier een grote rol: echtgenoten kunnen immers ten alle tijde, mits onderling overeenkomst, bedingen aanpassen waardoor ze deze conform de nieuwe wetswijziging kunnen aanpassen. De uitzonderingen op het toepassingsgebied zijn niet relevant voor dit onderzoek met betrekking tot huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen en zullen daarom niet verder uitgewerkt worden.

Hoofdstuk II. Wetswijzigingen op het vlak van de huwelijksvoordelen

§ 1. Situering

123. DOELSTELLINGEN – De wet huwelijksvermogensrecht 2018 heeft een aanzienlijke hervorming doorgevoerd.²³⁶ In dit hoofdstuk wordt getracht alle relevante bepalingen van de wetswijziging die specifiek betrekking hebben op het leerstuk van de huwelijksvoordelen uit een overvolle vijver te vissen. Hier bevinden zich voornamelijk gewijzigde artikelen die zich situeren onder de bepalingen van het wettelijk stelsel, alsmede een belangrijk artikel tot wijziging van het stelsel van scheiding van goederen.

124. DE BATEN VAN DE VERSCHILLENDE VERMOGENS – Van groot belang indien men spreekt over de wet huwelijksvermogensrecht 2018, maar eerder subsidiair binnen het leerstuk van de huwelijksvoordelen is de verfijning die de wet heeft teweeggebracht met betrekking tot de baten

²³² Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 54-2848/001 (hierna: "Wetsvoorstel"), 4-5.

²³³ Wetsvoorstel, 3.

²³⁴ Y.-H. LELEU, "La réforme des régimes matrimoniaux par la loi du 22 juillet 2018 : présentation, évaluation" in F. DEGUEL, ea. (dir.), *La réforme du droit des régimes matrimoniaux, 1e édition*, Brussel, Larcier, 2018, (15) p. 8.

²³⁵ Art. 78 wet 22 juli 2018.

²³⁶ N. MATTHYS, "De wet van 22 juli 2018 inzake het huwelijksvermogensrecht: overzicht van de belangrijkste wijzigingen", *B.N.* 2018, afl. 3, 97-107.

van de eigen vermogens en de baten van het gemeenschappelijk vermogen.²³⁷ Door wijzigingen en verduidelijking aan te brengen aan de artikels die het eigen of gemeenschappelijk statuut van goederen bepalen, heeft men onrechtstreeks een invloed op de techniek van de huwelijksvoordelen: goederen die door de wet als eigen geklasseerd worden, zullen voornamelijk via de inbreng tot het gemeenschappelijk vermogen kunnen gerekend worden wat te maken heeft met de plafonnering van de huwelijksvoordelen zoals vervat in de artikelen 1458 en 1464 oud BW.

§ 2. Terminologische wijzigingen

2.1 Situering

125. WHAT'S IN A NAME – Een eerste reeks van wetswijzigingen die direct en rechtstreeks hun gevolgen uitoefenen op het leerstuk van de huwelijksvoordelen, is een aantal terminologische wijzigingen. Het betreft hier loutere aanpassingen aan gebruikte begrippen die geen gedetailleerde toelichting meer behoeven.

2.2 De overlevingsrechten

126. ARTIKEL 299 OUD BW – Door een herformulering van het eerder reeds besproken artikel 299 oud BW inzake de mogelijke beëindiging van bepaalde voordelen in het huwelijk, is de controversie omtrent de invulling van het begrip "*alle voordelen*" verholpen door de verwoording nu te beperken tot "*verval van de overlevingsrechten*".²³⁸ Er bestaat nu niet langer twijfel over de draagwijdte van dit eerder omstreden artikel.

2.3 De niet-gemeenschappelijke kinderen

127. ADOPTIE – Een kleine uitbereiding van artikel 1465 oud BW inzake de bescherming van niet-gemeenschappelijke kinderen tegen de uitwerking van huwelijksvoordelen, tracht mogelijke toekomstige discussie over de draagwijdte van het begrip niet-gemeenschappelijke kinderen te vermijden.²³⁹ Een lid wordt toegevoegd dat stelt: "*Een kind van een van de echtgenoten dat gewoon of ten volle is geadopteerd door de andere echtgenoot, wordt beschouwd als een gemeenschappelijk kind.*" Zo wordt algemeen aanvaarde gelijkheid tussen kinderen geboren uit een huwelijk en geadopteerde kinderen doorgetrokken tot de letter van de wet.

2.4 De aanwinsten

128. TERMINOLOGIE – Het begrip *aanwinsten* wordt nogmaals geschrapt uit een bepaald wetsartikel. Artikel 1429*bis* oud BW spreekt nu over "*hetgeen is overgespaard van de wederzijdse inkomsten der echtgenoten*". Deze terminologische wijziging mag echter niet beschouwd worden als een impliciete afwijzing van het aanwinstenbegrip uit de leer van de huwelijksvoordelen, de wetgever

²³⁷ Art 1400 e.v. oud BW.

²³⁸ Cf. randnummer 99.

²³⁹ K. BOONE, "De bevordering van de erfrechtelijke bescherming van buitenhuwelijkse kinderen: wijziging van artikel 295 en 1465 BW", *T.Fam.* 2007, (168) 170.

gaf echter de voorkeur om het begrip voor te behouden aan de nieuwe techniek van het beding van verrekening van aanwinsten.²⁴⁰ Dit is volgens bepaalde rechtsleer een controversiële beslissing geweest, aangezien het aanwinstenbegrip nu verwijderd wordt uit een bepaling waar het van groots belang was, om vervolgens vervormd te worden tot een nieuwe term. Het beding van verrekening van aanwinsten, dat later besproken wordt,²⁴¹ kan immers meer omslaan dan louter de aanwinsten zoals bepaalde meerwaarden van eigen goederen.²⁴²

§ 3. De inbreng

129. ENKELE WIJZIGINGEN – De artikelen over de inbreng, traditioneel beschouwd als een huwelijksvoordeel, zijn inhoudelijk gewijzigd door de wet huwelijksvermogensrecht 2018. De inbreng als huwelijksvoordeel werd reeds eerder behandeld, waardoor de wijzigingen een korte vermelding verdienen in dit werk.

130. SCHULDENREGELING – De traditionele regel inzake de inbreng, bepaald in artikel 1452, eerste lid oud BW stelt dat echtgenoten hun gemeenschappelijk vermogen kunnen uitbreiden door inbreng te doen van tegenwoordige en toekomstige goederen. In het tweede lid zat een bijzondere regeling vervat met betrekking tot schulden die gekoppeld zijn aan ingebrachte goederen, die voor veel verwarring zorgde en tevens onpraktisch bleek te zijn.²⁴³ Deze bepaling werd opgeheven en met de wet Huwelijksvermogensrecht vervangen door artikel 1452, § 3 oud BW. Behoudens andersluidende overeenkomst zullen de schulden die aangegaan zijn om het ingebrachte goed te verkrijgen, te verbeteren of in stand te houden ook in het gemeenschappelijk vermogen vallen.

131. ANTICIPATIEVE INBRENG – Het is voortaan mogelijk voor aanstaande echtgenoten om reeds in de akte van verkrijging van een onroerend goed te voorzien van een inbreng van dit goed in de toekomstige gemeenschap in het vooruitzicht van hun later huwelijk.²⁴⁴ Dit heeft betrekking op de situatie waar een koppel dat op het punt staat te trouwen reeds voor de voltooiing van hun huwelijk samen een onroerend goed, zoals de gezinswoning, aankopen. De vereisten voor een geldige anticipatieve inbreng zijn geformuleerd in de nieuwe paragrafen 2 en 3 van artikel 1452 oud BW: anticipatieve inbreng is alleen mogelijk voor onroerende goederen die in volle eigendom en voor ieder de helft toebehoren aan de toekomstige echtgenoten en vereist een verklaring in de akte van verkrijging. De anticipatieve inbreng heeft uiteraard slechts gevolg indien de partijen later in het huwelijk treden, en binnen dit huwelijk een bepaalde gemeenschap voor handen is.

²⁴⁰ Motie van Toelichting, p. 64.

²⁴¹ Cf. randnummer 170 e.v.

²⁴² C. DE WULF, *De wet van 22 juli 2018 tot wijziging van het huwelijksvermogensrecht – een algemeen overzicht met modellen voor de praktijk*, Brugge, Die Keure/ La Chartre, 2019, 68 – 69.

²⁴³ C. DE WULF, *De wet van 22 juli 2018 tot wijziging van het huwelijksvermogensrecht – een algemeen overzicht met modellen voor de praktijk*, Brugge, Die Keure/ La Chartre, 2019, 55 – 56.

²⁴⁴ MvT. *Parl. St kamer 2017-18 nr. 54-2848/1*, 69 – 70.

132. RECHT VAN TERUGNAME – Artikel 1455 oud BW voert een kleine nieuwe bepaling in met betrekking tot het *recht van terugname*: Een echtgenoot die bepaalde goederen in de gemeenschap heeft ingebracht, kan bij de verdeling deze goederen in natura terugnemen mits hij de economische waarde er van aanrekent op zijn aandeel.²⁴⁵

§ 4. Huwelijksvoordelen binnen stelsels van scheiding van goederen

4.1 Bevestiging van een extensieve toepassing

133. ARTIKEL 1469 OUD BW - De wetgever getuigt van een voorkeur voor een extensieve interpretatie door het principe van partijautonomie bij het opstellen van een huwelijkscontract een centrale rol te geven in artikel 1469 oud BW. In de eerste paragraaf, vierde lid bevestigt de wet expliciet de mogelijkheid tot toepassing van huwelijksvoordelen binnen stelsels van scheiding van goederen: “*de artikelen 1429bis, 1458, 1464 en 1465 zijn van overeenkomstige toepassing.*”

134. DE EXTENSIEVE TOEPASSING - In de memorie van toelichting staat bovendien te lezen dat de Wet huwelijksvermogensrecht 2018 gevolg geeft aan de extensieve toepassing van de huwelijksvoordelen: “*Voor al deze bedingen worden de artikelen 1429bis, 1464 en 1465 BW van overeenkomstige toepassing verklaard. Deze maatregel maakt een einde aan de discussie over de toepassing van de theorie van de huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen die sedert geruime tijd woedde in de rechtsleer (supra). Het gevolg is dat de voordelen toegekend door dergelijke bedingen voortaan worden beschouwd als huwelijksvoordelen, en niet als schenkingen, binnen de grenzen van de artikelen 1464 en 1465 BW.*”²⁴⁶

135. BEROEP TEGEN DE WETSWIJZIGING - Waar de wetgever de Gordiaanse knoop van de huwelijksvoordelen trachtte te ontwarren, blijkt dat het simpel doorhakken van de discussie, door zonder meer te bepalen dat de relevante artikelen naar analogie van toepassing zijn, hier niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd. De *Ordre des barreaux francophones et germanophone* heeft reeds de vernietiging van artikel 1469 § 1 vierde lid oud BW gevorderd voor het Grondwettelijk Hof.²⁴⁷ Een extensieve toepassing van de theorie van de huwelijksvoordelen op stelsels van scheiding van goederen zou resulteren in een ernstig risico tot schending van de rechten van de nakomelingen.²⁴⁸ Het beroep is echter onontvankelijk verklaard door het Grondwettelijk Hof wegens gebrek aan het vereiste belang. Een inhoudelijk antwoord op het verzoek is niet terug te vinden in het arrest. De slag om de plaats van de huwelijksvoordelen binnen stelsels van scheiding van goederen is nog niet geheel gestreden. Buiten protest tegen een wettelijke verankering van een extensieve toepassing van huwelijksvoordelen binnen stelsels anders dan de gemeenschapsstelsel, hangt er onzekerheid in de lucht betreffende het uitvoeren van deze toepassing.

²⁴⁵ P. DE PAGE. “Les nouveautés apportées au régime de la communauté” in C. AUGHUET, *Le notaire face aux réformes des régimes matrimoniaux et des successions*, Brussel, Larcier, 2019, 486 p.

²⁴⁶ MvT, *Parl. St kamer* 2017-18 nr. 54-2848/1, 76.

²⁴⁷ GwH 18 juni 2020, nr. 89/2020.

²⁴⁸ C. VAN GYSEL, “Le conjoint et le cohabitant légal”, in P. MOREAU *La réforme du droit des successions, Actes du XVe colloque de l'Association « Famille & Droit »*, Brussel, Larcier, 2018, 404-407 ; A.-L. VERBEKE, “Langstlevende echtgenoot versus kinderen. Een nieuwe communautaire twist in België?”, *TPR* 2013, (2471) 2473.

4.2 Van overeenkomstige toepassing

136. ONDUIDELIJKHEID – De vier laatste woorden van de bepaling uit artikel 1469, § 1 oud BW luiden: “*zijn van overeenkomstige toepassing*”. Dit zorgt voor de nodige bijkomende onduidelijkheden binnen de rechtsleer.²⁴⁹ Wat is de concrete draagwijdte van deze stelling? De eigenlijke wettekst bestaat slechts uit één zin en de voorbereidende werken bezorgen weinig tot geen verduidelijking.²⁵⁰

Zo rijst meteen de vraag of de invoering van het vierde lid inherent verbonden is aan, en beperkt is tot, de andere bepalingen uit artikel 1469 § 1 oud BW, waaronder de bedingen tot regeling van een onverdeeldheid of verrekenbedingen. Of opent dit de deuren voor een toepassing van huwelijksvoordelen in een stelsel van zuivere scheiding van goederen waar geen corrigerende bedingen aanwezig zijn?²⁵¹

En wat is de betekenis van de eigenlijke woorden *van overeenkomstige toepassing*? In de rechtsleer wordt hierover zelfs beklag gedaan en klinkt er verbazing over de manier van formulering van de wetgever.²⁵² Van een jurist wordt verlangd dat deze nauwkeurig en rigoureuus dient te zijn bij het formuleren van stellingen met betrekking tot het recht.

137. TOEPASSING NAAR ANALOGIE - Andere auteurs menen daarentegen dat de toepassing naar analogie of van overeenkomstige toepassing wel degelijk eenvoudig te ontleden is.²⁵³ Van zodra er binnen één der welk stelsel van scheiding van goederen sprake is van een beding in de huwelijksovereenkomst dat betrekking heeft tot de samenstelling, werking, vereffening of verdeling van het huwelijksstelsel, kwalificeren de daaruit volgende voordelen als huwelijksvoordelen.²⁵⁴ Dit betekent dat de begripshantering van de term huwelijksvoordeel die blijkt uit artikel 1429*bis* oud BW, plus de bepalingen inzake de plafonnering van volkomen huwelijksvoordelen die blijken uit artikel 1458, 1464 en 1465 oud BW zonder meer gelden binnen stelsels van scheiding van goederen zoals ze van toepassing zijn op het wettelijk stelsel.²⁵⁵ CASMAN beroept zich op de toelichting bij het wetsvoorstel van de relevante wet huwelijksvermogensrecht 2018.²⁵⁶

²⁴⁹ P. DE PAGE et I. DE STEFANI, *La réforme des régimes matrimoniaux et de diverses dispositions successorales – Commentaire pratique de la loi du 22 juillet 2018*, Limal, Anthemis, 2018, 124.

²⁵⁰ J.-F. TAYMANS, l.c., p. 2249, nr. 399.

²⁵¹ C. DE WULF, *De wet van 22 juli 2018 tot wijziging van het huwelijksvermogensrecht - een algemeen overzicht met modellen voor de praktijk*, Brugge, die Keure / la Charte, 2019, 91.

²⁵² J.-L. RENCHON, “L’application « par analogie » en régime de séparation de biens des dispositions légales relatives aux « avantages matrimoniaux » en régime de communauté : quelle analogie ? quelle légitimité ?”, *ADL* 2019, nr. 1, 91-127, punt 7.

²⁵³ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, “Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen”, *TEP* 2020, nr. 1, (14) 58.

²⁵⁴ H. CASMAN, “Les nouveautés apportées au régime de séparation de biens” in C. AUGHUET *Le notaire face aux réformes des régimes matrimoniaux et des successions* (coörd. C. Aughuet), Brussel, Larcier, 2019, (59) 76 e.v.; A. DEMORTIER, “Dispositions communes à tous les régimes matrimoniaux” in “La réforme du droit des régimes matrimoniaux. Regards de praticiens”, *Rev.not.b.* 2019, (101) 119.; P. DE PAGE en I. DE STEFANI, *La réforme des régimes matrimoniaux et de diverses dispositions successorales*, Limal, Anthemis, 2018, 116.; J.-F. TAYMANS, “Les avantages matrimoniaux en régime de séparation de biens” in *La réforme des régimes matrimoniaux et des droits successoraux du conjoint et du cohabitant legal*, Brussel, Larcier, 2019, 227.; M. VAN MOLLE,

“La réforme du droit des régimes matrimoniaux au travers des dispositions nouvelles applicables à tous les régimes matrimoniaux” in A.-C. VAN GYSEL *Perspectives sur le droit patrimonial de la famille après la réforme*, Brussel, Larcier 2019, 59.

²⁵⁵ Toelichting bij het wetsvoorstel van 13 december 2017 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, Parl.St. Kamer, Doc. 54 2848/001, 22-23.

²⁵⁶ Toelichting bij het wetsvoorstel, 75.

Hoofdstuk III. Wat is een huwelijksvoordeel, na de wet huwelijksvermogensrecht van 22 juli 2018

§ 1. Situering

138. TERUGKOPPELING – Na de wetsanalyse en bespreking van de voor de huwelijksvoordelen relevante bepalingen, wordt in dit deel vooreerst de wet huwelijksvermogensrecht 2018 en diens hervormingen toegepast op de in het eerste luik aangehaalde probleemstellingen. Hoe spreekt de wetgever zich in de wetwijziging uit over de vormen, het toepassingsgebied en de overlevingsvoorwaarde? Vervolgens wordt gekeken naar nieuwe opduikende rechtsvragen over het onderwerp huwelijksvoordelen die op de voorgrond treden sinds de wet huwelijksvermogensrecht.

§ 2. Beantwoording van de problematiek

2.1 Vormen van huwelijksvoordelen

139. DE EXTENSIEVE INVULLING - Door in de wetwijziging de reeds eerder overgenomen extensieve definitie van huwelijksvoordelen, vervat in artikel 1429*bis* oud BW, te bundelen met de artikelen inzake de huwelijksvoordelen *sensu stricto* in artikel 1469 oud BW kan men afleiden dat de wetgever, impliciet en niet expliciet, andere vormen van huwelijksvoordelen aanvaardt dan deze vervat in de wetsartikelen. Uit de artikelsgewijze toelichting van het wetsvoorstel kan geconcludeerd worden dat echtgenoten op grond van de partijautonomie naar believen bedingen kunnen toevoegen die op hun beurt kwalificeren als huwelijksvoordelen volgens enerzijds de definitie, vervat in artikel 1429*bis* oud BW en anderzijds de plafonneringen, vervat in artikelen 1458, 1464 en 1465 oud BW.²⁵⁷ Lees ook: *"Het gevolg is dat de voordelen toegekend door dergelijke bedingen voortaan worden beschouwd als huwelijksvoordelen, en niet als schenkingen."*

2.2 Toepassingsgebied van huwelijksvoordelen

140. WETTELIJKE VERANKERING - Waar voorstanders van een extensieve toepassing van huwelijksvoordelen op stelsels van scheiding van goederen bekritiseerden op basis van het principe van de rechtszekerheid en het gebrek van een wettelijke grondslag, geeft artikel 1469 vierde lid oud BW nu expliciet zulke wettelijke bepaling. Uit de toelichting van het wetsvoorstel blijkt ook uitdrukkelijk dat de wetgever een extensieve toepassing van huwelijksvoordelen beoogt, en de discussie beslecht: *"Door een wettelijke basis in te schrijven voor de toepassing van de theorie van de huwelijksvoordelen in scheidingsstelsels, beslecht dit wetgevend initiatief de discussie."*²⁵⁸ Lees ook: *"Daarnaast wordt ook de discussie over de toepassing van de theorie van de huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen beslecht, door te bepalen dat de artikelen 1429*bis*, 1464 en 1465 van overeenkomstige toepassing zijn."*²⁵⁹

²⁵⁷ Toelichting bij het wetsvoorstel, 75.

²⁵⁸ Toelichting bij het wetsvoorstel, 22.

²⁵⁹ Toelichting bij het wetsvoorstel, 24.

2.3 De overlevingsvoorwaarde

141. ARTIKEL 299 OUD BW – Door de terminologische wijziging van artikel 299 oud BW ten voordele van een extensieve invulling op vlak van de overlevingsvoorwaarde, in samenlezing met de toelichting van het wetsvoorstel, valt op te merken dat de wetgever de kwalificatie van een beding niet laat afhangen van de vereiste van een overlevingsvoorwaarde: *Onder "overlevingsrechten" moeten worden verstaan de rechten die onder voorwaarde van overleving tussen echtgenoten zijn overeengekomen, namelijk de contractuele erfstellingen, de begunstingen bij levensverzekering en bepaalde huwelijksvoordelen (met name het beding van vooruitmaking, het beding van ongelijke verdeling en het verblijvingsbeding). Andere voordelen, zoals het verrekenbeding, vallen buiten het toepassingsgebied van deze bepaling en zullen dus ook in geval van echtscheiding uitwerking krijgen.*²⁶⁰

§ 3. Nieuwe rechtsvragen

2.1 . Situering

142. VERSCHUIVING – De traditionele probleemstellingen met betrekking tot huwelijksvoordelen zijn beslecht door de wetgever. Enkele resterende kritiek blijft zich verzetten,²⁶¹ maar men moet besluiten dat, zeker voor de toepassing van de leer van de huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen, de wetgever heeft voorzien in een uitdrukkelijke wettelijke grondslag heeft. Waar de kolen van het vuur inzake de decenniaoude probleemstellingen ook vandaag de dag nog nabranden, zijn er nieuwe vraagstukken die momenteel naar de voorgrond treden: Vereist een kwalificatie tot huwelijksvoordeel een beding in een huwelijkscontract of zijn andere vormen zoals bijvoorbeeld onderhandse afspraken mogelijk, en moet een beding uitdrukkelijk als huwelijksvoordeel worden gekwalificeerd of niet?

2.2 Beding vereist

2.2.1 Aard van de huwelijksvoordelen

143. HUWELIJKSCONTRACT – Vereist een huwelijksvoordeel een beding in de huwelijksovereenkomst? Volgens de leer van de huwelijksvoordelen luidt het antwoord alvast ongetwijfeld affirmatief. De eigenlijke aard van een huwelijksvoordeel vereist dat het beding in het huwelijkscontract is opgenomen.²⁶² De meerderheidsdefinitie beschrijft huwelijksvoordelen als voordelen die een echtgenoot verkrijgt uit de werking, samenstelling of verdeling van het huwelijksvermogensstelsel, waarmee hem aanwinsten worden toegekend. Dit huwelijksstelsel kan op geen manier dan in de huwelijksovereenkomst geregeld worden. Regelingen buiten de huwelijksovereenkomst om mogen niet genieten van de bijzondere kwalificatie van

²⁶⁰ Toelichting bij het wetsvoorstel, 30.

²⁶¹ Cf. onder meer randnummer 6. Het betreft hier voornamelijk kritiek op grond van het evenwicht tussen de erfaanspraken van de langstlevende echtgenoot tegenover de nakomelingen.

²⁶² H. CASMAN en A.-L. VERBEKE., "Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen", *TEP*, 2020/1, (14) 72, nr. 135.

huwelijksvoordelen wegens gebrek aan intrinsieke samenhang met het huwelijk.²⁶³ Zo zullen onderlinge afspraken die echtgenoten treffen over een tussen hen bestaande onverdeeldheid geen huwelijksvoordeel uitmaken indien het niet per huwelijkscontract geregeld is.

144. TERMINOLOGISCHE INTERPRETATIE – Bij het lezen van artikel 1469 oud BW blijkt duidelijk dat de wetgever doelt op het vereiste van een beding: *"...kunnen aan dit stelsel alle bedingen toevoegen die met dat stelsel verenigbaar zijn."* Het betreft hier overduidelijk het opnemen van bedingen in de huwelijksovereenkomst, aangezien dit de vereiste manier is om af te wijken van de bepalingen van het wettelijk stelsel. Een mogelijkheid tot kwalificatie als huwelijksvoordeel, gevolgd door de niet-toepassing van de regels inzake de inkorting, buiten de huwelijksovereenkomst om zou het bijzonder karakter van de huwelijksvoordelen te zeer uithollen. Zelfs een vorm van huwelijksvoordeel als datgene een niet werkende, niet verdienende echtgenoot haalt uit de principiële gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen, ontstaat uit de huwelijksovereenkomst. Men kan interpreteren dat indien echtgenoten niets regelen in hun huwelijkscontract, waardoor zij ressorteren onder het wettelijk stelsel, dit synoniem is voor het overnemen en aanvaarden van de bepalingen waar de gelijke verdeling van de aanwinsten centraal staat.

145. RECHTERLIJKE BILLIJKHEIDSCORRECTIE – Valt de vergoeding die een echtgenoot bekommt op grond van een rechterlijke billijkheidscontrole²⁶⁴ mogelijk onder de noemer van de huwelijksvoordelen? De rechtsleer behandelt deze kwestie niet expliciet, maar naar mijn inziens is er wel degelijk sprake een voordeel dat een echtgenoot verkrijgt uit de verdeling van het huwelijksvermogensstelsels, waarbij hem aanwinsten worden toegekend. Dit laatste blijkt ook uit de wettelijke formulering van het plafond van deze vergoeding: *"De toe te kennen vergoeding ... kan niet hoger liggen dan één derde van de nettowaarde van de samengevoegde aanwinsten van de echtgenoten op het tijdstip van hun huwelijk, waarvan vervolgens de nettowaarde van de persoonlijke aanwinsten van de verzoekende partij worden afgetrokken."* Hier dient echter opgemerkt te worden dat er thans een beding vereist is. Enerzijds is het toepassingsgebied van de rechterlijke billijkheidscorrectie beperkt tot de stelsels van scheiding van goederen door artikel 1474/1 § 1 oud BW, en stelt § 2 van datzelfde artikel dat echtgenoten verplicht zijn hun akkoord te verwoorden over het al dan niet opnemen van dit recht van vergoeding.

²⁶³ M VAN MOLLE "3. – La réforme du droit des régimes matrimoniaux au travers des dispositions nouvelles applicables à tous les régimes matrimoniaux" in A. GILLARD ea., *Les régimes matrimoniaux après la loi du 22 juillet 2018, 1e édition*, Brussel, Larcier, 2019, (89) 110.

²⁶⁴ Art. 1471/1 oud BW.

2.2.2 Het beding van aanwas

146. BEGRIPSOMSCHRIJVING - Via een beding van aanwas zal bij overlijden van één van de partners het aandeel van de eerst overleden partner toekomen aan de langstlevende echtgenoot.²⁶⁵ De langstlevende echtgenoot wordt vanaf het overlijden beschouwd als de enige eigenaar van het betrokken goed.²⁶⁶ Aangezien het beding van aanwas een kanscontract is,²⁶⁷ kwalificeert het als een overeenkomst onder bezwarende titel.²⁶⁸ Hierop zijn geen regels van de schenkingen, noch van het erfrecht op van toepassing, zolang er sprake is van een gelijkwaardigheid van levenskansen en een gelijkwaardigheid van inleg.²⁶⁹ Het beding van aanwas steunt op een opschortende voorwaarde: pas bij het realiseren van deze voorwaarde, zoals het overlijden van één echtgenoot, zal het beding uitwerking krijgen.²⁷⁰

147. NIET IN HUWELIJKSCONTRACT - Het beding van aanwas, een door de rechtsleer geïntroduceerde techniek,²⁷¹ kan men zowel opnemen in een akte bij de aankoop van het betrokken goed, als op een ander later tijdstip.²⁷² Hier verschilt de aanwas van de gelijkaardige tontineclausule, die uitsluitend in de aankoopakte van een onroerend goed kan worden opgenomen.²⁷³ De rechtsleer is bovendien rijkelijk voorzien van standaardovereenkomsten inzake het beding van aanwas.²⁷⁴ Men dient te bemerken dat het beding voortkomt binnen onderhandse aktes of notariële aktes en niet binnen een huwelijkscontract. Hierdoor zal het onmogelijk kwalificeren als een huwelijksvoordeel. Concreet houdt dit in dat er geen sprake kan zijn van een surplus en zo ook geen sprake van een onvolkomen huwelijksvoordeel, aangezien de plafonnering van de artikelen 1464 en 1465 BW enkel van toepassing zijn op huwelijksvoordelen.

²⁶⁵ Antwerpen 30 juni 2008, 2007/AR/2136; Gent 16 december 2004, *T.Not.* 2006, noot BOUKAERT, RABG 2006, 12; R. BARBAIX en N. CARETTE (eds.), *Tendensen Vermogensrecht 2017*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 28; W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2015*, Brugge, Die Keure, 2015, 393; W. PINTENS, S. MOSSELMANS en C. DECLERCK, *Praktijkboek Familiaal Vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 187-191 en 398-402; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen*, Mechelen, Kluwer, 2006, 620; N. NIJBOER, "Contractuele regelingen tussen echtgenoten en samenwoners. Deel 2. Tontine- en aanwasbedingen", *TEP* 2008, (287) 297.

²⁶⁶ N. VANDEBEEK, *Het onroerend goed en de nalatenschap*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 486; W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2015*, Brugge, Die Keure, 2015, 393.

²⁶⁷ N. GEELHAND de MERXEM, "Contrats aléatoires: Vlabel de plus en plus sévère", *Info Droits de succession*, 2020/1, (19) 19 - 21; Rb. Nijvel, 31 mei 1994.

²⁶⁸ R. BARBAIX en N. CARETTE (eds.), *Tendensen Vermogensrecht 2017*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 28; W. PINTENS, S. MOSSELMANS en C. DECLERCK, *Praktijkboek Familiaal Vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 398-402.

²⁶⁹ N. GEELHAND de MERXEM, "Oude bedingen van aanwas inzake roerende goederen met ongelijke inleg plots belastbaar in de erfbelasting?", *Nieuwsbrief Notariaat* 2019/10, (1) 2-6.

²⁷⁰ D. MICHIELS, "Bedingen van tontine en aanwas", *RW* 1995-1996, (969) 979.

²⁷¹ D. MICHIELS en T. VAN SINAY, *Notarieel Vastgoedrecht: Opstellen van notariële akten*, Koninklijke Vlaamse Rechtsgenootschap, 2013, 155; D. MICHIELS, *Tontine en aanwas*, Mechelen, Kluwer, 2008, 1; D. MICHIELS, "Bedingen van tontine en aanwas", *RW* 1995-96, 969; G. DE FOY, "La planification patrimoniale au moyen d'opérations aléatoires sur deux têtes", *Rev.not.b.* 2019/8, (663) 663 e.v.; A. CULOT, "Les actes de la vie courante dans une optique de planification successorale" in A. CULOT (ed.), *La planification successorale*, 3ième édition, *Anthemis*, 2019, 33 e.v.

²⁷² S. MAES, "Bedingen van aanwas en tontine: Opnieuw rechtsfiguren uit grootvaders tijd?", *NJW* 2008, (378) 390; D. MICHIELS, "Bedingen van tontine en aanwas", *RW* 1995-96, (969) 978.

²⁷³ H. COOLS, *Gids erven en schenken: De theorie en de praktijk*, Berchem, De Boeck, 2011, 108; S. KALISZ, *De rechten van het paar: samenwonen, trouwen, scheiden, kinderen*, Brussel, Verbruikersunie TestAankoop CVBA, 2014, 90.

²⁷⁴ H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 183; H. CASMAN, "Voorbeeld van een samenlevingscontract" in *KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCHE NOTARISSEN, Ongehuwd samenwonen*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 197-200; C. DE WULF, J. BAEL en S. DEVOS, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht. Het opstellen van notariële akten*, Gent, Kluwer, 2011, 683..

Het beding van aanwas kwalificeert dus niet als een huwelijksvoordeel.²⁷⁵ Zeker voor roerende goederen is daarom het aangewezen het beding van aanwas te vermijden ten gunste van een verblijvingsbeding op het onverdeelde goed dat voldoet aan de kwalificatie als huwelijksvoordeel indien er moeilijk aan de dubbele voorwaarde van gelijkwaardigheid kan voldaan worden.²⁷⁶

2.3 Expliciete verwoording vereist

148. KWALIFICATIE – Waar wegens de bijzondere aard van huwelijksvoordelen en diens intrinsieke verband met het huwelijksstelsel en zo ook de huwelijksvereenkomst een beding vereist is tot kwalificatie, kan de vraag doorgetrokken worden of dit beding expliciet verwoord dient te worden als huwelijksvoordeel. Naar mijn mening ondersteunt de aanwezigheid van de objectieve kwalificatie van huwelijksvoordeel de opvatting dat dit niet vereist is. Eens blijkt dat een beding, geformuleerd onder om het even welke titel, een voordeel bevat dat een echtgenoot verkrijgt uit de werking, samenstelling of verdeling van het huwelijksvermogensstelsel, waarmee hem aanwinsten worden toegekend, is er sprake van een huwelijksvoordeel en zijn de regels van artikel 1458, 1464 en 1465 oud BW van toepassing. Mogelijk kan een vraag naar duidelijkheid en ondubbelzinnigheid bij het beoordelen van bedingen verlangen om geen uitwerking te geven aan gevolgen die ten tijde van het opnemen van het beding drastisch onvoorzien waren. Ondanks de objectieve kwalificatie is het toch aangewezen om in het huwelijkscontract een beding bij naam te noemen en het de naam huwelijksvoordeel te geven om misverstanden, onduidelijkheden en rechtsonzekerheid te vermijden indien het betrokken beding uiteindelijk uitwerking krijgt.

Hoofdstuk IV. Wetswijzigingen met betrekking tot stelsels van scheiding van goederen

§ 1. Situering

149. TWEEDE HOOFDDOELSTELLING – Het zou onmogelijk en zelf onrechtvaardig zijn om de wetswijzigingen van de wet huwelijksvermogensrecht op vlak van de huwelijksvoordelen uiteen te zetten zonder even stil te staan bij de tweede hoofddoelstelling en diens verwezenlijkingen. Het is namelijk de combinatie van het nieuwe kernartikel 1469 oud BW samen met de betere omkadering van het stelsel van scheiding van goederen dat een toepassing van de huwelijksvoordelen in scheidingsstelsels toelaat.

²⁷⁵ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "[Burgerlijk recht] De vierde piste. De huwelijksvoordelen met betrekking tot onverdeelde goederen in een scheiding van goederen: een nuttig alternatief voor het verblijvingsbeding in een gemeenschapsstelsel, voor het finaal verrekenbeding in een scheiding van goederen, en voor het beding van aanwas tussen echtgenoten", *NOT* 2020, nr. 1, 3.

²⁷⁶ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "[Burgerlijk recht] De vierde piste. De huwelijksvoordelen met betrekking tot onverdeelde goederen in een scheiding van goederen: een nuttig alternatief voor het verblijvingsbeding in een gemeenschapsstelsel, voor het finaal verrekenbeding in een scheiding van goederen, en voor het beding van aanwas tussen echtgenoten", *NOT* 2020, nr. 1, 5.

§ 2. Het stelsel van scheiding van goederen

2.1 Solidariteit versus vermogensrechtelijke autonomie

150. SOLIDARITEIT BINNEN HET WETTELIJK STELSEL – Indien echtgenoten zich niet beroepen op hun partijautonomie om zelf een huwelijkscontract op te stellen, vallen zij van rechtswege onder het wettelijke stelsel van beperkte gemeenschap van aanwinsten dat vandaar de naam het residuair stelsel draagt.²⁷⁷ Het meest determinerende criterium binnen dit wettelijk stelsel is zonder twijfel het feit dat de beroepsinkomen van beide echtgenoten van rechtswege in dit gemeenschappelijk vermogen terechtkomen.²⁷⁸ Dit komt neer op een uitbereiding van de relationele solidariteit die het primair stelsel voorschrijft, naar een heuse vermogensrechtelijke solidariteit: zowel tijdens als na het huwelijk kan een echtgenoot gebruik van of aanspraak op vermogensbestanddelen die de andere echtgenoot verwezenlijkt heeft, maken.²⁷⁹

151. VERMOGENSRECHTELIJKE AUTONOMIE - De situatie is helemaal anders indien de echtgenoten opteren voor een stelsel van scheiding van goederen in hun huwelijkscontract. In zijn meest verregaande vorm, een zuivere scheiding van goederen, bestaat het huwelijk uit twee eigen vermogens van de echtgenoten die volledig gescheiden zijn.²⁸⁰ Dit betekent dat beheer, bestuur en beschikking alleen gebeurt.²⁸¹ Er is sprake van een ware scheiding van goederen, scheiding van schulden en scheiding van bestuursbevoegdheden.²⁸² De echtgenoten kunnen genieten van een grote vermogensrechtelijke autonomie, aangezien hun beroepsinkomsten in hun eigen vermogen terecht komen.²⁸³

Er dient geen reden aangegeven te worden voor de keuze van de echtgenoten voor een stelsel van scheiding van goederen. Ten opzichte van het wettelijk stelsel bevat het stelsel van zuivere scheiding van goederen enkele voordelen, maar voornamelijk enkele wezenlijke nadelen. Een eerste voordeel is de simpliciteit van het stelsel: aangezien er geen gemeenschap aanwezig is, zal er geen vereffening moeten plaatsvinden.²⁸⁴ Het zou echter geheel indruisen tegen de geest van het huwelijk indien de vorm van het stelsel wordt bepaald door de eenvoud van het afsluiten. Een ander groot voordeel is de bescherming tegen de beroepsrisico's van een echtgenoot: aangezien de beroepsgoederen in het wettelijk stelsel in het gemeenschappelijk vermogen vallen, kan binnen dit stelsel een schuldeiser van de beroepsuitoefening van de ene echtgenoot in principe aanspraak maken op de beroepsinkomsten van de andere echtgenoot.²⁸⁵

²⁷⁷ C. VAN HEUVERSWYN, "Belang van het onderscheid tussen een gemeenschapsstelsel en een stelsel van scheiding van goederen" in A.-L. VERBEKE, F. BUYSSSENS en H. DERYCKE (eds), *Handboek Estate Planning 1: Vermogensplanning met Effect bij Leven – Huwelijk en samenwoning*, Brussel, Larcier, 2011, (21) 21, nr. 38.

²⁷⁸ A.-L. VERBEKE, "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen: pleidooi voor een warme uitsluiting" in H. CASMAN, J.-R. DECUYPER en J. GERLO, *De Evolutie in de Huwelijkscontracten*, Deurne, Kluwer, 1995, (81) 123, nr. 52.

²⁷⁹ A.-L. VERBEKE, "Naar een billijk relatie-vermogensrecht", *TPR* 2001, (373) 380, nr. 10; J. GERLO, *Handboek voor familierecht 2 – Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2001, 14, nr. 15

²⁸⁰ J. GERLO, *Handboek voor familierecht 2 – Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2001, 14, nr. 16; A. VERBEKE, *Goederenverdeling bij echtscheiding*, Antwerpen, Maklu, 1991, 273, nr. 178.

²⁸¹ H. CASMAN, *Notarieel familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 97, nr. 293

²⁸² DEKKERS-CASMAN-VERBEKE-ALOF, *Relatievermogensrecht*, o.c., nr. 272.

²⁸³ C. VAN HEUVERSWYN, "Belang van het onderscheid tussen een gemeenschapsstelsel en een stelsel van scheiding van goederen" in A.-L. VERBEKE, F. BUYSSSENS en H. DERYCKE (eds), *Handboek Estate Planning 1: Vermogensplanning met Effect bij Leven – Huwelijk en samenwoning*, Brussel, Larcier, 2011, (21) 26, nr. 42

²⁸⁴ J. GERLO, *Handboek voor familierecht 2 – Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2001, 14, nr. 16.

²⁸⁵ H. CASMAN, *Notarieel familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 99, nr. 301; A.-L. VERBEKE, "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen: pleidooi voor een warme uitsluiting" in H. CASMAN, J.-R.

2.2 De koude uitsluiting

152. DE KOUDE UITSLUITING - Het grootste nadeel van een stelsel van zuivere scheiding van goederen gaat rond binnen de rechtsleer onder de naam *koude uitsluiting*.²⁸⁶ Een echtgenoot die tijdens het huwelijk beslist om zijn of haar beroepsinkomsten op te geven ten voordele van het huishouden, zou bij de ontbinding van het stelsel in beginsel geen aanspraak kunnen maken op het opgebouwde eigen vermogen van de andere echtgenoot die zich volledig op zijn of haar beroepsinkomsten heeft kunnen toeleveren.

153. AFSCHAFFING VAN HET STELSEL - Het stelsel van zuivere scheiding van goederen is volgens sommige rechtsdeskundigen een stelsel dat indruist tegen de solidariteitsgedachte die schuilt achter het huwelijk. Bepaalde auteurs staan zelfs achter een gehele afschaffing van dit stelsel.²⁸⁷ Een bepaalde graad van dwingende participatie met betrekking tot de huwelijkse aanwinsten is gewenst, ongeacht de aard van de huwelijksovereenkomst.²⁸⁸ Een andere strekking binnen de rechtsleer wijst op de partijautonomie en de vrije keuze die echtgenoten maken indien ze voor een zuivere scheiding opteren.²⁸⁹ Hier schuilt een belangrijke vraag naar de voorgrond: hoe sterk of zwak dient het argument van de partijautonomie en vrije keuze door te wegen bij het opstellen van een huwelijksovereenkomst.²⁹⁰

§ 3. Verfijning van het stelsel van scheiding van goederen

154. De wet huwelijksvermogensrecht 2018 heeft gehoor gegeven aan de kritieken vanuit de rechtsleer en de voorbeelden uit de praktijk door het stelsel van zuivere scheiding van goederen onder handen te nemen. Een dwingende vorm van participatie, waarvoor bepaalde rechtsleer pleitte,²⁹¹ is niet doorgevoerd. Wel is het stelsel van scheiding van goederen verfijnd door enerzijds diverse verbeteringen en anderzijds enkele belangrijke interventies.²⁹²

DECUYPER en J. GERLO, *De Evolutie in de Huwelijkscontracten*, Deurne, Kluwer, 1995, (81) 85, nr. 1.

²⁸⁶ A.-L. VERBEKE, "Naar een billijk relatie-vermogensrecht", *TPR* 2001, 376, nr. 5; A.-L. VERBEKE, "Genderongelijkheid bij zuivere scheiding van goederen. Pleidooi voor een gedwongen én onderhandelde aanpak", *TEP* 2010, (98) 103, nr. 174.

²⁸⁷ C. DECLERCK, "Koude uitsluiting: hervormen of afschaffen?", *T.Fam.* 2012, afl. 2, (30) 31; C. DECLERCK en L. VERSTAPPEN, "Koude uitsluiting in Nederland en België – een rechtsvergelijkende analyse" in K. BOELE-WOELKI en F. SWENNEN, *Vergelijkenderwijs. Actuele ontwikkelingen in het Belgische en Nederlandse familierecht*, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2012, (129) 159; A.-L. VERBEKE, "Zuivere scheiding van goederen verbieden", *A.J.T.* 2001, afl. 1, 671.

²⁸⁸ A.-L. Verbeke, "Genderongelijkheid bij zuivere scheiding van goederen. Pleidooi voor een gedwongen én onderhandelde aanpak", *TEP* 2010, 98; C. FORDER en A.-L. VERBEKE, "Geen woorden maar daden" in C. FORDER en A.-L. VERBEKE (eds.), *Gehuwd of niet: maakt het iets uit?*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 489-649.

²⁸⁹ D. MICHIELS, "Fiscale aspecten van huwelijkscontracten", *T.Not.* 2007, (431) 475, nr. 60; F. BUYSENS, "Stop de betutteling", *T.Fam.* 2013/10, 238; L.C.A. VERSTAPPEN, "boekbespreking van L.H.M. Zonnenberg, Het verrekenbeding", *W.P.N.R.* 2009, 851, nr. 8; F. BUYSENS, "Stop de betutteling", *T.Fam.* 2013/10, 238.

²⁹⁰ A.-L. VERBEKE, "Het wilsgebrek van de liefde", *TEP* 2015, 100.

²⁹¹ Cf. randnummer 153.

²⁹² Voor de diverse verbeteringen cf. C. DE WULF *De wet van 22 juli 2018 tot wijziging van het huwelijksvermogensrecht – een algemeen overzicht met modellen voor de praktijk*, Brugge, Die Keure, 2019, 239 p.

155. INTERVENTIES VAN DE WETGEVER – De interventies kunnen worden teruggebracht onder vier categorieën:

- I. Bijkomende verplichtingen tot informeren van de echtgenoten, opgelegd aan de notaris.²⁹³
- II. De wettelijke verankering van het beding van verrekening van aanwinsten.²⁹⁴
- III. De invoering van de rechterlijke billijkheidscorrectie.²⁹⁵
- IV. De solidarisering, namelijk het overhevelen van enkele bepalingen die eerder ressorteerden onder deze van het wettelijk stelsel naar de algemene bepalingen waardoor zij nu zonder twijfel toepasbaar zijn op scheidingsstelsels.²⁹⁶

156. DE SOLIDARISERING – Door het overhevelen van de artikelen betreffende de preferentiële toewijzing²⁹⁷ en de heling²⁹⁸ van de regels inzake het wettelijk stelsel naar de algemene bepalingen, worden deze regels door de wetwijziging van toepassing geacht op alle vormen van secundaire stelsels, en zo ook op de scheidingsstelsels. De wetgever heeft hier immers ingezien dat een verschil in behandeling tussen echtgenoten gehuwd onder het wettelijk stelsel en deze gehuwd onder een scheidingsstelsel op vlak van deze onderwerpen moeilijk tot niet te verantwoorden is.²⁹⁹

157. ARTIKEL 1469 OUD BW – De belangrijkste vorm van solidarisering ligt grotendeels vevat in het reeds eerder besproken artikel 1469 oud BW.³⁰⁰ Waar § 1, vierde lid van dit artikel een extensieve toepassing van de huwelijksvoordelen *sensu stricto* bevestigde, biedt de eerste paragraaf echtgenoten een arsenaal aan mogelijkheden door expliciet toe te staan dat zij bedingen kunnen toevoegen aan hun stelsel indien deze hier verenigbaar mee zijn. De wetgever verankert bepaalde interne en externe correctiemechanismen.³⁰¹

Er wordt uitdrukkelijk melding gemaakt van bedingen in verband met onderlinge bewijsvoering en van bedingen met betrekking tot een nadere regeling van onverdeeldheden en doelvermogens.

²⁹³ MvT, *Parl.St* kamer 2017-18 nr. 54-2848/1, 102; verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 54/2848/7, 41 – 49.

²⁹⁴ Art. 1469/1 – 1469/13 oud BW.

²⁹⁵ C. DE WULF, *De wet van 22 juli 2018 tot wijziging van het huwelijksvermogensrecht - een algemeen overzicht met modellen voor de praktijk*, Brugge, die Keure / la Charte, 2019, 105; art. 1474/1 oud BW.

²⁹⁶ C. DECLERCK, "Solidariteit in scheidingsstelsels: tussen droom en daad wijzen wetten de weg" in G. VERSCHULDEN (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat* 33, die Keure, 2018, (27) 33 – 37.

²⁹⁷ Art. 1389/1 – 1389/2 oud BW.

²⁹⁸ Art. 1389/3 oud BW.

²⁹⁹ MvT, *Parl.St* kamer 2017-18 nr. 54-2848/1, 22.

³⁰⁰ Cf. Randnummer 133.

³⁰¹ R. BARBAIX, R "Hoofdstuk 2 - Secundair huwelijksvermogensrecht" in *Handboek Familiaal vermogensrecht (tweede editie) - gebonden editie*, 2e editie, Brussel, Intersentia, 2018, 45 e.v.

Hoofdstuk V. Tussenbesluit: verwezenlijkingen van de wet Huwelijksvermogensrecht 2018

§ 1. Tussenbesluit

158. HUWELIJKSVOORDELEN – De wetgever heeft ongetwijfeld gehoor gegeven aan de extensieve interpretatie op gebied van de huwelijksvoordelen. Impliciet aanvaardt hij alternatieve vormen die niet in de wet zijn opgenomen, zelfs indien hier geen overlevingsvoorwaarde aan gekoppeld is. Expliciet bevestigt hij de mogelijkheid tot huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen.

159. CORRECTIES – Om dit laatste te vergemakkelijken heeft de wetgever tevens voorzien van de nodige mogelijkheden voor echtgenoten om hun stelsel van scheiding van goederen dusdanig te corrigeren. Dit maakt het eenvoudiger voor de huwelijksvoordelen om te passen in een fundamenteel verschillend soort stelsel dan het gemeenschapsstelsel. In de volgende afdeling wordt onderzocht hoe huwelijksvoordelen concreet passen in deze stelsels.

Afdeling II. Huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen

Hoofdstuk I. Huwelijksvoordelen in een zuivere scheiding van goederen

§ 1. Situering

160. AFWEZIGHEID VAN SOLIDARITEIT - Een huwelijksstelsel van zuivere scheiding van goederen is de uiterst mogelijke vorm van uitschakeling van vermogensrechtelijke solidariteit tussen beide echtgenoten:³⁰² het is een volledige afscheiding van beide vermogens.³⁰³ Dit betekent een scheiding van goederen, van schulden en van bestuursbevoegdheden,³⁰⁴ en bovendien een scheiding van aanwinsten.³⁰⁵

Dit betekent tevens een afwezigheid van iedere vorm van vermogensrechtelijke of financiële solidariteit, met uitzondering van de bepalingen van het primaire stelsel.³⁰⁶ De uitgebreide plicht van de notaris die voorschrijft dat deze de echtgenoten voldoende moet inlichten over de inhoud en gevolgen van een ongecorrigeerd stelsel van zuivere scheiding van goederen, dient voornamelijk om echtgenoten bij te staan zodat zij optimaal de gevolgen van hun keuze kunnen inschatten.

³⁰² Cf. randnummer 146.

³⁰³ A.-L. VERBEKE, "Zuivere scheiding van goederen" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate Planning, IV, Vermogensplanning met effect na overlijden: langstlevende*, Gent, Larcier, 2006, 107.

³⁰⁴ X, *Relatievermogensrecht*, o.c., nr. 272 e.v.

³⁰⁵ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen", *TEP* 2020, nr. 1, 34.

³⁰⁶ C. DECLERCK, "De hervorming van het huwelijksvermogensrecht. Commentaar bij de wet van 22 juli 2018", *T.Fam.* 2018, (228) 242.

§ 2. Huwelijksvoordelen

161. GEEN CORRECTIES = GEEN HUWELIJKSVOORDELEN - Iedere correctie aan een stelsel van zuivere scheiding van goederen vereist een beding. Bij gebrek aan zulke regeling door de echtgenoten, blijft het huwelijksstelsel één van volledige afscheiding van vermogens. Kan er binnen een dergelijk stelsel sprake zijn van huwelijksvoordelen?

Bij gebreke aan enige vorm van gemeenschap binnen een huwelijksstelsel kan er volgens de meerderheidsdefinitie, ook gehanteerd door onder meer het Grondwettelijk Hof,³⁰⁷ geen sprake zijn van huwelijksvoordelen.³⁰⁸ Een echtgenoot die in dit geval ruimere aanwinsten opbouwt dan de andere echtgenoot, en er geen sprake is een gemeenschappelijk vermogen of een verrekenbeding, kan geen beroep doen op een kwalificatie als huwelijksvoordeel indien hij deze aanwinsten met zijn echtgenoot wenst te delen.

Dit is zelfs het geval indien men niet de voormelde definitie van huwelijksvoordelen, maar een strengere variant hanteert. Beperkt men de huwelijksvoordelen tot winsten die ontstaan uit de verdeling van de gemeenschap,³⁰⁹ dan moet men concluderen dat er ook hier geen sprake van zulke voordelen kan zijn wegens het gebrek van enige vorm van gemeenschap.³¹⁰

162. GEEN GEMEENSCHAP = GEEN HUWELIJKSVOORDELEN - Het leerstuk van de huwelijksvoordelen vindt enkel toepassing in een stelsel van scheiding van goederen indien er een bepaalde vorm van gemeenschap bestaat binnen het stelsel.³¹¹ Deze gemeenschap kan de vorm aannemen van ofwel een doelgebonden vermogen, ofwel een verrekenbeding ofwel een georganiseerde onverdeeldheid waar vervolgens een bevoordeling aan wordt gekoppeld.³¹² Een toebedeling van een eigen goed kan zonder gebruik van een van deze drie pistes niet gekwalificeerd worden als een huwelijksvoordeel.

§ 3. Conclusie

163. GEEN HUWELIJKSVOORDELEN - Binnen een stelsel van zuivere scheiding van goederen is geen sprake van enig corrigerend beding. Er is een strikte opsplitsing op vermogensrechtelijk vlak, zonder enige vorm van financiële solidariteit.³¹³ In dergelijk ongecorrigeerd stelsel kan geen sprake zijn van een huwelijksvoordeel, aangezien de definitie van zulke voordelen onlosmakend samenhangt met de aanwezigheid van een bepaalde vorm van gemeenschap.

³⁰⁷ GwH nr. 170/2005 van 23 november 2005.

³⁰⁸ H. CASMAN, "La séparation de biens pure et simple, les indivisions entre époux séparés de biens et les avantages matrimoniaux" in *La nouvelle séparation de biens: entre évolution et révolution. Aspects civils et fiscaux*, Anthemis, 2019, 29-30.

³⁰⁹ P. DE PAGE en I. DE STEFANI, *Traité de droit civil belge, Tome IX, Les régimes matrimoniaux, volume 2, Régimes conventionnels et droit international privé*, Bruylant, 2019, 656-657,.

³¹⁰ F. DEGUEL, "L'extension des outils communautaires en régime de séparation de biens" in F. DEGUEL, . et al. (dir.), *La réforme du droit des régimes matrimoniaux*, 1e édition, Brussel, Larcier, 2018, 175.

³¹¹ C. DECLERCK, *Patrimonium 2020*, Brugge, die Keure / la Charte, 2020, 28.

³¹² Idem.

³¹³ Uitgezonderd van de bepalingen van het primair stelsel cf. artikelen.

Hoofdstuk II. Huwelijksvoordelen in gecorrigeerde stelsels van scheiding van goederen

§ 1. Situering

164. EEN BEPAALDE GEMEENSCHAP - Een toepassing van huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen vereist volgens de eigenlijke definitie van zulke voordelen de aanwezigheid van een bepaalde gemeenschap.³¹⁴ Deze gemeenschap kan verschillende vormen aannemen:

- 1) Een verrekenbeding
- 2) Een doelgebonden vermogen
- 3) Een onverdeeldheid

Het toevoegen van een gemeenschap aan een stelsel van zuivere scheiding van goederen valt onder de noemer van corrigeren, aangezien men een wijziging aanbrengt aan de oorspronkelijk strikte afscheiding van beide eigen vermogens in dit stelsel.

165. INTERNE EN EXTERNE CORRECTIES - Aangezien correcties van nature de vorm aannemen van een beding in het huwelijkscontract, dient opgemerkt te worden dat er twee soorten bedingen terug te vinden zijn binnen het recht.³¹⁵ Enerzijds bestaan er interne correcties:³¹⁶ deze hebben een louter obligatoir karakter en eerbiedigen het statuut van het betrokken goed volledig. Anderzijds zijn er bedingen met een externe werking.³¹⁷ Deze hebben een goederenrechtelijke werking en beïnvloeden de eigendomstitel van de betrokken goeden.³¹⁸ De wet erkent dit onderscheid zonder het expliciet te benoemen:³¹⁹ artikel 1469, § 1, tweede lid oud BW bespreekt de externe correcties terwijl het derde lid van ditzelfde artikel de interne correcties behandelt.³²⁰

Binnen dit hoofdstuk zal gekeken worden hoe de techniek van de huwelijksvoordelen past binnen deze drie mogelijkheden tot correctie van een stelsel van scheiding van goederen. Eerst worden de verrekenbedingen behandeld, aangezien deze interne werking hebben in tegenstelling tot de andere vormen van toevoegde gemeenschap, die een externe werking hebben.

§ 2. Verrekenbedingen

2.1 Begripsomschrijving

166. DEFINIERING - Een verrekenbeding is een overeenkomst die is opgenomen in de huwelijksvereenkomst van scheiding van goederen waarin beide echtgenoten (of één van hen) zich verbindt om een prestatie te leveren aan de andere echtgenoot bij ontbinding van het stelsel.³²¹

In het derde lid van artikel 1469 oud BW bevestigt de wetgever de mogelijkheid van deze soort

³¹⁴ Y.-H. LELEU "La réforme des régimes matrimoniaux par la loi du 22 juillet 2018 : présentation, évaluation" in DEGUEL, Fr. et al. (dir.), *La réforme du droit des régimes matrimoniaux*, 1e édition, Bruxelles, Larcier, 2018, 62.

³¹⁵ A.-L. VERBEKE, *Goederenverdeling bij echtscheiding*, Antwerpen, Maklu, 1994.

³¹⁶ A.-L. VERBEKE, "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen. Pleidooi voor een warme uitsluiting" in K.F.B.N. (ed.), *De evolutie in de huwelijkscontracten*, Antwerpen, Maklu, 1995, 112.

³¹⁷ A.-L. VERBEKE, "La séparation de biens avec clause de participation" in *Rép.Not. Régimes matrimoniaux*, 2001, (977) 977 - 978.

³¹⁸ A.-L. VERBEKE, *Goederenverdeling bij echtscheiding*, Maklu, 1991, 288 nr. 191 e.v.

³¹⁹ R. BARBAIX, "Het nieuwe huwelijksvermogensrecht", *RW.*, 2019-2020/19, (723) 740.

³²⁰ C. DECLERCK, "De hervorming van het huwelijksvermogensrecht. Commentaar bij de wet van 22 juli 2018", *T.Fam.* 2018, (228) 243; "Solidariteit in scheidingsstelsels: tussen droom en daad wijzen wetten de weg" in G. VERSCHELDEN (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat* 33, die Keure, 2018, (27) 40, nr. 26.

³²¹ N. GEELHAND de MERXEM, "Het finaal verrekenbeding, weerlegging van een onterechte kritiek", *Not. Fisc. M.* 2009, (103) 104; E. TURPYN, "Het finaal verrekenbeding: een verboden erfovereenkomst?", *T.Not.* 2010, 59.

bedingen en geeft bovendien een expliciet voorbeeld van een variant, het beding van verrekening van aanwinsten: "Zij kunnen bedingen opnemen die ertoe strekken een verrekening tussen hun vermogens te verwezenlijken, met name door toevoeging van een beding van verrekening van aanwinsten."

167. FINAAL VERREKENBEDING - Er bestaan verschillende varianten van verrekenbedingen, waarvan er twee het voortouw nemen.

Reeds voor de wetwijziging van 2018 werd de praktijk gevuld met de techniek van het finaal verrekenbeding,³²² geïnspireerd op het Nederlandse 'alsof-beding'.³²³ Hier is sprake van een éénmalige verrekening, zoals de naam doet vermoeden, op het einde van het stelsel, alsof de echtgenoten gehuwd zouden zijn onder een stelsel van algehele gemeenschap.³²⁴

168. BEDING VAN VERREKENING VAN AANWINSTEN - De wet huwelijksvermogensrecht 2018 heeft een andere variant van het verrekenbeding, genaamd het beding van verrekening van aanwinsten, behandeld in artikel 1469, § 2 oud BW en vervolgens geheel wettelijk geregeld in de artikelen 1469/1 tot en met 1469/13. De essentie van dit beding ligt vervat in de tekst van artikel 1469/1 oud BW: Er wordt een verrekenmassa gevormd, bestaande uit de aanwinsten van beide echtgenoten. De aanwinsten van de ene echtgenoot worden met de andere vergeleken en vervolgens zal aan de hand van de verdeelsleutel, die tenzij anders bedongen ieder voor de helft (50/50) is, een correctie plaatsvinden waar de 'minder verdienende' echtgenoot het verschil kan vorderen van de 'meer verdienende' echtgenoot zodat ze gelijke aanwinsten hebben verkregen tijdens het huwelijk.³²⁵ Dit biedt eigenlijk echtgenoten de mogelijkheid om enkele voordelen van het wettelijk gemeenschapsstelsel te integreren in een stelsel van scheiding van goederen zonder de voordelen van dit laatste stelsel te verliezen:³²⁶ men behoudt geheel de vermogensrechtelijke autonomie van het scheidingsstelsel, maar koppelt dit aan een bepaalde graad van solidariteit op het einde van de rit,³²⁷ door de echtgenoten ieder aanspraak op de helft van de aanwinsten te geven. Aangezien het beding van gelijke verrekening van aanwinsten geheel wettelijk geregeld is, vereist het een loutere verklaring van toepasselijkheid in het huwelijkscontract.³²⁸

169. CONVENTIONEEL VERREKENBEDING - Echtgenoten kunnen echter afwijken van het principe van gelijke verrekening van aanwinsten en andere modaliteiten.³²⁹ Zij kunnen opteren voor een geheel conventioneel verrekenbeding, waarbij zij dit uitwerken in hun huwelijksvereenkomst. Zo

³²² Antwerpen 19 mei 2015, rolno. 2014/AR/422; Antwerpen 17 februari 2016, *T.Not.* 2016, noot N. Raemdonck.

³²³ A.-L. VERBEKE, "Civiel- en fiscaalrechtelijke bedenkingen bij het finaal verrekeningsbeding en het alsof-beding in het huwelijkscontract van scheiding van goederen" in *Liber amicorum Prof. Dillemans*, Mechelen, Kluwer, 1997, 429-463.

³²⁴ A.-L. VERBEKE, "Scheiding van goederen – Interne correcties" in A.-L. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds), *Handboek Estate Planning 1: Vermogensplanning met Effect bij Leven – Huwelijk en samenwoning*, Brussel, Larcier, 2011, 81, nr. 131; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek Burgerlijk Recht – IV. Huwelijksstelsels, erfrecht, giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 227, nr. 349.

³²⁵ S. SEYNS, S. en E. CROPPEN, "De vereffening-verdeling van een huwelijksvermogensstelsel na de hervorming van het huwelijksvermogensrecht", *V.I.P.* 2020/4, 4-29.

³²⁶ F. BUYSENS, "Verrekenbedingen: weten we eigenlijk waar we heen willen?", *T.Fam.* 2018, nr. 9, 226-227.

³²⁷ H. VERLINDEN, "Verrekenbedingen, schattingsprocedure en andere wijzigingen decretaal geregeld", *S.R.N.B.* 2018, nr. 2, 5-11.

³²⁸ Art. 1389 oud BW; art. 1469 § 2 oud BW.

³²⁹ J. DU MONGH, "Huwelijksvermogensrecht anno 2018" in *Actualia vermogensrecht*, 1e editie, Brussel, Intersentia, 2018, (1) 22.

kan men kiezen voor een ongelijke verrekening via een afwijkende verdeelsleutel (net zoals bij het beding ongelijke verdeling of verblijving in het gemeenschapsstelsel)³³⁰. Buiten de verdeelsleutel kunnen de echtgenoten ook wijzigingen aanbrengen aan de verrekenmassa en de verrekenmodaliteiten. Zij kunnen de verrekenmassa beperken, tot slechts een deel van de aanwinsten, of uitbreiden, tot meer dan enkel aanwinsten. Een verrekenbeding kan ook bedongen worden als facultatief.

2.2 Het beding van verrekening van aanwinsten

2.2.1 Vier essentiële elementen

170. SITUERING – Een verrekenbeding bevat vier essentiële elementen, die hier kort maar bondig besproken zullen worden: het verrekentijdstip, de verrekenmassa, de verrekensleutel en de verrekenmodaliteiten.

2.2.2 Verrekentijdstip

171. FINAAL VERSUS PERIODIEK – Het begrip finaal in de term finaal verrekenbeding wijst op het tijdselement van de verrekening. Er zal slechts éénmalig verrekend worden, en dit op het finale moment van het stelsel, namelijk de ontbinding. Dit geldt tevens voor wettelijk geregelde beding van verrekening van aanwinsten.³³¹ Hier tegenover staan periodieke bedingen waarbij men, zoals de naam doet vermoeden, telkens verrekent na verloop van een bepaalde bedongen periode (een maand, een jaar...). Aangezien dit een strikte en nauwkeurige administratie vereist, is het bedingen van een periodieke verrekening niet populair in de praktijk.³³² Het kan eventueel wel interessant zijn voor de bescherming van een niet-beroepsactieve echtgenoot tegen schuldeisers van de beroepsactieve echtgenoot aangezien immers een deel van de aanwinsten uit handen van deze schuldeisers gehouden wordt door de periodieke verrekeningen.³³³

2.2.3 De Verrekenmassa

172. BEGRIPSOMSCHRIJVING – De verrekenmassa vormt de basis waarop de verrekenvordering wordt berekend.³³⁴ Het bestaat uit de bundeling van alle aanwinsten van de echtgenoten.³³⁵ De term aanwinsten wijst hier niet integraal op de reeds voorheen behandelde materie inzake het aanwinstenbegrip bij de leer van de huwelijksvoordelen.³³⁶ In artikel 1469/1 oud BW wordt duidelijk omschreven dat met aanwinsten bedoeld wordt, wat eerder neerkomt op "*goederen die onder het*

³³⁰ Cf. randnummer 22 e.v.

³³¹ R BARBAIX, "Het nieuwe huwelijksvermogensrecht", *RW.*, 2019-2020/19, (723), 740.

³³² A.-L. VERBEKE, "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen. Pleidooi voor een warme uitsluiting" in H. CASMAN, J. DECUYPER, J. GERLO, V. VAN DE POEL, *De Evolutie in de Huwelijkscontracten*, Deurne, Kluwer, 1995, 179.; W. PINTENS, "Het Belgische huwelijksgoederenrecht in rechtsvergelijkend perspectief", *TPR* 2005, (317) 359-360.

³³³ W. PINTENS, "Het Belgische huwelijksgoederenrecht in rechtsvergelijkend perspectief", *TPR* 2005, (317) 359-360.

³³⁴ Wetsvoorstel nr.54-2848/1, 78-88.

³³⁵ C. CASTELEIN, "Scheiding van goederen", *Vormingsdag erfrecht en huwelijksvermogensrecht 4 mei 2018*, randnr. 23.

³³⁶ Cf. randnummer 46.

wettelijk stelsel gemeenschappelijk zouden zijn.³³⁷

173. AANVANGSVERMOGEN – Het aanvangsvermogen is het vermogen van iedere echtgenoten op de datum waarop het huwelijksstelsel uitwerking krijgt, minus de schulden, plus verkregen schenkingen, erfenissen of testamentaire verkrijgingen en bepaalde andere persoonlijke goederen.³³⁸ Echtgenoten dienen een beschrijving van dit aanvangsvermogen op te nemen in hun huwelijksovereenkomst,³³⁹ of in een onderhandse akte zonder notariële tussenkomst.³⁴⁰ Bij gebreke van zulke beschrijving “...wordt het aanvangsvermogen geacht nul te zijn.”³⁴¹ Best maken echtgenoten ook gebruik van de beschrijving om de goederen te waarderen, anders zijn de wettelijke waarderingsregels van toepassing.

174. WAARDERINGSREGELING – De wet voorziet van drie categorieën van goederen die elk een eigen waarderingsregeling hebben:

1) Goederen die bij aanvang van het huwelijk aanwezig waren worden gewaardeerd op het tijdstip van de totstandkoming van het huwelijk. Dit resulteert in een merkwaardig verschil tussen het wettelijk stelsel en het beding van verrekening van aanwinsten: Een meerwaarde die verkregen is op goederen die zich reeds in het aanvangsvermogen bevonden wordt op basis van artikel 1469/3, § 1, 1° oud BW, wordt hier beschouwd als aanwinst terwijl dit in het wettelijk stelsel geheel als eigen goed blijft gelden.³⁴²

2) Goederen die in de loop van het huwelijksstelsel zijn verkregen en die conform de wet tot het aanvangsvermogen zullen behoren, worden gewaardeerd aan de hand van de datum van verkrijging.

3) Onroerende goederen, en onroerende zakelijke rechten, vallen onder een specifieke regeling en worden geschat op de datum van ontbinding van het stelsel. Waardeverhogingen van deze goederen die te wijten zijn aan een bijdrage van de echtgenoten kwalificeren daarentegen wel als aanwinsten, en verhogen bijgevolg het aanvangsvermogen niet.

175. EINDVERMOGEN - Het eindvermogen bestaat uit de goederen die aan de echtgenoten op datum van ontbinding van het stellen toebehoren, minus de schulden, zelfs indien ze het actief overschrijden. Om te vermijden dat de andere echtgenoot benadeeld wordt, worden bepaalde daden van beschikking waarbij de aanwinsten worden verminderd toegevoegd aan het eindvermogen. Het betreft hier overdreven schenkingen, handelingen met het oogmerk om te benadelen en goederen verloren door verkwisting.³⁴³

De neutraliteit van de schenkingen wordt gegarandeerd door deze die betrekking hebben op goederen die zich in het aanvangsvermogen bevonden, en geschonken worden aan bloedverwante in de rechte lijn, niet aan te rekenen bij het eindvermogen.³⁴⁴

³³⁷ MvT, Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 79.

³³⁸ Art. 1469/2 § 2 oud BW.

³³⁹ Art. 1469/2 § 4 oud BW.

³⁴⁰ Art. 1469/13 oud BW.

³⁴¹ Art. 1469/2 § 5 Oud BW.

³⁴² C. DECLERCK, “De hervorming van het huwelijksvermogensrecht. Commentaar bij de wet van 22 juli 2018”, *T.Fam.* 2018/9, 246.

³⁴³ MvT, Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 85 en 86.

³⁴⁴ MvT, Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 80; cf. ook art. 1469/4 § 2 oud BW.

2.2.4 De verrekenvordering – de verrekenleutel

176. BERREKENING – Na het berekenen van zowel het aanvangsvermogen als het eindvermogen wordt het verschil tussen de aanwinsten van beide echtgenoten berekend. Dit door voor iedere echtgenoot diens eindvermogen te verminderen met diens aanvangsvermogen. Vervolgens worden de aanwinsten van beide echtgenoten opgeteld. De verrekenvordering is het verschil tussen de aanwezige aanwinsten van een echtgenoot met diens aanspraak op het geheel van de aanwinsten aan de hand van de verrekenleutel.³⁴⁵

177. VERREKENSLEUTEL – De verrekenleutel is de omvang van de vordering van de ene echtgenoot ten aanzien van de aanwinsten van de andere echtgenoot. De wettelijke basis van het beding van verrekening van aanwinsten is net zoals deze bij het alsof-beding een 50/50 verhouding waar iedere echtgenoot recht heeft op de helft van de aandelen. Echtgenoten kunnen hier echter van afwijken door het verrekenbeding te voorzien van een ongelijke verrekenleutel.³⁴⁶ Dit kan zelfs gaan tot ene gehele verblijving van alle aanwinsten, een 0/100 verhouding.

2.2.5 Verrekenmodaliteiten

178. SITUERING – De verrekenmodaliteiten slaan terug op een tal van aspecten over de uitwerking van het verrekenbeding:

179. VERJARINGSTERMIJN EN OPTIONEEL VERREKENBEDING - De verrekening is in principe verplicht, en dient gevorderd te worden binnen een verjaringstermijn van drie jaar na de kennisname van de ontbinding van het stelsel, uiterlijk 10 jaar na de ontbinding.³⁴⁷ Echtgenoten kunnen echter opteren voor een optioneel verrekenbeding.³⁴⁸

180. BETALING – In principe wordt de verrekenvordering betaald in geld. Op verzoek van de ene echtgenoot kan de rechter beslissen dat er bepaalde goederen overgedragen dienen te worden ter betaling, indien dit met het billijkheidsbeginsel overeenstemt.³⁴⁹ De rechter dient rekening te houden met de belangen van beide echtgenoten.³⁵⁰ Zo kan de billijkheid het uitstellen van een betaling rechtvaardigen, indien een onmiddellijke betaling de schuldenaar disproportioneel zwaar zou belasten. Dit wordt in de toelichting van het wetsvoorstel geïllustreerd aan de hand van volgend voorbeeld: Indien echtgenoot X een verrekenvordering heeft op echtgenoot Y van 50.000 EUR, en echtgenoot Y heeft als enige actiefbestanddeel een woning waarin hij woont en waaraan zijn beroepsbezigheden zijn gekoppeld, dan zou een onmiddellijke betaling de verkoop van het huis vergen, wat disproportioneel nadelig is.³⁵¹

³⁴⁵ Art. 1469/6, § 1 oud BW.

³⁴⁶ A.-L. VERBEKE, "Huwelijkscontracten: Scheiding van goederen met toeters en bellen", in L. WEYTS, A. VERBEKE, E. GOOVAERTS (ed.), *Actualia Familiaal Vermogensrecht*. Leuven, UPL LNG 4, 2003, (15) 22.

³⁴⁷ Art. 1469/9 oud BW.

³⁴⁸ R. BARBAIX, A.-L. VERBEKE, *Beginselen relatievermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2012, 254.

³⁴⁹ T. DE VOGELAERE, "6. - Het nieuwe huwelijksvermogensrecht: een overzicht van de belangrijkste wijzigingen" in G. DE COCK (ed.), *Personen- en familierecht*, 1e editie, Bruxelles, Intersentia, 2019, (133) 170.

³⁵⁰ MvT, Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 89.

³⁵¹ MvT, Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 93-94.

181. PLAFONNERING – Om excessen te vermijden is de verrekenvordering wettelijk geplafonneerd: artikel 1469/8 oud BW beperkt de verrekenvordering tot beperkt tot de helft van de waarde van het vermogen, na aftrek van de schulden, van de schuldplichtige echtgenoot.

Voorbeeld ter illustratie:

1) Situering feiten

Een koppel, man en vrouw, zijn in 2020 getrouwd en hebben een huwelijksovereenkomst bedongen waarin zij hun stelsel invullen als een stelsel van scheiding van goederen met toevoeging van een beding van verrekening van aanwinsten. Door verder niet in iets anders te voorzien vallen zij onder de bepalingen van het wettelijk geregelde beding van verrekening van aanwinsten, met een verdeelsleutel van ieder de helft (50/50). De vrouw had bij aanvang van het huwelijk reeds een woning ter waarde van 300.000 EUR, een collectie schilderijen ter waarde van 100.000 EUR en gelden ter waarde van 50.000 EUR. De man had bij de aanvang van het huwelijk enkel gelden ter waarde van 100.000 EUR. In 2040 dooft de liefde echter uit en beslist het koppel de echtscheiding in te zetten. Door twee decennia waarin de buurt waar het huis zich bevindt opfleurde, is zonder enige renovatie de waarde van het onroerend goed gestegen tot 375.000 EUR. De collectie schilderijen is door enkele nieuwe aanwinsten gestegen tot 150.000 EUR. De vrouw heeft dankzij haar goede carrière haar gelden tevens kunnen verhogen tot 150.000 EUR, de man heeft zijn gelden doen toenemen tot 175.000 EUR.

2) Aanvangs- en eindvermogens

Het aanvangsvermogen van de vrouw ziet er als volgt uit:

- het huis met een waarde van 375.000 EUR, aangezien de waardevermeerdering niet te wijten is aan bijdragen door de echtgenoten.
 - De collectie schilderijen, met een waarde van 100.000 EUR op de totstandkoming van het stelsel.
 - Gelden ter waarde van 50.000 EUR
- = Aanvangsvermogen van 525.000 EUR

Het aanvangsvermogen van de man is 100.000 EUR (de gelden)

Het eindvermogen van de vrouw ziet er als volgt uit:

- het huis met een waarde van 375.000 EUR
 - De collectie schilderijen met een waarde van 150.000 EUR
 - Gelden ter waarde van 150.000 EUR
- = Eindvermogen van 675.000 EUR

Het eindvermogen van de man is 175.000 EUR (de gelden)

3) Verrekenvordering

Door in beide gevallen het verschil tussen de aanvangs- en eindvermogens te berekenen per echtgenoot komen we uit op de volgende berekening:

Eindvermogen X – Aanvangsvermogen X

Aanwinsten van de vrouw: 675.000 – 525.000 = 150.000 EUR

Aanwinsten van de man: 175.000 – 100.000 = 75.000 EUR

Door de aanwinsten van beide echtgenoten op te tellen komt men uit op 225.000. Dit delen door twee komt uit op 112.500, wat het bedrag is waar iedere echtgenoot dus recht op heeft. Aangezien de man slechts 75.000 EUR heeft, zal hij nog recht hebben op $112.500 - 75.000 = 37.500$. De verrekenvordering is zo 37.500 EUR. Men kan eenvoudig de juistheid van het resultaat controleren door het bedrag van de verrekenvordering toe te voegen aan de laagste van de aanwinsten (in dit geval de man) en het af te trekken van de hoogste aanwinsten (in dit geval de vrouw). Indien door dit te doen beide aanwinsten eenzelfde getal oplevert (in dit geval 112.500) is dit getal de helft van de opgetelde aanwinsten en is de berekening dus juist.

182. KWALIFICATIE - Het verrekenbeding, meer bepaald de verrekenvordering, verleent aan de ene echtgenoot een voordeel aangezien deze tegenover de andere echtgenoot een vordering verkrijgt.³⁵²

Dit voordeel ontstaat uit de werking en de vereffening van het huwelijksstelsel, waardoor het voldoet aan de definitie van voordelen als gesteld in de wet,³⁵³ en aan de kwalificatie als huwelijksvoordeel volgens de leer van de huwelijksvoordelen.³⁵⁴

Indien het beding en zo de verrekening uitwerking krijgt door een ontbinding van het stelsel door echtscheiding, zal de vordering niet verloren gaan op grond van artikel 299 BW, aangezien er geen sprake is van een overlevingsrecht.³⁵⁵

Bij verrekening als gevolg van overlijden dient gekeken te worden naar het leerstuk van de volkomen en onvolkomen huwelijksvoordelen.³⁵⁶ Door de expliciete verklaring uit artikel 1469 § 1 vierde lid oud BW dat de artikelen 1458, 1464 en 1465 oud BW van toepassing zijn op stelsels van scheiding van goederen gelden dezelfde regels inzake plafonnering, het surplus en de inkorting. Het door de wet uitgewerkte beding van gelijke verrekening van aanwinsten zal ten alle tijde volledig kwalificeren als een volkomen huwelijksvoordeel, aangezien het hier fundamenteel gaat over een loutere verdeling van aanwinsten, dat absoluut volkomen is.³⁵⁷ Indien er echter een conventioneel verrekenbeding is opgesteld waarbij de verrekenleutel anders is dan een gelijke verdeling, of de

³⁵² H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen", *TEP* 2020, nr. 1, 38.

³⁵³ Art. 1429*bis* oud BW.

³⁵⁴ Cf. randnummer 45.

³⁵⁵ Cf. randnummer 99.

³⁵⁶ Cf. randnummer 57.

³⁵⁷ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen", *TEP* 2020, nr. 1, 38.

verrekenmassa meer bedraagt dan enkel de aanwinsten, zal het surplus kwalificeren als een onvolkomen huwelijksvoordeel waarop de regels van inkorting van toepassing zijn.

183. PLAFONNERING - Net zoals bij alle andere huwelijksvoordelen is het plafond in principe een toekenning van alle aanwinsten plus de helft van de in de verrekenmassa opgenomen niet-aanwinsten. Indien het surplus tevens het beschikbaar gedeelte overschrijdt na het samenstellen van de fictieve massa, zal dit surplus een onvolkomen huwelijksvoordeel zijn waarop inkorting gevorderd kan worden.

De aanwezigheid van niet-gemeenschappelijke kinderen verlaagt het plafond op grond van artikel 1465 oud BW waardoor iedere verkrijging van meer dan de helft van de aanwinsten zal klasseren onder de noemer onvolkomen huwelijksvoordeel.

184. FISCAAL - Op fiscaal vlak is finaal verrekenbeding hard aangepakt door het decreet van 8 december 2017,³⁵⁸ en later door het Grondwettelijk Hof.³⁵⁹ Op civiel vlak blijft het een interessant voordeel aangezien het een reservebestendige verkrijging ten voordele van een echtgenoot bevat. De fiscale harde aanpak kan gematigd worden door het beding zodanig te formuleren dat het in geval van overlijden louter optioneel is.³⁶⁰

2.4 Een warme uitsluiting?

185. WEINIG SUCCES - Is het verrekenbeding nu de oplossing voor de koude uitsluiting? De wettekst van de wet huwelijksvermogensrecht 2018 voorziet een theoretisch kader dat antwoord biedt op de kritiek van bepaalde auteurs, maar het succes van correcties op een huwelijksstelsel dient men te beoordelen vanuit de praktijk. De essentie van het verrekenbeding vereist een nauwkeurige administratie van de echtgenoten.³⁶¹ In de praktijk heeft dit weinig succes: het is moeilijk bewijsstukken ettelijke jaren bij te houden en echtgenoten zien er vaak het nut niet van in zolang alles goed loopt binnen het huwelijk. Bepaalde rechtsleer pleit hierop voor een finaal verrekenbeding boven een periodiek.³⁶² Men verwijst naar de specifieke situatie waarin de *rijkere* echtgenoot tijdens het huwelijk veel schulden oploopt, waardoor de andere echtgenoot niet beschermd maar net benadeeld wordt door het correctiemechanisme van het verrekenbeding

³⁵⁸ Decreet van 8 december 2017, *BS* 14 december 2017.

³⁵⁹ GwH 10 juli 2019, 109/2019.

³⁶⁰ H. CASMAN en A. VERBEKE, "[Burgerlijk recht] De vierde piste. De huwelijksvoordelen met betrekking tot onverdeelde goederen in een scheiding van goederen: een nuttig alternatief voor het verblijvingsbeding in een gemeenschapsstelsel, voor het finaal verrekenbeding in een scheiding van goederen, en voor het beding van aanwas tussen echtgenoten", *NOT* 2020, nr. 1, 1-6.

³⁶¹ A. VERBEKE, "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen: pleidooi voor een warme uitsluiting" in H. CASMAN, J.R. DECUYPER en J. GERLO, *De Evolutie in de Huwelijkscontracten*, Deurne, Kluwer, 1995, 170, nr. 128.

³⁶² W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 389, nr. 715; W. PINTENS, "Het Belgische huwelijksgoederenrecht in rechtsvergelijkend perspectief", *TPR* 2005, (317) 360, nr. 51

§ 3. Doelgebonden vermogens

3.1 Situering

186. BESTEMMINGSGEBONDEN – Een andere vorm van correctie van het stelsel van scheiding van goederen neemt de vorm aan van doelgebonden vermogens.³⁶³ Echtgenoten voegen een bepaalde gemeenschap toe aan hun stelsel van scheiding van goederen.

Deze gemeenschappelijke vermogens zijn bestemmingsgebonden in die zin dat ze in tegenstelling tot gemeenrechtelijke onverdeeldheden integraal deel uitmaken van het huwelijksvermogensstelsel.³⁶⁴ Door deze speciale bestemming,³⁶⁵ is het gerechtvaardigd dat dit correctiemechanisme zich onderscheidt van een gewone onverdeeldheid. Doelgebonden vermogens zijn immers structureel, wat betekent dat zij opgenomen zijn in de huwelijksovereenkomst en in tegenstelling tot de gewone onverdeeldheid niet toevallig kan ontstaan.

187. DEMARCATIECRITERIUM - Het doelgebonden vermogen dient *beperkt* te zijn, de samenstelling ervan dient nauwkeurig uitgewerkt te zijn in de huwelijksovereenkomst, alsmede dient het principe van zaakvervanging uitdrukkelijk voorzien te worden.³⁶⁶ De echtgenoten kunnen vrij de omvang en inhoud van deze gemeenschap bepalen, met uitzondering van een toevoeging van alle aanwinsten, wat zou leiden tot een herkwalificatie tot een wettelijk huwelijksstelsel,³⁶⁷ aangezien dit het stelsel van scheiding van goederen zou uithollen.³⁶⁸ Het fundamenteel onderscheid tussen het wettelijk stelsel en stelsels van scheiding van goederen wordt beschermd door het demarcatie criterium: ook al geldt er in principe een sterke partijautonomie bij het opstellen van een huwelijksvermogensstelsel, de essentie van beide stelsels dient geëerbiedigd te worden. Het is echter niet uitgesloten om bepaalde aanwinsten, zoals een door een echtgenoot aangekocht goed dat verkregen is tijdens het huwelijk, toe te voegen aan de gemeenschap.³⁶⁹

3.2 Het toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen (TIGV)

188. BEGRIPSOMSCHRIJVING - Een eerste mogelijkheid tot het koppelen van een doelgebonden vermogen aan het huwelijksstelsel is het opnemen van een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen, afgekort TIGV. Hier bedingen echtgenoten dat zij een gemeenschap toevoegen aan hun stelsel waarbij beide echtgenoten bestuursbevoegdheid verkrijgen.³⁷⁰ In tegenstelling tot het gebruik van de term intern gaat het hier om een extern correctiemechanisme.³⁷¹

³⁶³ Gent 15 november 2007, *TEP* 2008, 177-178.

³⁶⁴ C. CASTELEIN, "Scheiding van goederen met externe correcties", *TEP*, 2017/2, (96) 105.

³⁶⁵ A.-L. VERBEKE, "Weg met huwelijk en echtscheiding", *TPR* 2004, (969) 974, nr. 6.

³⁶⁶ Gent 15 november 2007, *TEP* 2008, 177-178.

³⁶⁷ C. VAN HEUVERSWYN, "Belang van het onderscheid tussen een gemeenschapsstelsel en een stelsel van scheiding van goederen" in A.-L. Verbeke, F. Buysens en H. Derycke (eds), *Handboek Estate Planning 1: Vermogensplanning met Effect bij Leven – Huwelijk en samenwoning*, Brussel, Larcier, 2011, 25, nr. 41.

³⁶⁸ A.-L. Verbeke, "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen: pleidooi voor een warme uitsluiting" in K.F.B.N. (ed.), *De evolutie in de huwelijkscontracten*, Antwerpen, Maklu, 1995, 120-121; Rb. Nijvel 7 december 2010, onuitg.

³⁶⁹ Brussel 13 maart 1984, *JT* 1984, 534; Gent 2 april 2015, *T.Not.* 2015, 620 e.v.; Gent 3 september 2015, *T.Not.* 2015, 678; Brussel 1 maart 2016, AR 2015/FA/83, onuitg.

³⁷⁰ A.-L. Verbeke, "Scheiding van goederen en onverdeeldheden. Over de rechtsgeldigheid van een TIGV", *T.Not.* 2011, 179-192.

³⁷¹ F. HELSEN, "Het toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen", *NFM* 2012, (70) 71 e.v.

189. TOEGEVOEGD EN INTERN- *Toegevoegd* wijst op de aard van de gemeenschap, die letterlijk is toegevoegd aan het stelsel. *Intern* wijst op de bijzondere bestemming van de gemeenschap die enkel werkt in de interne verhouding van de echtgenoten. Tussen de echtgenoten functioneert het TIGV als een werkelijke huwelijksgemeenschap,³⁷² waarop de regels van het gemeenschappelijk vermogen bij het wettelijk stelsel van toepassing zijn.³⁷³ Maar deze regels zijn echter louter bindend en bepalend voor de echtgenoten onderling: voor derden, zoals schuldeisers die beslag wensen te leggen op een betrokken goed, is de toegevoegde gemeenschap slechts een onverdeeldheid.³⁷⁴ Schuldeisers van een gemeenschappelijke schuld kunnen zo beslag leggen op de gehele omvang van het TIGV. Persoonlijke schuldeisers daarentegen hebben enkel verhaal op de goederen van hun schuldenaar,³⁷⁵ en dienen vooreerst de verdeling van de gemeenschap te vorderen.³⁷⁶ Echtgenoten kunnen hier niet van afwijken in hun huwelijkscontract. Enkel de mogelijkheid om de verdeling uit te stellen voor vijf jaar biedt hier bescherming voor het geval waar een delicaat goed zoals de gezinswoning is opgenomen in de gemeenschap.³⁷⁷ De regels met betrekking tot het bestuur en de verhaalrechten van schuldeisers zijn echter niet toepasselijk.³⁷⁸

190. EXTERN OPEN, INTERN GESLOTEN - Een TIGV is geen volwaardig gemeenschappelijk vermogen zoals deze binnen het wettelijk stelsel maar het is noch een gewone onverdeeldheid. In tegenstelling tot deze tweede is een TIGV, net zoals een gemeenschappelijk vermogen, intern gesloten. Dit betekent dat echtgenoten onderling niet kunnen overgaan tot de ontbinding van de gemeenschap zonder het huwelijksstelsel te ontbinden. Een gewone onverdeeldheid is intern open,³⁷⁹ wat betekent dat de echtgenoten de uitoonverdeeldheidsstreding kunnen eisen.³⁸⁰ Extern, naar schuldeisers toe, is het TIGV echter wel open zoals een normale onverdeeldheid: in tegenstelling tot de gesloten gemeenschap bij het wettelijk stelsel kunnen de schuldeisers van de echtgenoten zich verhalen op dit TIGV en de tussentijdse verdeling ervan vorderen.³⁸¹

³⁷² N. GEELHAND de MERXEM, "Het huwelijkscontract en de akte houdende wijziging van het huwelijkscontract als techniek van (fiscale) successieplanning in extremis" in C. DECKERS, J. DE HERDT en N. GEELHAND (eds.), *Handboek Estate Planning: (fiscale) successieplanning "in extremis" in Vlaanderen*, Brussel, Larcier, 2008, 267, nr. 365; C. DE WULF, J. BAEL en S. DEVOS, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht: het opstellen van notariële akten*, Mechelen, Kluwer, 2011, 988, nr. 1316.

³⁷³ A.-L. VERBEKE, "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen: pleidooi voor een warme uitsluiting" in H. CASMAN, J.R. DECUYPER en J. GERLO, *De Evolutie in de Huwelijkscontracten*, Deurne, Kluwer, 1995, 136, nr. 69.

³⁷⁴ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen", *TEP* 2020, nr. 1, 51.

³⁷⁵ Art. 7 – 8 Hyp.W.

³⁷⁶ Art. 1561 oud BW; A.-L. VERBEKE, *Beslagrecht en huwelijksvermogensrecht in Zekerheden- en executierecht. Actuele problemen*, KU Leuven, 1993.

³⁷⁷ Art. 815 oud BW.

³⁷⁸ A.-L. VERBEKE, "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen: pleidooi voor een warme uitsluiting" in H. CASMAN, J.R. DECUYPER en J. GERLO, *De Evolutie in de Huwelijkscontracten*, Deurne, Kluwer, 1995, (81) 136, nr. 69.

³⁷⁹ A.-L. VERBEKE, "Scheiding van goederen en onverdeeldheden. Over de rechtsgeldigheid van een TIGV", *T. Not.* 2011, (179) 189.

³⁷³ Cf. art. 815 BW.

³⁸¹ R. BARBAIX, "Hoofdstuk 2 - Secundair huwelijksvermogensrecht" in *Familiaal vermogensrecht in essentie (vierde editie)*, 4e editie, Bruxelles, Intersentia, 2018, 153.

191. VOORZICHTIGHEID – Voorzichtigheid is echter geboden bij het opstellen van een beding tot schepping van een TIGV.³⁸² Een TIGV zal zo vaak niet enkel beperkt blijven tot één goed (de gezinswoning), maar zal daar bovenop ogen op een gemeenschappelijke bankrekening. Dit is perfect mogelijk, maar men dient in dit geval op te passen dat niet alle beroepsinkomsten op deze rekening worden gestort.³⁸³ In een arrest van het hof van beroep te Gent wordt duidelijk gehamerd op het eerder reeds bevestigde principe,³⁸⁴ dat de kwalificatie die echtgenoten aan hun stelsel geven niet bindend is.³⁸⁵ Bij het formuleren van clausules wordt daarom gepleit voor behoedzaamheid:³⁸⁶ bepaalde vermogensbestanddelen van rechtswege en onmiddellijk in het TIGV laten vallen vereist voldoende duidelijkheid in verband met de beperkte omvang van de betrokken bestanddelen. Het doet er goed aan om te spreken van specifieke vermogensbestanddelen, of van een tweestapsuitwerking via de techniek van de inbreng zoals in het volgende voorbeeld ter illustratie:

Voorbeeld van een beding tot toevoeging van een TIGV:

Aan dit stelsel van scheiding van goederen wordt een beperkt gemeenschappelijk vermogen toegevoegd dat door de aanstaande echtgenoten beperkt wordt tot:

- De onroerende goederen die de echtgenoten hetzij gezamenlijk, hetzij afzonderlijk in de gemeenschap inbrengen.
- De huurinkomsten uit de verhuren van de eigen en/of onverdeelde goederen van elk van de echtgenoten
- De bankrekening op naam van beide echtgenoten.

De eerste groep vermogensbestanddelen wordt beperkt tot diegene die de echtgenoten daadwerkelijk inbrengen. De tweede bevat slechts een bepaalde categorie van aanwinsten in tegenstelling tot alle aanwinsten. De bankrekening op naam van beide echtgenoten is perfect mogelijk maar dient in de praktijk voorzichtig gebruikt te worden in die zin dat echtgenoten er niet al hun beroepsinkomsten zouden mogen storten.

3.3 een vennootschap van aanwinsten

192. BEGRIPSOMSCHRIJVING - Een tweede mogelijk vorm die een doelgebonden vermogen kan aannemen is het beroep doen op het creëren van een rechtsfiguur, een vennootschap, waarin vervolgens bepaalde aanwinsten ingebracht worden waarover beide echtgenoten vervolgens aanspraken hebben. Zo behoudt men de essentiële autonomie van het scheidingsstelsel en geniet men van diens regels inzake de schuldeisersbescherming door de regels van het wettelijk stelsel te ontlopen.³⁸⁷

³⁸² J. VAN BAEL, "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen met een toegevoegd 'intern gemeenschappelijk vermogen'. Ceci n'est pas un régime matrimonial", *T.Not.* 2010, (224) 225- 226.

³⁸³ Gent 3 september 2015, *T.Not.* 2015, 677-678.

³⁸⁴ Brussel 10 november 1994, *Rev.not.b.* 1995, 204

³⁸⁵ Gent 2 april 2015, *T.Not.* 2015, 620 e.v; cf. ook Rb. Nijvel 7 december 2010, onuitg.

³⁸⁶ C. CASTELEIN "Scheiding van goederen met externe correcties", *TEP*, 2017/2, (96) 109.

³⁸⁷ Cf. art. 1408 oud BW.

193. HISTORIEK – In de periode van voor de eerste grote hervorming van het huwelijksvermogensrecht door de wet huwelijksvermogen van 1976, was er sprake van een huwelijksstelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten.³⁸⁸ Vanuit historisch perspectief bood dit stelsel een correctie voor de oude regeling waarbij de gehuwde vrouw tot 1959 enerzijds handelingsonbekwaam en anderzijds onbevoegd voor het besturen van de gemeenschap werd geacht.³⁸⁹ Een stelsel van scheiding van goederen gaf de vrouw de autonomie over haar eigen vermogen die haar toebehoort, en een toevoeging van een gemeenschap van aanwinsten gaf haar de mogelijkheid om hier bestuursbevoegdheid te verkrijgen.

Ten tijde van de wetwijziging in 1976 was het nut van dit stelsel dan ook nagenoeg geheel verdwenen.³⁹⁰ Het zou enkel actueel en relevant blijven indien er een mogelijkheid was om de toevoegde gemeenschap van aanwinsten mogelijks te onderwerpen aan andere regels dan diegene die gelden voor het gemeenschappelijk vermogen in het wettelijk stelsel van beperkte gemeenschap.³⁹¹ Optimaal zou de situatie zijn waar de schuldeiserbescherming die eigen is aan stelsels van scheiding van goederen behouden blijft door een uitschakeling van deze set van regels.³⁹²

194. KENMERKEN – Het basisstelsel is en blijft de scheiding van goederen. Tussen beide echtgenoten wordt vervolgens een vennootschap opgericht die uitsluitend is samengesteld uit bijvoorbeeld onder meer I) de bestaande of toekomstige goederen die de echtgenoten per huwelijkscontract inbrengen in deze vennootschap, II) de goederen die aan beide echtgenoten zijn geschonken en III) de goederen die in naam van de vennootschap zijn verworven. Bij de ontbinding van het stelsel zal de vennootschap van aanwinsten vereffend en verdeeld worden volgens de regels die van toepassing zijn op het wettelijk stelsel.³⁹³

3.4 Doelgebonden vermogens als huwelijksvoordeel

195. HUWELIJKSVORDEEL – Doelgebondenvermogens zoals het TIGV en een vennootschap van aanwinsten kunnen aan een echtgenoot bepaalde voordelen verstrekken. Deze echtgenoot kan zo bestuursbevoegdheden verkrijgen over goederen die in een ongecorrigeerd stelsel van zuivere scheiding van goederen in de exclusieve eigendom van de andere echtgenoot zouden vervat zitten. Dit voordeel kan slaan uit de samenstelling, de werking en de vereffening van het huwelijksstelsel, waardoor het zal voldoen aan de definitie van voordelen als gesteld in de wet,³⁹⁴ en aan de kwalificatie als huwelijksvoordeel volgens de leer van de huwelijksvoordelen.³⁹⁵

Hier valt te denken aan de combinatie van de techniek van het TIGV met het bedingen van een

³⁸⁸ W. DELVA, *Het huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten, doctoraal proefschrift*, Drukkerij George Michiels Tongeren, 1952, 362 p.; M. DONNAY, "Combinaison des régimes de séparation de biens et de communauté d'acquêts", *Rec.gén.enr.not.* 1944, 184-209.

³⁸⁹ Wet 22 juni 1959 betreffende de rechten van de van goederen gescheiden vrouw, *BS* 26 juni 1959.

³⁹⁰ A. DELIÈGE, "Séparation de biens avec société d'acquêts: est-ce la fin?" (noot onder Bergen 1 april 1975), *R.C.J.B* 1978, 252 e.v.

³⁹¹ P. DE PAGE, "La séparation de biens avec adjonction d'une société d'acquêts limitée" in *La nouvelle séparation de biens: entre évolution et révolution. Aspects civils et fiscaux*, Anthemis, 2019, 89-117.

³⁹² Cf. art. 1406 – 1408 oud BW en art. 1414 oud BW.

³⁹³ Cf. art. 1445 – 1450 oud BW.

³⁹⁴ Art. 1429*bis* oud BW.

³⁹⁵ Cf. randnummer 52 e.v.

ongelijke verdeling of een beding van gehele verblijving. Zo is deze vorm van huwelijksvoordelen, die reeds eerder uitvoering werd behandeld,³⁹⁶ vandaag ook toepasbaar binnen stelsels van scheiding van goederen.

196. PLAFONNERING - Net zoals bij alle andere huwelijksvoordelen is het plafond in principe een toekenning van alle aanwinsten plus de helft van de in de verrekenmassa opgenomen niet-aanwinsten. Indien het surplus tevens het beschikbaar gedeelte overschrijdt na het samenstellen van de fictieve massa, zal dit surplus een onvolkomen huwelijksvoordeel zijn waarop inkorting gevorderd kan worden.

De aanwezigheid van niet-gemeenschappelijke kinderen verlaagt het plafond op grond van artikel 1465 oud BW waardoor iedere verkrijging van meer dan de helft van de aanwinsten zal klasseren onder de noemer onvolkomen huwelijksvoordeel.

197. COMBINEREN - Het TIGV kan ook perfect gecombineerd worden met andere technieken die kwalificeren als huwelijksvoordelen zoals bijvoorbeeld de vooruitmaking, de ongelijke verdeling of verblijving of een keuze- en verblijvingsbeding onder last.

Voorbeeld van een beding tot toevoeging van een TIGV

Echtgenoten zijn gehuwd onder het stelsel van scheiding van goederen, waaraan een TIGV wordt gekoppeld dat uitsluitend bestaat uit een woning, ingebracht door de man en een gemeenschappelijke rekening waarop beide echtgenoten maandelijks 500 EUR storten. Er wordt voorzien van een beding van vooruitmaking met betrekking tot deze woning.

Ten tijde van het overlijden van de man heeft het onroerend goed een waarde van 400.000 EUR. Op de gemeenschappelijke bankrekening staat 50.000 EUR. De vrouw beroept zich op de vooruitmaking om de woning vooraf te nemen. Vervolgens heeft ze recht op de helft van de resterende goederen van het TIGV, namelijk 25.000 van de 50.000 EUR van de gemeenschappelijke bankrekening. Inkorting door de kinderen kan enkel geschieden voor zover de helft van de vooruitmaking die als schenking wordt beschouwd (namelijk de helft van de ingebrachte vooruitgemaakte goederen, 200.000 EUR) het beschikbaar deel van de nalatenschap overschrijdt.

198. PROBLEMATIEK - een kwalificatie van een vennootschap van aanwinsten als huwelijksvoordeel zou echter leiden tot onbillijke gevolgen.³⁹⁷ Bepaalde auteurs verwijzen naar de omstrede situatie van het arrest van het Hof van beroep van Brussel van 30 maart 2006, vandaag gekend als het 'Dinky Toys' arrest.³⁹⁸

³⁹⁶ Cf. randnummer 22 e.v.

³⁹⁷ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen", *TEP* 2020, nr. 1, 46.

³⁹⁸ Brussel, 30 maart 2006, *J.T.* 2007, 504.

199. DINKY TOYS - Kort samengevat: een koppel was getrouwd volgens het hier behandelde stelsel van scheiding van goederen met een toegevoegde beperkte vennootschap van aanwinsten. Na het overlijden van de man kwam de vennootschap van aanwinsten, die voornamelijk bestond uit persoonlijke schulden van de overleden man, via de huwelijksovereenkomst toe aan de langstlevende vrouw. De broer van de overleden man is de eerste in lijn die de nalatenschap aanvaardt, onder voorrecht van boedelbeschrijving nadat de moeder de nalatenschap heeft verworpen. De langstlevende echtgenoot verwerpt de nalatenschap, en ontloopt zo aansprakelijkheid voor de daar aanwezige schulden, maar zij beroept zich op het aanwezige verblijvingsbeding voor een toekenning van een waardevolle collectie Dinky Toys, miniatuur autofiguurtjes. Het stelsel stelt dat enkel de schulden die gemaakt zijn met betrekking tot de actief van de vennootschap, vallen ten laste van deze vennootschap. Zo ontloopt de vrouw de persoonlijke schulden van de man, met uitzondering van bepaalde interesten waarvoor zij moet instaan ten belope van het actief van de toegekende vennootschap van aanwinsten.³⁹⁹ Haar eigen vermogen kan immers niet aangesproken worden ter voldoening van de interesten, waardoor deze vordering zal betaald moeten worden met verkregen activa van de vennootschap zoals de collectie Dinky Toys. De bizarre situatie die plaatsvindt in het Dinky Toys arrest is de perfecte illustratie om aan te tonen hoe het stelsel van scheiding van goederen met een vennootschap van aanwinsten eerder problematisch is. Bepaalde rechtsdeskundigen pleiten hierdoor voor een toepassing van een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen boven het gebruik van een vennootschap van aanwinsten.⁴⁰⁰

§ 4. Onverdeeldheid

4.1 Begripsomschrijving

200. ONVERDEELD - Er is sprake van een onverdeeldheid indien een zakelijk recht op een bepaald goed opgesplitst is tussen verschillende personen. Enkel de rechten met betrekking tot en de bevoegdheden over het betrokken goed worden verdeeld. Op materieel gebied blijft het goed intact en onveranderd.

Het eigendomsrecht is van nature fundamenteel 'ondeelbaar'.⁴⁰¹ Indien meerdere personen eigendomsrechten hebben op eenzelfde goed, komt dat goed niet in zijn volheid toe aan de verschillende eigenaars, maar wordt het eigendomsrecht opgesplitst in abstract-mathematische aandelen.⁴⁰² Indien er sprake is van onverdeeldheid van een eigendomsrecht, noemt men dit mede-eigendom. Men mag dit niet beschouwen als een variant van het eigendomsrecht, maar als een zelfstandig zakelijk recht.⁴⁰³

Binnen het stelsel van scheiding van goederen speelt de onverdeeldheid een niet onbelangrijke rol. Ondanks de afwezigheid van een gemeenschappelijk vermogen in een ongecorrigeerd stelsel van scheiding van goederen, kan binnen dergelijk stelsel een onverdeeldheid aanwezig zijn.

Echtgenoten die gehuwd zijn onder een stelsel van scheiding van goederen beschikken over de

³⁹⁹ Art. 1408 oud BW.

⁴⁰⁰ H. CASMAN en A.-L. VERBEKE, "Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen", *TEP* 2020, nr. 1, 50.

⁴⁰¹ A.-L. VERBEKE e.a., *Vermogensrecht in kort bestek* (zesde editie), Mortsel, Intersentia, 2020, 68.

⁴⁰² Cf. art. 3.68 nieuw BW.

⁴⁰³ V. SAGAERT, "De hervorming van het goederenrecht", *TPR* 2020, (389) 526.

mogelijkheid om goederen gezamenlijk aan te schaffen, waardoor zij mede-eigenaars zullen worden met betrekking tot deze goederen die onverdeeld zullen zijn.⁴⁰⁴

201. WETTELIJKE BEPALINGEN - Artikel 1467 oud BW regelt de bewijsvoering rond van de eigenheid van goederen, en bepaalt dat bij gebrek aan bewijs een roerend goed beschouwd wordt als een onverdeeldheid tussen beide echtgenoten.

Artikel 1468 oud BW vervolgens herhaalt de fundamentele regel dat niemand gedwongen kan worden in onverdeeldheid te blijven door de echtgenoten het recht te geven de verdeling te vorderen op ieder gegeven tijdstip, onder voorbehoud van andersluidende bepaling. Echtgenoten kunnen dus afwijken van dit recht op verdeling.⁴⁰⁵

202. ARTIKEL 1469 OUD BW - De wet huwelijksvermogensrecht 2018 heeft met artikel 1469 § 1 tweede lid oud BW nu expliciet bevestigd dat niets echtgenoten in de weg staat om een regeling te treffen over dergelijke onverdeeldheid in hun huwelijkscontract.⁴⁰⁶ Dit was geen baanbrekende innovatie, maar louter een wettelijke verankering van een voorheen reeds bestaande mogelijkheid.⁴⁰⁷ Echtgenoten mogen en kunnen zulke regeling opnemen in hun huwelijksovereenkomst, maar niets wijst er op dat dit een verplichting inhoudt.⁴⁰⁸

Bovendien staat niets echtgenoten in de weg om hun onverdeeldheid te regelen in een andere vorm dan in de huwelijksovereenkomst. De onverdeeldheid staat immers los van het huwelijksstelsel.⁴⁰⁹ Om te kwalificeren als huwelijksvoordeel is echter wel vereist dat de regeling is opgenomen in de huwelijksovereenkomst.⁴¹⁰

4.2 Mogelijkheden

203. OORSPRONG VAN DE ONVERDEELDHEID – Het klassieke voorbeeld van een onverdeeldheid in stelsels van scheiding van goederen is een gezamenlijk aangekocht onroerend goed. Een gezamenlijke rekening waarvan het bewijs van eigenheid van de gelden niet geleverd (kan) word(en), wordt vermoed een onverdeeldheid te zijn. Uitzonderlijk kan er een onverdeeldheid tot stand komen door een schenking ten voordele van de echtgenoten gezamenlijk. Maar waar de drie voorgenoemde gevallen betrekking hebben op onverdeeldheden waar de echtgenoten gezamenlijk aan bijgedragen hebben bij de totstandkoming van de onverdeeldheid, is het ook mogelijk om een eigen goed om te vormen tot een onverdeeldheid.

⁴⁰⁴ X, Relatievermogensrecht, o.c., 234, nr. 287.

⁴⁰⁵ Cass. 20 september 2013, 2013, Pas. 2013, 1733.

⁴⁰⁶ H. CASMAN, "La séparation de biens pure et simple, les indivisions entre époux séparés de biens et les avantages matrimoniaux", *La nouvelle séparation de biens: entre évolution et révolution. Aspects civils et fiscaux*, . Anthemis, 2019, 21 e.v.

⁴⁰⁷ H. CASMAN en A.L. VERBEKE, "Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen", *TEP* 2020, nr. 1, 55.

⁴⁰⁸ Parl.St. Kamer, Doc. 54 2848/007, 48.

⁴⁰⁹ H. CASMAN en A.L. VERBEKE, "Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen", *TEP* 2020, nr. 1, 57.

⁴¹⁰ Cf. randummer x.

204. GEWILDE ONVERDEELDMAKING – De ene echtgenoot, die exclusief eigenaar is van een bepaald goed, kan via verschillende wegen het goed onverdeeld met zijn echtgenoot maken. Een eerste piste is de verkoop van de helft van het goed aan de echtgenoot, een tweede mogelijkheid is een schenking aan deze echtgenoot. De derde weg is het opnemen van bepalingen in de huwelijksovereenkomst om het goed te zien als onderdeel van het huwelijksstelsel, het equivalent van de inbreng in het wettelijk stelsel.

205. BESTEMMINGSGEBONDEN – Echtgenoten kunnen een onverdeeld goed een bepaalde bestemming toekennen. Zo kan men een gezamenlijk aangekochte woonst bestemmen tot gezinswoning waardoor, zoals reeds eerder uiteengezet,⁴¹¹ dit intern zal gesloten worden en de bepaling "*niemand is gedwongen om in onverdeeldheid te blijven*" niet langer van toepassing zal zijn.⁴¹² Een eis tot verdeling zou immers onverzoenbaar zijn met de bestemming van de betrokken woning.

206. GEWONE ONVERDEELDHEID – Een gewone onverdeeldheid daarentegen is zowel extern als intern open. Indien één echtgenoot niet langer in onverdeeldheid wenst te blijven, is het zijn recht om de verdeling te eisen. Artikel 1469 oud BW laat echtgenoten toe om ook over deze soort van onverdeeldheid een gewenste regeling te treffen. Zo kan men onder meer bepalingen in de huwelijksovereenkomst opnemen inzake het beheer van het onroerende goed de beschikkingsbevoegdheden van iedere echtgenoot of de wijze waarop de kosten van het goed zullen gedragen worden. De voor dit werk voornaamste regeling die getroffen kan worden is echter de mogelijkheid tot uitwerking van het lot van het onverdeelde goed voor het geval het huwelijks zal beëindigen door de echtscheiding of het overlijden van een van de echtgenoten.

207. EINDE VAN DE ONVERDEELDHEID – Echtgenoten kunnen deze gevolgen van de beëindiging van het huwelijk op de onverdeeldheid vrij bepalen. Een afwijkende regeling in geval van echtscheiding dan in geval van overlijden, een ongelijke verdeelsleutel op grond van ongelijke financiële bijdragen, een beroep op de techniek van de vergoedingsrekeningen zoals deze geldt in het wettelijk stelsel...⁴¹³ Hier valt te concluderen dat bepaalde mogelijke huwelijksvoordelen zoals de vooruitmaking en de ongelijke verdeling perfect toepasbaar zijn.

4.3 Kwalificatie als huwelijksvoordeel

208. HUWELIJKSVOORDEEL - Ook met betrekking tot goederen in een onverdeeldheid gelden dezelfde regels inzake een kwalificatie als huwelijksvoordeel.⁴¹⁴ Indien er een voordeel ontstaat met

⁴¹¹ Cf. randnummer XX

⁴¹² A.-L. VERBEKE, N. NIJBOER, S. SLAETS, H. CASMAN en B. VERDICKT, "Hoofdstuk 3 - Planning tussen echtgenoten via huwelijksovereenkomsten" in H. CASMAN et al. (ed.), *Vermogensplanning tussen echtgenoten anno 2020*, 1e editie, Bruxelles, Intersentia, 2020, 83.

⁴¹³ A.-L. VERBEKE, N. NIJBOER, S. SLAETS, H. CASMAN en B. VERDICKT, "Hoofdstuk 3 - Planning tussen echtgenoten via huwelijksovereenkomsten" in H. CASMAN et al. (ed.), *Vermogensplanning tussen echtgenoten anno 2020*, 1e editie, Bruxelles, Intersentia, 2020, 32.

⁴¹⁴ H. CASMAN en A. VERBEKE, "[Burgerlijk recht] De vierde piste. De huwelijksvoordelen met betrekking tot onverdeelde goederen in een scheiding van goederen: een nuttig alternatief voor het verblijvingsbeding in een gemeenschapsstelsel, voor het finaal verrekenbeding in een scheiding van goederen, en voor het beding van aanwas tussen echtgenoten", *NOT* 2020, nr. 1, 3.

betrekking tot een onverdeeld goed, en dit voordeel betrekking heeft op de samenstelling, de werking, de vereffening of de verdeling van het huwelijksvermogensstelsel, spreekt men van een huwelijksvoordeel. Zij kwalificeren als volkomen huwelijksvoordeel ten belope zijn de plafonnering respecteren die vervat zit in artikelen 1458, 1464 en 1465 oud BW. Het surplus zal kwalificeren als onvolkomen huwelijksvoordeel waarop de regels van de inkorting van toepassing zijn.

Voorbeeld ter illustratie

Echtgenoten zijn gehuwd onder het stelsel van scheiding van goederen en hebben tijdens hun huwelijk gezamenlijk een gezinswoning aangekocht ter waarde van 300.000 EUR, in onverdeeldheid, waarover ze een regeling treffen in hun huwelijksovereenkomst waarbij een verblijvingsbeding ten voordele van de langstlevende echtgenoot wordt bedongen en een gelijke verdeling van 50/50 wordt bedongen in geval van ontbinding van het huwelijksstelsel door de echtscheiding.

De vrouw overlijdt plots, de waarde van de woning is niet veranderd.

Indien de onverdeeldheid louter bestaat uit aanwinsten, wat hier vermoed wordt aangezien het betrokken goed tijdens het stelsel is verkregen, krijgt het verblijvingsbeding volledig uitwerking en is er enkel sprake van een volkomen huwelijksvoordeel.

Indien de onverdeeldheid echter ook bestaat uit niet-aanwinsten, geldt de plafonnering gelegen op: alle aanwinsten plus de helft van de niet-aanwinsten van de overledene. Stel dat de woning voor 150.000 EUR is betaald door aanwinsten en 150.000 EUR door een voorhuwelijksse schenking aan de vrouw, dan kwalificeert slechts 225.000 EUR als volkomen huwelijksvoordeel en 75.000 EUR als onvolkomen huwelijksvoordeel waar de inkorting op mogelijk is.

Indien er echter niet-gemeenschappelijke kinderen aanwezig zijn, ligt de plafonnering lager op basis van artikel 1465 oud BW. Hier zal enkel de helft van de aanwinsten, in dit geval 75.000 EUR, kwalificeren als volkomen huwelijksvoordeel, de resterende 225.000 EUR is een onvolkomen huwelijksvoordeel.

209. PROBLEMATIEK - Bepaalde rechtsleer is hier bijzonder sceptisch aangezien het onderscheid van aanwinsten en niet-aanwinsten van enorm groot belang is voor de bepaling van het plafond, en er binnen het leerstuk van de onverdeeldheid bij stelsels van scheiding van goederen deze tweedeling moeilijk te handhaven is aangezien echtgenoten wellicht zelf geen onderscheid maken wegens de principiële opsplitsing van twee eigen vermogens.⁴¹⁵

Zo is er sprake van een voordeel dat ontstaat uit de samenstelling van de vermogens in het geval van inbreng in onverdeeldheid, een techniek waarbij een goed dat exclusief tot een van de eigen vermogens toebehoort, onverdeeld wordt gemaakt. Een huwelijksvoordeel dat betrekking heeft op onverdeelde onroerende goederen dat reeds vanaf de verkrijging door beide echtgenoten in

⁴¹⁵ P. DE PAGE en I. DE STEFANI, in *De Page Traité de droit civil belge, Tome IX, Les régimes matrimoniaux, volume 2, Régimes conventionnels et droit international privé*, Bruylant, 2019, 781, nr. 532.

onverdeeldheid was is niet onderworpen aan het verkooprecht maar we aan het verdeelrecht.⁴¹⁶ Indien het betrokken onroerend goed nog geen onverdeeldheid uitmaakte, en men dit creëert door een inbreng in onverdeeldheid en zal enkel voor de helft aan het verkooprecht worden onderworpen.⁴¹⁷

Er is sprake van een voordeel dat ontstaat uit de werking van het stelsel indien echtgenoten een afwijkende regeling treffen inzake hun bijdrage in de kosten voor de verkrijging, het onderhoud en het beheer van die goederen.⁴¹⁸ Afwijkend slaat hier op iedere regeling die anders is dan de gemene bepalingen uit artikel 577-2, § 3 BW.⁴¹⁹

Er is sprake van een voordeel uit de vereffening of verdeling van de onverdeeldheid indien de ene echtgenoot bij de ontbinding van het stelsel een groter aandeel verkrijgt dan zijn aandeel in de onverdeeldheid zelf. Dit is het geval indien echtgenoten de onverdeelde goederen gekoppeld hebben aan een beding van ongelijke verdeling of een beding van verblijving.

Hoofdstuk III. Tussenbesluit

210. GEMEENSCHAP – De wet Huwelijksvermogensrecht 2018 heeft voorzien van een wettelijke grondslag voor een toepassing van huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen. Dit in de vorm van een toepassing naar analogie: het zonder meer toepassen van de artikelen die gelden in gemeenschapsstelsels. Dit vereist een bepaalde gemeenschap, die enkel kan bestaan door het toevoegen van correctiebedingen in de huwelijksovereenkomst. In een stelsel van zuivere scheiding van goederen is geen plaats voor huwelijksvoordelen.

De wetgever voorziet zelf van de nodige mogelijkheden tot correctie. Door de partijautonomie te bevestigen en zelf enkele indicaties te geven van mogelijke corrigerende bedingen. De discussies omtrent de vormen van huwelijksvoordelen en de overlevingsvoorwaarde zijn impliciet verholpen doordat de wetgever nu duidelijk verklaart dat de kwalificatiecriteria inzake de huwelijksvoordelen die vervat liggen in de artikelen 1458, 1464 en 1465 oud BW van toepassing verklaart op "*alle bedingen die met het stelsel verenigbaar zijn*". Door verwijzing naar artikel 1429*bis* oud BW benadrukt de wetgever dat dit de gangbare definitie van het begrip huwelijksvoordelen is.

⁴¹⁶ H. CASMAN en A. VERBEKE, "[Burgerlijk recht] De vierde piste. De huwelijksvoordelen met betrekking tot onverdeelde goederen in een scheiding van goederen: een nuttig alternatief voor het verblijvingsbeding in een gemeenschapsstelsel, voor het finaal verrekenbeding in een scheiding van goederen, en voor het beding van aanwas tussen echtgenoten", *NOT* 2020, nr. 1, 4.

⁴¹⁷ *Idem*.

⁴¹⁸ X, *Relatievermogensrecht*, 246.

⁴¹⁹ Cass. 22 april 1976, RW 1976-77.

Derde luik: Huwelijksvoordelen in het licht van wetsvoorstel 1272/001 – Het nieuw Burgerlijk Wetboek

Afdeling I. Huwelijksvoordelen in het wetsvoorstel van 20 mei 2020

Hoofdstuk 1. Het nieuw Burgerlijk Wetboek

§ 1. Historiek en doelstellingen

211. (NIEUW) BURGERLIJK WETBOEK - Sinds de inwerkingtreding van de wet van 13 april 2019 tot invoering van een (nieuw) Burgerlijk Wetboek is er sprake van het oud Burgerlijk Wetboek indien men spreekt over het wetboek uit 1804.⁴²⁰ Door de veroudering van de bepalingen de dateren uit Napoleontische tijden is de rechtswereld volop bezig met een modernisering en hercodificatie van het burgerlijk recht. Wetsvoorstel 1272/001 van 20 mei oogt op de vernieuwing van het huwelijksvermogensrecht, waaronder de bepalingen inzake de huwelijksvoordelen ressorteren.⁴²¹

212. DOELSTELLINGEN – De doelstellingen van het wetsvoorstel zijn dubbelzijdig: ten eerste wenst men de artikelen van het huwelijksvermogensrecht structureel te ordenen en tracht men via een herformulering van bepaalde begrippen een eenvormige terminologie te gebruiken doorheen het hele burgerlijk recht om voor meer duidelijkheid te zorgen. Anderzijds doelt het wetsvoorstel op een actualisering van het recht aan de hedendaagse maatschappelijke noden.

Het huwelijksvermogensrecht is recentelijk reeds inhoudelijk gewijzigd met de wet van 22 juli 2018. Het benoemen van CASMAN als expert voor het hercodificeren van het relatievermogensrecht door toenmalig minister van Justitie GEENS gebeurde op 24 augustus van datzelfde jaar.⁴²² Men zou door de korte tijd tussen beide wetswijzigingen kunnen vermoeden dat Wetsvoorstel 1272/001 geen inhoudelijke wijzigingen meebrengt. Dit wordt ook bevestigd in de motie van toelichting.⁴²³ Uit een wetslezing, alsmede uit een rechtsvergelijking met de wet Huwelijksvermogensrecht 2018 zal echter blijken dat dit niet het geval is.⁴²⁴

§ 2. Structuur en uniforme terminologie

213. OVERNAME STRUCTUUR – Met uitzondering van het eerste hoofdstuk van het wetsvoorstel dat specifiek de regels betreffende de huwelijksovereenkomst bespreekt, is de structuur (lees volgorde) van de hoofdstukken inzake het secundaire huwelijksvermogensrecht identiek aan deze in het oude BW: algemene bepalingen – wettelijk stelsel – overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen. Vanzelfsprekend vallen de bepalingen over de huwelijksvoordelen, net zoals reeds in het oud BW, onder deze laatste ondertitel, wat de artikelen 2.3.52 – 2.3.60 van het wetsvoorstel omvat.

⁴²⁰ Wet van 13 april 2019 tot invoering van een Burgerlijk Wetboek en tot invoeging van boek 8 "bewijs" in dat Wetboek, BS 14 mei 2019.

⁴²¹ Parl.St. Kamer, Doc. 55, 1272/001.

⁴²² MB 24 augustus 2018 tot aanstelling van professor H el ene Casman als expert belast met de hercodificatie van het Burgerlijk Wetboek wat betreft het relatievermogensrecht en het erfrecht, schenkingen en testamenten, BS 3 september 2018.

⁴²³ MvT, p. 6 – 7.

⁴²⁴ C. DECLERCK, "Over wetsvoorstel nr. 55-1272. Warme oproep tot ernstig debat (Editoriaal), 2021, (1) 2.

214. UNIFORME TERMINOLOGIE – Het wetsvoorstel beoogt bovendien de invoering van een uniforme terminologie. Zo wordt het doorheen halen van de termen “huwelijkscontract” en “huwelijksovereenkomst” beëindigd: de notarieel vastgestelde overeenkomst waarin echtgenoten hun huwelijksstelsel regelen alsmede bijhorende bedingen aan toevoegen, heet nu de “huwelijksovereenkomst”.⁴²⁵ De term “huwelijksovereenkomst” die in het oude BW verwees naar “huwelijksvoordelen” is geheel vervangen door deze laatste.

Hoofdstuk II. Huwelijksvoordelen in het licht van wetsvoorstel 1272/001

§ 1. Wettelijk kader voor de huwelijksvoordelen

215. ALGEMENE REGEL – Vooraleer een artikelsgewijze bespreking van de meest relevante artikelen inzake de huwelijksvoordelen volgt, dient er op gewezen te worden dat er op vlak van de huwelijksvoordelen wel degelijk een grote inhoudelijke wijziging schuilt in het Wetsvoorstel. In plaats van losstaande bepalingen (cf. art. 1429*bis* oud BW)⁴²⁶ of exemplatieve suggesties van vormen van huwelijksvoordelen waaruit de gevolgen van een kwalificatie als huwelijksvoordelen moet blijken (cf. art. 1458 en 1464 oud BW), integreert de wetgever het leerstuk van de huwelijksvoordelen in een ⁴²⁷wettelijk kader: art. 2.3.57 – 2.3.59 BW.

216. DEFINITIE – Artikel 2.3.57 omvat namelijk de algemene regel inzake de huwelijksvoordelen en is een wettelijke verankering van de objectieve kwalificatiecriteria die reeds golden binnen de extensieve *theorie van de huwelijksvoordelen*. Dit is een nieuwigheid in het burgerlijk recht, want ondanks artikel 1429*bis* oud BW was er nergens een expliciete definitie van de term huwelijksvoordelen terug te vinden in de wet. Niet in het Burgerlijk Wetboek voor de wet Huwelijksvermogensrecht 2018, noch daarna.

Artikel 2.3.57 BW

“ § 1. Voordelen die een echtgenoot uit de samenstelling, de werking, de vereffening of de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen verkrijgt, worden huwelijksvoordelen genoemd.

§ 2. Huwelijksovereenkomsten waarmee huwelijksvoordelen worden toegekend, worden niet als schenkingen beschouwd, tenzij de wet anders bepaalt.”

⁴²⁵ Wetsvoorstel, p. 10.

⁴²⁶ Cf. randnummer X.

⁴²⁷ Cf. randnummer X.

217. BESLECHTING DISCUSSIE – De twee paragrafen van artikel 2.3.57 BW beslechten de drie grote discussietopics die behandeld zijn in het eerste luik:

I) De vormen van huwelijksvoordelen zijn niet exhaustief opgenoemd in de wet. Er is sprake van een huwelijksvoordeel eens er is voldaan aan de objectieve kwalificatiecriteria.

II) Door deze objectieve kwalificatie van een voordeel als huwelijksvoordeel, maakt het niet uit in welk soort huwelijksstelsel het voordeel zich situeert waardoor huwelijksvoordelen ook mogelijk zijn in stelsels van scheiding van goederen.

III) Er is binnen de definitie van de term huwelijksvoordelen geen sprake van een overlevingsvoorwaarde waardoor deze geen intrinsieke vereiste is.

218. GEMEENSCHAPPELIJK VERMOGEN – De definitie van huwelijksvoordelen is de letterlijke overname van de passage uit artikel 1429*bis* oud BW, en niet de codificatie van de definitie die gehanteerd wordt binnen de *theorie van de huwelijksvoordelen*.⁴²⁸ er is immers sprake van een huwelijksvoordeel indien het voordeel verkregen wordt uit de samenstelling, de werking, de vereffening of de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen, en niet het huwelijksvermogensstelsel. Dit bevestigt het eerder vermelde besluit dat in stelsels van scheiding van goederen er enkel sprake kan zijn van een huwelijksvoordeel indien er sprake is van een bepaalde vorm van gemeenschap.⁴²⁹

219. HUWELIJKSOVEREENKOMSTEN – Door de tweede paragraaf van artikel 2.3.57 bevestigt de wetgever het vereiste van een beding in de huwelijksovereenkomst om te kwalificeren als een huwelijksvoordeel.⁴³⁰ Nu er terminologische eenheid bestaat over het begrip huwelijksovereenkomst, kan men niet betwisten dat een onderhandse overeenkomst tussen beide echtgenoten met betrekking tot een onroerend goed geen huwelijksvoordeel kan uitmaken.

§ 2. Artikelsgewijze bespreking

2.1 Artikelsgewijze bespreking: eerste t.e.m. derde hoofdstuk

2.1.1 Partijautonomie (art. 2.3.1)

220. CONTRACTSVRIJHEID – Het allereerste artikel van de bepalingen met betrekking tot het huwelijksrecht is naar mijn inziens meteen een *statement*. Net zoals in boek 3 inzake het goederenrecht,⁴³¹ start de wetgever hier met het benadrukken van de wilsautonomie. Deze overname van artikel 1387 oud BW is zonder twijfel een bevestiging van het argument van de extensieve interpretatie inzake de huwelijksvoordelen door de wetgever: de partijautonomie staat centraal binnen het secundaire huwelijksrecht.

⁴²⁸ Cf. randnummer 47.

⁴²⁹ Cf. randnummer 162.

⁴³⁰ Cf. randnummer 143.

⁴³¹ Wetsontwerp 30 januari 2020 houdende boek 3 "goederen" van het Burgerlijk Wetboek, Parl.St. 55-0173/010.

2.1.2 Wettelijk stelsel als gemeen recht (art. 2.3.12)

221. BEHOUD – Het wettelijks stelsel van beperkte gemeenschap van aanwinsten als residuair secundair huwelijksstelsel wordt in zijn totaliteit gehouden.

2.2 Artikelsgewijze bespreking: vierde hoofdstuk

222. TOEGELATEN AFWIJKINGEN – Artikel 2.3.52 Wetsvoorstel is de inhoudelijke overname van artikel 1451 oud BW.⁴³²

223. UITBEREIDING VAN HET GEMEENSCHAPPELIJK VERMOGEN – Net zoals in het oude BW zijn de regels inzake de inbreng (art. 2.3.53) , inclusief de door de wet huwelijksvermogensrecht 2018 ingevoerde wijzigingen, de algehele gemeenschap (art. 2.3.54) , de vooruitmaking (art. 2.3.55) en de ongelijke verdeling en het verblijvingsbeding (art. 2.3.56) in die volgorde overgenomen.

224. ARTIKEL 2.3.57 – Het eerder reeds veel besproken artikel 1429*bis* oud BW, dat de impliciete wettelijke definitie van het begrip huwelijksvoordelen bevatte, wordt in het wetsvoorstel overgeheveld naar artikel 2.3.57. Dit artikel omvat nu een expliciete en duidelijke definitie van de term huwelijksvoordeel, en is tevens beter gepositioneerd dan de vreemde eend in het oude BW. De gevolgen van een kwalificatie als huwelijksvoordeel, in het oude BW gesteld in de artikelen 1458 en 1464 zijn samen met de definitie versmolten tot één duidelijk artikel dat de definitie, kwalificatie en gevolgen van huwelijksvoordelen omvat. Een restrictieve opvatting verzet zich tegen deze omvorming, aangezien zij van mening zijn dat artikel 1429*bis* oud BW nooit de definitie van huwelijksvoordelen inhield, maar beperkt is tot de huwelijksrechtelijke onwaardigheid waar het artikel thans gepositioneerd is.

225. PLAFONNERING – De bijkomende beperkingen die gelden bij de aanwezigheid van enerzijds gemeenschappelijke kinderen en anderzijds niet-gemeenschappelijke kinderen zijn respectievelijk opgenomen in § 1 en § 2 van artikel 2.3.58. De plafonnering van huwelijksvoordelen is nu niet langer geregeld in aparte artikelen, maar in één allesomvattende bepaling.

2.3 Artikelsgewijze bespreking: vijfde hoofdstuk

226. SCHEIDING VAN GOEDEREN – Het vijfde hoofdstuk van boek 2.3 behandelt de scheidingsstelsels. Zo benadrukt artikel 2.3.61 de essentie van zulke stelsels, namelijk de scheiding van vermogens, en bevestigt artikel 2.3.64, de overname van artikel 1469 oud BW, de mogelijkheid tot bedingen door de partijautonomie. Artikel 2.3.65 e.v. regelt het eerder wettelijk verankerd beding van verrekening van aanwinsten.

⁴³² Wetsvoorstel p. 48.

§ 3. Conclusie

227. ARTIKELSGEWIJS SCHEMA – Ter samenvatting een korte schematische samenvatting van de -voor het leerstuk van de huwelijksvoordelen – meest relevante artikelen en diens hercodificatie in wetsvoorstel 1272/001.

Onderwerp	(Oud) Burgerlijk Wetboek	Wetsvoorstel 1272/001
Partijautonomie	Art. 1387	Art. 2.3.1
Wettelijk stelsel	Art. 1398 e.v.	Art. 2.3.12 e.v.
Toegelaten afwijkingen van het wettelijk stelsel	Art. 1451	Art. 2.3.52
Inbreng	Art. 1452	Art. 2.3.53
Algehele gemeenschap	Art. 1453	Art. 2.3.54
Vooruitmaking	Art. 1457 - 1458	Art. 2.3.55
Ongelijke verdeling en verblijving	Art. 1461	Art. 2.3.56
Definitie huwelijksvoordelen	Art. 1429 <i>bis</i> , 1458 en 1464	Art. 2.3.57
Beperkingen in geval van gemeenschappelijke kinderen	Art. 1458 en 1464	Art. 2.3.58, § 1
Beperkingen in geval van niet-gemeenschappelijke kinderen	Art. 1465	Art. 2.3.58, § 2

228. STRUCTUUR – Het valt op dat de algemene structuur van het oude BW bijna volledig is overgenomen, althans wat betreft de artikelen die relevant zijn voor het leerstuk van de huwelijksvoordelen. De grootste herstructurering schuilt in het herschikken van de artikelen die effectief spreken over de kwalificatie van en beperkingen aan de huwelijksvoordelen.

229. WETTELIJK KADER – Door de samensmelting van de oude artikelen 1429*bis*, 1458 en 1465 oud BW tot één algemeen artikel, is er voor het eerst een wettelijk kader voor het leerstuk van de huwelijksvoordelen. Indien het wetsvoorstel goedgekeurd wordt, dient men te besluiten dat de decennialange onzekerheid over de huwelijksvoordelen eindigt ten voordele van een extensieve interpretatie.

Conclusie

230. HET BEGRIP HUWELIJKSVOORDELEN - Binnen het kader van het huwelijksvermogensrecht kunnen echtgenoten elkaar bevoordelen in het geval hun huwelijk ooit ontbonden zal worden door onder meer de echtscheiding of het voortijdig overlijden van één van hen. In bepaalde gevallen zullen deze voordelen kwalificeren als huwelijksvoordeel, waardoor bepaalde regels met betrekking tot de schenkingen niet van toepassing zijn. Dit versterkt de positie van de verkrijgende echtgenoot, ten koste van de nakomelingen, aangezien het voordeel niet wordt gebruikt bij de berekening van de fictieve massa waardoor het in beginsel niet in het vaarwater van de erfrechtelijke reserve komt.

231. ARTIKELEN IN HET BURGERLIJK WETBOEK – De wetgever heeft echter geen geheel wettelijk kader uitgewerkt voor de huwelijksvoordelen. Enkele artikelen onder de titel *overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen* behandelen bepaalde vormen van huwelijksvoordelen, zoals de vooruitmaking, de ongelijke verdeling en de verblijving. De artikelen bevatten telkens een duidelijke plafonnering, aangevuld met een extra bescherming in het geval dat er niet-gemeenschappelijke kinderen aanwezig zijn.

232. PROBLEMATIEK - Huwelijksvoordelen brengen vergaande civielrechtelijke gevolgen met zich mee. Door het gebrek van een algemeen wettelijk kader en zelfs een definitie van het begrip huwelijksvoordeel in de wet, is het echter aan de rechtsleer geweest om het leerstuk uit te werken. Hier is door het bijzonder karakter van de huwelijksvoordelen de nodige discussie rond gevoerd. De problematiek was grotendeels te herleiden tot drie vraagstukken:

I) Zijn de vormen van huwelijksvoordelen in de wet exhaustief, of zijn er andere vormen mogelijk?

II) Zijn huwelijksvoordelen beperkt tot gemeenschapstelsels of zijn ze ook mogelijk in stelsels van scheiding van goederen?

III) Vereisten huwelijksvoordelen een intrinsieke overlevingsvoorwaarde of niet?

233. EXTENSIEF - Enerzijds treft argumenten aan ter ondersteuning van een ruime, extensieve invulling van de draagwijdte van huwelijksvoordelen. Het stilzwijgen van de wetgever dient aangevuld te worden met het basisprincipe van de partijautonomie: echtgenoten kunnen vrij hun huwelijksstelsel invullen mits zij de openbare orde en goede zeden respecteren. Hierdoor zijn de vormen in de wet enkel voorbeelden van mogelijke huwelijksvoordelen, maakt het niet uit in welk soort huwelijksstelsel de voordelen bedongen zijn, en is een kwalificatie als huwelijksvoordeel niet beperkt tot overlevingsrechten. De extensieve interpretatie beroept zich op de *theorie van de huwelijksvoordelen* van CASMAN waarbinnen het bijzondere karakter van de aanwinsten een ruime toepassing van de huwelijksvoordelen verantwoordt. Indien een voordeel verkregen wordt uit de samenstelling, de werking of de vereffening van het huwelijksstelsel en indien dit voordeel bestaat uit aanwinsten, is er sprake van een huwelijksvoordeel.

234. RESTRICTIEF – Hier tegenover staan argumenten die pleiten voor een restrictieve benadering van de huwelijksvoordelen. Door het bijzondere karakter en de uitzonderlijke niet-toepassing van de regels inzake de schenkingen vereist de rechtszekerheid voorzichtigheid. Het komt niet toe aan

de rechtsleer om het leerstuk van de huwelijksvoordelen uit te werken zonder wettelijke grondslag. Er staat nergens te lezen dat andere vormen van bedingen dan de vooruitmaking, de ongelijke verdeling of de verblijving kunnen kwalificeren als huwelijksvoordeel. De artikelen inzake de huwelijksvoordelen situeren zich volledig binnen het kader van de gemeenschapsstelsels en zijn bijgevolg niet toepasbaar in fundamenteel verschillende stelsels van scheiding van goederen. De overlevingsvoorwaarde is expliciet in de wet opgenomen en het komt niet toe aan de rechtsleer om te stellen dat deze louter exemplatief is.

235. DE WET HUWELIJKSVERMOGENSRECHT 2018 – Na een eindeloze discussie binnen de rechtsleer en enkele arresten van bepaalde hoven van beroep, het Hof van Cassatie en het Grondwettelijk Hof, heeft de wetgever met de wet Huwelijksvermogensrecht 2018 het heft in eigen handen genomen. Door enerzijds correcties voor het *koude* stelsel van zuivere scheiding van goederen te codificeren en anderzijds een toepassing van huwelijksvoordelen binnen deze gecorrigeerde stelsels van goederen expliciet te bevestigen, tracht de wetgever de discussies op te lossen. Huwelijksvoordelen zijn ongetwijfeld mogelijk binnen stelsels van scheiding van goederen.

236. GEMEENSCHAP – Huwelijksvoordelen in stelsels van goederen zijn enkel mogelijk indien er sprake is van een bepaalde vorm van gemeenschap. Binnen het zuivere stelsel van scheiding van goederen is bijgevolg geen plaats voor de techniek. De gemeenschap kan verschillende vormen aannemen. Het kan een interne correctie zijn zoals een verrekenbeding, waarbij op het einde van het stelsel het huwelijk wordt vereffend op een manier die gelijkaardig is aan deze bij gemeenschapsstelsels. Echtgenoten kunnen via een doelgebonden vermogen of een in de huwelijksovereenkomst geregelde onverdeeldheid ook externe correcties aan hun stelsel toevoegen waardoor er sprake is van een werkelijke vorm van gemeenschap. Deze gemeenschap dient op grond van het demarcatie criterium echter respect te tonen voor de fundamentele verschillen tussen het wettelijk gemeenschapsstelsel en het stelsel van scheiding van goederen, waardoor de gemeenschap nooit geheel gelijk kan zijn aan het gemeenschappelijk vermogen dat van toepassing is in het wettelijk stelsel.

237. NIEUW BURGERLIJK WETBOEK – In het kader van de vernieuwing van het burgerlijk recht door de invoering van een nieuw Burgerlijk Wetboek behandelt Wetsvoorstel 1272/001 het huwelijksvermogensrecht en dus ook de huwelijksvoordelen. Waar het wetsvoorstel een loutere herstructurering en hercodificatie beweert te zijn, brengt het echter wel inhoudelijke wijzigingen met zich mee.

238. WETTELIJK KADER – In het wetsvoorstel is er voor de eerste keer sprake van een algemeen artikel inzake de huwelijksvoordelen. Het bevat een definitie en duidelijke kwalificatiecriteria. Zelfs in de hervorming van het huwelijksvermogensrecht door de wet van 22 juli 2018 kon men geen expliciete definitie lezen en diende men beroep te doen op artikel 1429*bis* oud BW inzake de erfonwaardigheid.

239. BESLECHTING DISCUSSIE – Een invoering van de bepalingen van wetsvoorstel 1272/001 zou echter een *overkill* zijn van de restrictieve interpretatie. De wet Huwelijksvermogensrecht 2018 heeft de drie grote twistpunten met betrekking tot de huwelijksvoordelen reeds beëindigd, in het voordeel van een extensieve interpretatie. De vormen van huwelijksvoordelen zijn niet exhaustief opgenomen in de wet. Er is sprake van een huwelijksvoordeel indien dit voordeel verkregen wordt uit de samenstelling, de werking, de vereffening of de verdeling van een gemeenschap, waarbij de echtgenoot aanwinsten verkrijgt. Huwelijksvoordelen zijn perfect toe te passen in stelsels van scheiding van goederen, indien ze betrekking hebben op een bepaalde vorm van gemeenschap. Deze gemeenschap kan men in de huwelijksovereenkomst bedingen door het zuivere stelsel van scheiding van goederen intern of extern te corrigeren. Ten slotte: een overlevingsvoorwaarde is geen intrinsieke vereiste om te kunnen spreken van een huwelijksvoordeel.

240. BESLUIT – Er is veel inkt gevloeid over de kwestie van de huwelijksvoordelen. De wet Huwelijksvermogensrecht 2018 heeft de grootste twistpunten echter beslecht, en de toekomst tracht een concreet wettelijk kader van het leerstuk te voorzien teneinde de strijdbijl geheel te begraven. Het was een waar genoegen om mijn dagen te vullen met sappige literatuur uit een rechtsleer die toch wel fanatiek de wettelijke lacunes probeert op te vullen op een wijze die het huwelijksvermogensrecht een parel in het Burgerlijk Wetboek maakt. De partijautonomie wint deze ronde tegen de restrictieve interpretatie van de wettekst, maar laat de discussie rond de huwelijksvoordelen een les zijn voor toekomstige wettschepping: de rechtszekerheid houdt altijd de wacht en vereist duidelijke en consequente wetsbepalingen.

241. ONDERZOEKSVRAGEN – Hier volgt een korte schematische beantwoording van de in dit werk behandelde onderzoeksvragen

Wat is een huwelijksvoordeel?

Ondanks het gebrek aan een wettelijk verankerde definitie blijkt de wetgever, de rechtspraak en een merendeel van de rechtsleer te aanvaarden dat een huwelijksvoordeel gedefinieerd wordt als: Een voordeel dat een echtgenoot verkrijgt uit de samenstelling, de werking, de vereffening of de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen, waarmee hem aanwinsten worden toegekend, ook al zijn dit alle aanwinsten. Een beding kwalificeert als een huwelijksvoordeel indien voldaan is aan deze objectieve kwalificatiecriteria.

In het wetsvoorstel 1272/001 tot hercodificatie van het huwelijksvermogensrecht in het nieuw BW wordt dit expliciet bevestigd door nieuw wettelijk kader in artikel 2.3.57.

Zij worden echter beperkt in de gevallen dat er gemeenschappelijke of niet-gemeenschappelijke kinderen aanwezig zijn. In de eerste situatie wordt buiten de aanwinsten enkel de helft van de ingebrachte goederen ten alle tijde gekwalificeerd als huwelijksvoordelen. De andere helft is vatbaar voor inkorting indien het de wettelijke reserve van de nakomelingen overschrijdt. In de aanwezigheid van niet-gemeenschappelijke kinderen geldt een strengere plafonnering wegens het ontbreken van het uitgesteld erfrecht. Iedere ongelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen dat het beschikbaar deel overschrijdt is vatbaar voor inkorting.

Zijn de vormen van huwelijksvoordelen exhaustief beperkt tot diegene die in de wet zijn vermeld?

Alhoewel een restrictieve interpretatie zich beroept op de rechtszekerheid om de bijzondere kwalificatie van huwelijksvoordelen te beperken tot enkel en alleen de vormen die in de letter van de wet zijn vevat, verantwoordt de partijautonomie een mogelijkheid tot andere vormen. De wetgever heeft dit met de hervorming van het huwelijksvermogensrecht door de wet van 22 juli 2018 impliciet bevestigd door een verwijzing naar de objectieve kwalificatiecriteria en de gevolgen en plafonnering van huwelijksvoordelen integraal op te nemen in artikel 1469 oud BW dat handelt over de partijautonomie en de mogelijkheden voor echtgenoten om bedingen aan hun huwelijksstelsel toe te voegen. Wetsvoorstel 1272/001 bevestigt dit expliciet door de bepalingen inzake de huwelijksvoordelen niet langer aan specifieke vormen zoals de vooruitmaking en de ongelijke verdeling te koppelen, maar ze te codificeren in een algemeen artikel 2.3.57.

Zijn huwelijksvoordelen beperkt tot gemeenschapsstelsels of zijn ze ook mogelijk in stelsels van scheiding van goederen?

Wegens een positionering van de bepalingen die uitspraak doen over huwelijksvoordelen onder de titel *overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen* en het uitblijven van een gelijkaardige bepaling in de titel *scheiding van goederen* meent een restrictieve interpretatie dat er een wettelijke grondslag ontbreekt en dat men de techniek van de huwelijksvoordelen niet mag verruimen tot fundamenteel andere stelsels. De wetgever heeft echter gehoor gegeven aan de extensieve interpretatie die meent dat de objectieve kwalificatiecriteria van huwelijksvoordelen gelden ongeacht de vorm van het huwelijksstelsel door in artikel 1469 oud BW te bevestigen dat er wel degelijk plaats is voor huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen. Het algemeen wettelijk kader van wetsvoorstel 1272/001 bevestigt dit met het algemene artikel 2.3.57.

Dient een huwelijksvoordeel een intrinsieke overlevingsvoorwaarde te bevatten of is dit niet vereist?

De verwoording van de wetgever alsmede de parlementaire voorbereidingen deden vermoeden dat een huwelijksvoordeel telkens ook een overlevingsrecht diende te zijn. De extensieve interpretatie houdt echter vast aan de partijautonomie als centraal uitgangspunt en stelt dat dit niet moet. De wet Huwelijksvermogensrecht 2018 heeft dit impliciet beslecht door deze partijautonomie te bevestigen in artikel 1469 oud BW. Zo kwalificeert de wet ter illustratie het beding van verrekening van aanwinsten als een huwelijksvoordeel, en dient men te besluiten dat dit beding ook uitwerking krijgt in geval van ontbinding van het stelsel door de echtscheiding. Een overlevingsvoorwaarde is dus niet vereist.

Vereist een huwelijksvoordeel een beding in de huwelijksovereenkomst of niet?

Een huwelijksvoordeel vereist wel degelijk een beding in de huwelijksovereenkomst. Het is namelijk een voordeel dat ontspringt aan het huwelijksstelsel en dit kan men enkel regelen in een huwelijksovereenkomst. Onderhandse overeenkomsten over bijvoorbeeld een bestaande onverdeeldheid tussen beide echtgenoten kan bijgevolg nooit kwalificeren als een huwelijksvoordeel. Hetzelfde geldt voor het beding van aanwas dat in een koopovereenkomst is bedongen.

Dient een beding in de huwelijksovereenkomst tot vestiging van een huwelijksvoordeel ook zo verwoord te zijn?

Door de objectieve kwalificatie van een beding als huwelijksvoordeel is dit in theorie niet vereist: indien er sprake is van een voordeel voor een echtgenoot dat verkregen wordt uit het huwelijksstelsel en dit aanwinsten bevat, is er sprake van een huwelijksvoordeel. De rechtszekerheid verlangt echter wel dat echtgenoten dit wel degelijk expliciet zo verwoorden. Dit om onvoorziene of ongewenste gevolgen te vermijden. Het is aangeraden voor notarissen om in de huwelijksovereenkomst bedingen die huwelijksvoordelen omvatten expliciet als zulke voordelen te benoemen.

Hoe past de techniek van de huwelijksvoordelen in huwelijksstelsels van scheiding van goederen?

Waar nu blijkt dat een extensieve interpretatie in verband met de huwelijksvoordelen de norm is, wilt dit niet automatisch zeggen dat het geheel duidelijk is hoe de techniek van de huwelijksvoordelen concreet past in stelsels van scheiding van goederen. De wetgever spreekt in de wet Huwelijksvermogensrecht van een *overeenkomstige toepassing*, een toepassing naar analogie, maar hoe vult men dit in de praktijk in?

Een huwelijksvoordeel ontstaat fundamenteel uit een huwelijksstelsel, maar vereist bovendien dat er aan dit stelsel een bepaalde vorm van gemeenschap is gekoppeld. In het wettelijk stelsel neemt dit de vorm aan van het gemeenschappelijk vermogen. In stelsels van scheiding van goederen vereist het een correctie op het stelsel van zuivere scheiding van goederen. In dit laatste stelsel zijn huwelijksvoordelen dan ook geheel niet van toepassing. Een corrigerend beding tot schepping van een gemeenschap kan verschillende vormen aannemen: Men kan een interne correctie invoeren in de vorm van een verrekenbeding. Gedurende het stelsel blijft de vermogensrechtelijke autonomie de norm en heeft iedere echtgenoot bestuursbevoegdheid over zijn eigen vermogen, maar bij het ontbinden van het stelsel wordt de koude werking van het scheidingsstelsel gemoduleerd door het verrekenen van de tijdens het huwelijk verwezenlijkte aanwinsten. Buiten interne correcties kunnen echtgenoten ook beroep doen op externe correcties: zij kunnen een doelgebonden vermogen creëren in de vorm van een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen (TIGV) of een vennootschap van aanwinsten. Een TIGV is in feite een beperkt gemeenschappelijk vermogen dat wezenlijk verschilt van het gemeenschappelijk vermogen in het wettelijk stelsel qua omvang. Men dient immers de essenties van beide soort huwelijksstelsels te eerbiedigen. Buiten een doelgebonden vermogen kunnen echtgenoten een tussen hen bestaande onverdeeldheid regelen in hun huwelijksovereenkomst, waardoor deze onverdeeldheid concreet een bepaalde gemeenschap uitmaakt waarop huwelijksvoordelen mogelijk zijn.

Bibliografie

Rechtsleer

AUGHUET, C., *Le notaire face aux réformes des régimes matrimoniaux et des successions*, Brussel, Larcier, 2019, 486 p.

AYDOGAN, A., "De hervorming van het huwelijksvermogensrecht", *T. Not.* 2018, nr. 9, 668-688.

AYDOGAN, A., "Deel IIIbis. De juridisch economische aard van huwelijksvoordelen herbekeken " in *De aard van de overeenkomst, 1e editie*, Bruxelles, Intersentia, 2014, 439 – 503.

AYDOGAN, A., "Schept de inbreng in gemeenschap door de ene echtgenoot een voordeel voor de andere? - Ontleding van de passiefregeling na inbreng", *OUD* 2015, 4-18.

BAEL, J., *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen*, Mechelen, Kluwer, 2006, 1040 p.

BAETEMAN, G., *De hervorming van het huwelijksgoederenrecht in West-Europa*, Brussel, Koninklijke Vlaamse academie voor wetenschappen, letteren en schone kunsten van België, 634 p.

BAETEMAN, G., DECLERCK, C., DEKNUDT, G., DU MONGH, J., GERLO, J., MAELFAIT, A., PINTENS, W. en SNYERS, J.-L., "Overzicht van rechtspraak. Huwelijksvermogensrecht 1996-2002", *TPR.* 2003, 1639-1780.

BAETEMAN, G., CASMAN, H., en GERLO, J., "Overzicht van rechtspraak. Huwelijksvermogensrecht 1989-1995", *TPR.* 1996, 135 – 340.

BARBAIX, R., en A.-L. VERBEKE, A.-L., *Beginselen relatievermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2012, 294 p.

BARBAIX, R., *Handboek Familiaal Vermogensrecht, 2de ed.*, Intersentia, 2018, 1026 p.

BARBAIX, R., en VERBEKE, A.-L., "Hervorming van het erfrecht. Een eerste commentaar bij de wet van december inzake de onwaardigheid, de plaatsvervulling, de huwelijksvoordelen en de giften", *RW* 2012-2013, afl. 30, 1162 – 1179.

BARBAIX, R., en A.-L. VERBEKE, "Het Hof van Cassatie bevestigt sterfhuisclausule", noot bij Cass., 10 december 2010, *R.W.*, 2010-2011, 1442.

BARBAIX, R., "Het nieuwe huwelijksvermogensrecht", *R.W.*, 2019-2020/19, p. 723-742.

BARBAIX, R., "Koekoekskinderen in het familiaal vermogensrecht" in BARBAIX, R., EGGERMONT, S. GEELHAND, N. en SWENNEN, F. (eds.), *Handboek Estate Planning. Bijzonder Deel 2, Koekoekskinderen*, Gent, Larcier, 2008, 37 -110.

BARBAIX, R., en CARETTE, N., (eds.), *Tendensen Vermogensrecht 2017*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 280 p.

BAX, M., en CASMAN, H., "Wet van 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels", *R.W.*, 1976-1977, 375.

BOONE K., "Commentaar bij art. 1457, 1459-1460 B.W." in H. CASMAN, A. HEYVAERT, J. PAUWELS en P. SENAËVE (eds.), *Personen- en familierecht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, losbl, 1 – 17.

BOONE, K., "Commentaar bij de artikelen 1458, 1464 en 1465 BW", *Comm.Pers.*, Mechelen, Kluwer, 2009, losbl, 1 – 27.

BOUCKAERT, F., CASMAN, H., en TRAEEST, G., "Het nieuwe huwelijksvermogensrecht", *TPR* 1976, 775-993.

BOONE, K., "De bevordering van de erfrechtelijke bescherming van buitenhuwelijkse kinderen: wijziging van artikel 295 en 1465 BW", *T.Fam.* 2007, 168 – 171.

BÜTZLER, R., en HEIJERICK, N., *Inleiding tot het Burgerlijk Recht*, Brugge, die Keure, 1988, XIX, 161 p.

BUYSSENS, F., "Verrekenbedingen: weten we eigenlijk waar we heen willen?", *TFAM* 2018, nr. 9, 226-227.

BUYSSENS, F., "Stop de betutteling", *T.Fam.* 2013/10, 238.

CARTUYVELS, B., "Les régimes de communauté conventionnelle" in Y.-H. LELEU en L. RAUCENT (eds.), *Les régimes matrimoniaux, IV, Les régimes conventionnels, le droit transitoire*, Brussel, Larcier, 2002, 137 – 187.

CASMAN, H., "Beding van ongelijke verdeling" in X., *Vermogensplanning met effect na overlijden: Langstlevende*, 77-81.

CASMAN, H., en VERBEKE, A.-L., "Belastbaarheid van huwelijksvermogensrechtelijke verkrijgingen", *Not.Fisc.M.* 2007, 32-35.

CASMAN, H., en VERBEKE A.-L., "[Burgerlijk recht] De vierde piste. De huwelijksvoordelen met betrekking tot onverdeelde goederen in een scheiding van goederen: een nuttig alternatief voor het verblijvingsbeding in een gemeenschapsstelsel, voor het finaal verrekenbeding in een scheiding van goederen, en voor het beding van aanwas tussen echtgenoten", *NOT* 2020, nr. 1, 1-6.

CASMAN, H., *Het begrip huwelijksvoordelen*, Antwerpen, Kluwer, 1976, 284 p.

CASMAN, H., en VERBEKE, A.-L., "Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen", *oud* 2020, nr. 1, 14 – 78.

CASMAN, H., CASSIERS, A., DECLERCK, C., DE PAGE, P., GEELHAND de MERXEM, N., VANDEN EYNDE, P., VAN HALTEREN, T., *La nouvelle séparation de biens: entre évolution et révolution. Aspects civils et fiscaux*, Anthemis, Limal, 2019, 156 p.

CASMAN, H., *Les droit de survie ou avantages matrimoniaux en régime de séparation de biens in les contrats de mariage, Bilan, perspectives et formules pratiques*, Brussel Bruylant 1996, 238 – 270.

CASMAN, H., *Notarieel familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 654 p.

CASMAN, H., "Op zoek naar de draad van Ariadne in de doolhof van huwelijksvoordelen – of zouden het aanwinstvoordelen moeten zijn?" in SWENNEN, F. en BARBAIX, R. (eds.), *Over erven: liber amicorum Mieke Puelinckx-Coene*, Mechelen, Kluwer, 2006, 83 – 94.

CASMAN, H., "Voorbeeld van een samenlevingscontract" in KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCHE NOTARISEN (ed.), *Ongehuwd samenwonen*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 197-200.

CASMAN, H., en VERBEKE, A.-L., "Wat is een huwelijksvoordeel?", *Not.Fisc.M.* 2005, afl. 9, 292 – 297.

CASTELEIN, C., en MUYLLE, M., "Hoe wassend is het water van een schuldechtscheiding? Het verval van voordelen nader bekeken", *Not. Fisc. M.* 2006, 145 – 168.

CASTELEIN, C., "Scheiding van goederen met externe correcties", *TEP* 2017, 96-134.

CASTELEIN, C., "Scheiding van goederen", *Vormingsdag erfrecht en huwelijksvermogensrecht 4 mei 2018*, 42 p.

COOLS, H., *Gids erven en schenken: De theorie en de praktijk*, Berchem, De Boeck, 2011, 468 p.

CULOT, A., (ed.), *La planification successorale, 3ième édition, Anthemis, 2019, 337 p.*

DECLERCK, C., "De hervorming van het huwelijksvermogensrecht. Commentaar bij de wet van 22 juli 2018", *TFAM 2018/9, 228 -253.*

DECKERS, C., DE HERDT, J. en GEELHAND N., (Fiscale) successieplanning "in extremis" in Vlaanderen. Naar een nieuw concept inzake fiscale successieplanning, *Handboek Estate Planning-Bijzonder Deel I, Gent, Larcier, 2008, 467 p.*

DECLERCK, C., "Koude uitsluiting: hervormen of afschaffen?", *T.Fam. 2012, afl. 2, 30-31.*

DECLERCK, C. en VERSTAPPEN, L., "Koude uitsluiting in Nederland en België – een rechtsvergelijkende analyse" in K. BOELE-WOELKI en F. SWENNEN, *Vergelijkenderwijs. Actuele ontwikkelingen in het Belgische en Nederlandse familierecht, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2012, 129-161.*

DECLERCK, C., PINTENS, W., VANWINCKELEN, K., *Schets van het familiaal vermogensrecht, Brugge, Die Keure, 2015, 466p.*

DECLERCK, C., en PINTENS. W., *Schets van het familiaal vermogensrecht, Brugge, Die Keure, 2019, 530 p.*

DECLERCK, C., "Secundair huwelijksvermogensstelsel" in PINTENS W., en J. DU MONGH J.,(eds.), *Patrimonium 2006, Antwerpen, Intersentia, 2006, 27 – 139.*

DECLERCK, C., "Secundair huwelijksvermogensstelsel. Hoofdstuk II, Conventionele stelsels" in PINTENS, W., en DU MONGH, J. (eds.), *Patrimonium 2007, Antwerpen, Intersentia, 2007, 21-66.*

DECLERCK, C., "Secundair huwelijksvermogensstelsel" in W. PINTENS, J. DU MONGH en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008, Antwerpen, Intersentia, 2008, 19-53.*

DECLERCK, C., "Solidariteit in scheidingsstelsels: tussen droom en daad wijzen wetten de weg" in G. VERSCHULDEN (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat 33, die Keure, 2018, 204 p.*

DE FOY, G., "La planification patrimoniale au moyen d'opérations aléatoires sur deux têtes", *Rev.not.b. 2019/8, 663 – 720.*

DEFRAITEUR, A., "Avantages matrimoniaux en droit fiscal et en droit civil : comment réconcilier l'inconciliable ? incidences de l'arrêt de la Cour de cassation du 10 décembre 2010" in *Rec.gén. enr.not.*, 2012, afl. 4, 149 – 165.

DEGUEL, F., "La (nouvelle ?) séparation de biens pure et simple" in *La réforme du droit des régimes matrimoniaux, Bruxelles, Larcier, 2018, 179-205.*

DEGUEL, F., " L'extension des outils communautaires ", in Y.-H. LELEU (coord.), *La réforme du droit des régimes matrimoniaux, Brussel, Larcier, 2018, 157.*

DEHALLEUX, V., "Avantages matrimoniaux et droits de succession", *Rev. trim. dr. fam. 2006, 707 – 739.*

DE HERDT, J., "Het keuzebeding onder last belast, en andere lastige topics" in VLANOT, *VlaNot Jaarboek 2019, Intersentia, 2020, 81 – 113.*

DEKKERS, R., CASMAN, H., VERBEKE A.-L., en ALOFS, E., *Erfrecht & Gift en, De nieuwe Erfwetten 2017 en 2018, Intersentia, 2018, 364 p.*

DEKKERS, R., en CASMAN, H., *Handboek Burgerlijk Recht – IV. Huwelijksstelsels, erfrecht, giften, Antwerpen, Intersentia, 2010, 971 p.*

DE KNUDT, G., "Bedenkingen bij de fiscale behandeling van voordelen tussen echtgenoten bij huwelijkscontracten. Impact op de inhoud van het huwelijkscontract" in CASTELEIN, C., VERBEKE, A., en WEYTS, L. (eds.), *Liber Amicorum Professor Johan Verstraete, Antwerpen, Intersentia,*

2007, 475-491.

DELBOO, M., en KUYKS, J., De klassieke huwelijksvermogensrechtelijke bedingen bij kinderloze echtparen, *VIP* 2010, nr. 4, 30 – 38.

DELBOO, M., en DEKNUDT, G., "Een harde noot om kraken: over gemengde bepalingen in het IPR en de kwalificatie van een alsof-beding" (noot onder Antwerpen 5 oktober 2004), *TFR* 2005, 381-382.

DELIÈGE, A., "Séparation de biens avec société d'acquêts: est-ce la fin?" (noot onder Bergen 1 april 1975), *RCJB* 1978, 252.

DELNOY, P., *Les libéralités et les successions*, Brussel, De Boeck & Larcier, 2006, 494 p.

DELVA, W., *Het huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten, doctoraal proefschrift*, Drukkerij George Michiels Tongeren, 1952, 362 p.

DELVA, W., "De contractuele en de gerechtelijke scheiding van goederen", *T.P.R.* 1978, 529 – 554.

DELVA, W., "Tw. Huwelijksvermogensstelsels", *RW* 1976, 322 – 384.

DEMORTIER, A., "Dispositions communes à tous les régimes matrimoniaux" in "La réforme du droit des régimes matrimoniaux. Regards de praticiens", *Rev.not.b.* 2019, 101 – 141.

DE PAGE, P., en DE STEFANI, I., *La réforme des régimes matrimoniaux et de diverses dispositions successorales – Commentaire pratique de la loi du 22 juillet 2018*, Limal, Anthemis, 2018, 454 p.

DE PAGE P., "La séparation de biens avec adjonction d'une société d'acquêts limitée" in *La nouvelle séparation de biens: entre évolution et révolution. Aspects civils et fiscaux*, Anthemis, 2019, 89-117.

DE PAGE, P., *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2003, 278 p.

DE PAGE, P., en DE STEFANI, I., "Les avantages matrimoniaux. Aspects civils et fiscaux", *Rev. not. b.* 2002, 280-281.

DE PAGE, P., DE STEFANI, I., "Les opérations atypiques. Effet libéral et droit fiscal", in P. DE PAGE (ed.), *Droits des successions et donations: actualité civile et fiscale*, Brussel, Bruylant, 2006, 90 p.

DESMARICAUX, B., "Verlies van voordelen in de zin van art. 299 B.W.", *T.Not.* 2002, afl. 6, 350 – 354.

DE VOGELAERE, T., "6. - Het nieuwe huwelijksvermogensrecht: een overzicht van de belangrijkste wijzigingen" in G. DE COCK (ed.), *Personen- en familierecht*, 1e editie, Bruxelles, Intersentia, 2019, 133 – 173.

DE WULF, C., *De wet van 22 juli 2018 tot wijziging van het huwelijksvermogensrecht – een algemeen overzicht met modellen voor de praktijk*, Brugge, Die Keure, 2019, 239 p.

DE WULF, C., "Eén zwaluw maakt nog geen zomer" (noot onder Rb. Hasselt 18 oktober 2006), *T.Not.* 2007, afl. 9, 522-524.

DE WULF, C., "Een kritische doorlichting van recente rechtspraak en rechtsleer in verband met de sterfhuisclausule", *T.Not.* 2008, afl. 10, 467-485.

DE WULF, C., BAEL, J., DEVOS S. en DE DECKER H., *Het opstellen van notariële akten, I, Organieke Wet Notariaat, Personen- en Familierecht, Familiaal Vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2003, 995 p.

DE WULF, C., BAEL, J., DEVOS S. en DE DECKER H., *Het opstellen van notariële akten, I, Organieke Wet Notariaat, Personen- en Familierecht, Familiaal Vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 1374 p.

- DE WULF, C., "De nieuwe theorie van de huwelijksvoordelen – recht of wishful thinking?", 2009, 523-532.
- DONNAY, M., "Combinaison des régimes de séparation de biens et de communauté d'acquêts", *Rec.gén.enr.not.* 1944, 184-209.
- DU MONGH, J. en DECLERCK, C., "Burgerlijke en fiscale tendensen in het familiaal vermogensrecht" in *CBR jaarboek 2007-2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 469-533.
- DU MONGH, J., "Huwelijksvermogensrecht anno 2018" in *Actualia Vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 1 – 24.
- DU MONGH, J., "Huwelijksvoordelen en successieplanning. Voorzichtigheid blijft geboden", *T.Not.* 2007, afl. 12, 492-509.
- FORDER, C., en VERBEKE, A.-L., "Geen woorden maar daden" in C. FORDER en A.-L. VERBEKE (eds.), *Gehuwd of niet: maakt het iets uit?*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 489-649.
- GEELHAND de MERXEM, N., "Contrats aléatoires: Vlabel de plus en plus sévère", *Info Droits de succession*, 2020/1, 19 - 21 .
- GEELHAND de MERXEM, N., GOTZEN, I., De begunstiging van de langstlevende echtgenoot en Vlabel, *OUD* 2017, afl. 5, 519-550.
- GEELHAND de MERXEM, N., "Het finaal verrekenbeding, weerlegging van een onterechte kritiek", *Not. Fisc. M.* 2009, 103 – 147.
- GEELHAND de MERXEM, N., "Het nieuwe huwelijksvermogensrecht: beschouwingen en amendementen bij belangrijke hervormingen van de wet", *T.Not.* 2013, 626-677.
- GEELHAND de MERXEM, N., en LELEU, Y.-H., "La clause dite de la 'mortuaire' plus vivante que jamais", noot bij Cass., 10 december 2010, *J.T.*, 2011, 92.
- GEELHAND de MERXEM, N., Het huwelijkscontract en de akte houdende wijziging van het huwelijkscontract als techniek van (fiscale) successieplanning in extremis" in C. DECKERS, J. DE HERDT en N. GEELHAND (eds.), *Handboek Estate Planning: (fiscale) successieplanning "in extremis" in Vlaanderen*, Brussel, Larcier, 2008, 377 – 487.
- GEELHAND de MERXEM, N., "Oude bedingen van aanwas inzake roerende goederen met ongelijke inleg plots belastbaar in de erfbelasting?", *Nieuwsbrief Notariaat* 2019/10, 1 – 7.
- GERLO, J., *Handboek voor familierecht, II, Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2004, 344.
- GILISSEN, J., *Historische inleiding tot het recht*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1981, 811 p.
- HAMBYE, J., *Régimes matrimoniaux. La réforme de 1976*" in *Rép. not.*, Brussel, Larcier, 1977, 205 p.
- HALPERIN, J.-L., *Histoire du droit privé français depuis 1804*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2001, 416 p.
- HELSEN, F., "Het toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen", *NFM* 2012, 70 – 89.
- INDEKEU, B., "De sterfhuisclausule gered?", *AFT* 2009, 30-33.
- KALISZ, S., *De rechten van het paar: samenwonen, trouwen, scheiden, kinderen*, Brussel, Verbruikersunie Test-Aankoop CVBA, 2014, 156 p.
- LABEEUW, N. en NORÉ, D., "Sterfhuisclausule toch niet ten dode opgeschreven?", *Fiscoloog* 2008, 3-5.

- LAURENT, F., *Principes de droit civil, IX, Des successions*, Brussel, Bruylant, 1873, 184-185.
- LAURENT, F., *Principes de droit civil, XII, Du contrat de mariage et des droits respectifs des époux*, Brussel, Bruylant, 1878, 520.
- LEFEBVRE-TEILLARD, A., *Introduction historique au droit des personnes et de la famille*, Parijs, Presses Universitaires de France, 1996, 475 p.
- LELEU, Y.-H., "Droit patrimonial des couples", *Collection de la Faculté de droit de l'Université de Liège*, Bruxelles, Larcier, 2015, 15 – 546.
- LELEU, Y.-H., "La réforme des régimes matrimoniaux par la loi du 22 juillet 2018: présentation, évaluation" in *La réforme du droit des régimes matrimoniaux: Loi du 22 juillet 2018*, Bruxelles, Larcier, 2018, 15-64.
- MAES, S., "Bedingen van aanwas en tontine: Opnieuw rechtsfiguren uit grootvaders tijd?", *Njw* 2008, 378-393.
- MATHYS, N., "De wet van 22 juli 2018 inzake het huwelijksvermogensrecht: overzicht van de belangrijkste wijzigingen", *BN* 2018, afl. 3, 97-107.
- MICHIELS, D., "Bedingen van tontine en aanwas", *RW* 1995-1996, 969 – 983.
- MICHIELS, D., "Fiscale aspecten van huwelijkscontracten", *T.Not.* 2007, 431-491.
- MICHIELS, D., "Huwelijkscontracten als instrumenten van vermogensplanning", *Not.Fisc.M.* 2005, afl. 9, 267-291.
- MICHIELS, D. en VAN SINAY, T., *Notarieel Vastgoedrecht: Opstellen van notariële akten*, Koninklijke Vlaamse Rechtsgenootschap, 2013, 362 p.
- MICHIELS, D., *Tontine en aanwas*, Mechelen, Kluwer, 2008, 94p.
- NIJBOER, N., "Contractuele regelingen tussen echtgenoten en samenwoners. Deel I. echtgenoten. Huwelijksvoordelen en contractuele erfstelling", *OUD* 2008, deel 1:afl. 2, 105 – 139, deel 2: afl.3, 287 – 325.
- PINTENS, W., DECLERCK, C. DU MONGH, J. en VANWINCKELEN, K., *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, 2010, 1345 p.
- PINTENS, W., "Het Belgische huwelijksgoederenrecht in rechtsvergelijkend perspectief", *TPR* 2005, 317-364.
- PINTENS, W., VAN DER MEERSCH, B. en VANWINCKELEN, K., *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers, 2002, 997 p.
- PINTENS, W., "Het verval van huwelijksvoordelen bij echtscheiding en de interpretatie van artikel 299 B.W." (noot onder Cass. 23 november 2001), *TBBR* 2003, 242-245.
- PINTENS, W., en DECLERCK, C., (eds.), *Patrimonium 2015*, die Keure, 447 p.
- PINTENS, W., en DECLERCK, C., (eds.), *Patrimonium 2020*, die Keure, 408 p.
- PINTENS, W., MOSSELMANS, S., en DECLERCK, C., *Praktijkboek Familiaal Vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 559 p.
- PINTENS, W., VANWINCKELEN K. en DU MONGH J., *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 389 p.
- PINTENS, W., DECLERCK, C. en ALLAERTS, V., "Stelsels van scheiding van goederen", *TPR* 2010/3, 1547-1566.

- PUELINCKX-COENE, M., "Op zoek naar de draad van Ariadne in het doolhof van beschikkingen tussen echtgenoten", *T.B.B.R* 1992, 5 – 30.
- RENAULD, L., *Droit patrimonial de la famille, I, Régimes matrimoniaux*, Brussel, Larcier, 1971, 1022 p.
- RENIERS, A., "Voordelen en huwelijksvoordelen: what's in a name?", *RABG* 2018/3, 222-224.
- RAUCENT, L., en BEGUIN, E., *Dix années d'application de la réforme des régimes matrimoniaux*, Brussel, Bruylant, 1987, 365 p.
- RAUCENT, L., *Droit patrimonial de la famille. Les régimes matrimoniaux*, Louvain-la-Neuve, Cabay, 1986, 374 p.
- RENCHON, J.-L., "L'application « par analogie » en régime de séparation de biens des dispositions légales relatives aux « avantages matrimoniaux » en régime de communauté : quelle analogie ? quelle légitimité ?", *ADL* 2019, nr. 1, 91-127.
- RENCHON, J.-L., " L'avantage matrimonial : une technique de détournement de la dévolution successorale ? ", *ADL* 2014/1, 123 – 151.
- ROUSSEAU, L., "L'attribution du patrimoine commun: attribution alternative et conditions résolutoires" in *Liber Amicorum Léon Raucent*, Louvain-la-Neuve, Academia, 1992, 363 – 372.
- RUYSSVELDT, J. *Praktijkgids successieplanning 2019-2020*, Knokke-Heist, Lex Forum, 2019, 900 p.
- SAGAERT, V., "De hervorming van het goederenrecht", *TPR* 2020, 389 – 654.
- SEYNS, S., en CROPPEN E., "De vereffening-verdeling van een huwelijksvermogensstelsel na de hervorming van het huwelijksvermogensrecht", *VIP* 2020/4, 4-29.
- SIBIET, A., "Bescherming van kinderen bij tweede huwelijk", *NJW* 2005, 110 – 115.
- SPRUYT, E., RUYSSVELDT, J., en DONS, P., *Praktijkgids successierecht en -planning*, Kappelle-op-den-Bos, Toth, 2003, 1032 p.
- TAINMONT, F., "Le régime de la séparation de biens revu par la loi du 22 juillet 2018", *JT* 2019, afl. 6761, 125 – 133.
- TAYMANS, J.-F., "Les avantages matrimoniaux en régime de séparation de biens", in J.-L. RENCHON, J.-L. en TAINMONT, F., *la réforme des régimes matrimoniaux et des droits successoraux du conjoint et du cohabitant légal*, p. 229, Brussel, Larcier, 2019, 229 – 233.
- TRAEST, G., BOUCKAERT, F., en CASMAN, H., "Het nieuw huwelijksvermogensrecht, de wet van 14 juli 1976" in *TPR* 1976, 778 – 993.
- TURPYN, E., "Het finaal verrekenbeding: Een verboden erfovereenkomst?", *T.Not.* 2010, 59-65.
- VAN ACOLEYEN, O., *Successierecht*, Antwerpen, Kluwer, 1994, (losbl.), 3 v.
- VAN BAEL, J., "Huwelijkscontract van scheiding van goederen met een toegevoegd 'intern gemeenschappelijk vermogen'. Ceci n'est pas un régime matrimonial", *T.Not.* 2010, afl. 5, 224-248.
- VANDEBEEK, N., *Het onroerend goed en de nalatenschap*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 600 p.
- VANDEN DAELLEN, S., "De sterfhuisclausule fiscaal ont(k)leed", *Jura Falc.* 2007-08, 59-73.

- VANDUFFEL, S., en VAN GEEL, A., "Beding van vooruitmaking" in VERBEKE, A.-L. BUYSSENS F. en DERYCKE H. (eds.), *Handboek Estate Planning, IV, Vermogensplanning met effect na overlijden. Langstlevende*, Brussel, Larcier, 2006, 69 – 76.
- VANDUFFEL, S., VAN GEEL, A., "Wanneer wordt een huwelijksvermogensrechtelijke verkrijging een schenking (art. 1464, tweede lid, B.W.)", in A. VERBEKE, F. BUYSSENS, H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate Planning IV: Vermogensplanning met effect na overlijden. Langstlevende*, Gent, Larcier, 2006, 85-88.
- VAN GERVEN, W., *Het beleid van de rechter*, Leuven, Standaard, 1973, 166 p.
- VAN HEUVESWYN, C., "Belang van het onderscheid tussen een gemeenschapsstelsel en een stelsel van scheiding van goederen" in VERBEKE, A.L., BUYSSENS, F. en DERYCKE, H. (eds), *Handboek Estate Planning 1: Vermogensplanning met Effect bij Leven – Huwelijk en samenwoning*, Brussel, Larcier, 2011, 21 – 30.
- VAN HOECKE, *De interpretatievrijheid van de rechter*, Kluwer, 1979, 432 p.
- VAN MOLLE, M., "3. - La réforme du droit des régimes matrimoniaux au travers des dispositions nouvelles applicables à tous les régimes matrimoniaux" in GILLARD, A., ea., *Les régimes matrimoniaux après la loi du 22 juillet 2018*, 1e édition, Brussel, Larcier, 2019, 89 -119.
- VAN MOLLE, M., "La réforme du droit des régimes matrimoniaux au travers des dispositions nouvelles applicables à tous les régimes matrimoniaux" in VAN GYSEL, A.-C., *Perspectives sur le droit patrimonial de la famille après la réforme*, Brussel, Larcier 2019, 59 – 90.
- VAN OOSTERWYCK, G., "Beoordeling van de langstlevende echtgenoot bij huwelijkscontract, schenking of testament na de wet van 14 mei 1981", *RW* 1981- 82, 373 – 410.
- VAN OOSTERWYCK, G., "huwelijksvoordelen en contractuele erfstellingen", *TPR* 1985, 227-238 p.
- VERBEKE, A., "Algemeen kader der huwelijksvoordelen" in *Huwelijksvoordelen. Handboek Estate Planning, bijzonder deel 4*, Gent, Larcier, 2010, 19-20.
- VERBEKE, A.-L., Aanwinsten als échappement voor een evenwichtig huwelijksvermogensrecht in *Het Rector Roger Dillemans Instituut Familiaal Vermogensrecht. Hommage aan een Ereector*, Antwerpen, Intersentia, Reeks Acta Falconis V, 2015, 25-87.
- VERBEKE, A.-L., "Aanwinsten en huwelijksvoordelen in een evenwichtig huwelijksvermogensrecht", *TEP* 2014, 292-330.
- VERBEKE, A.-L, "A New Deal for Belgian Marital Property Law" in *Liber amicorum Prof. Helene Casman*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 461-493.
- VERBEKE, A.-L., "Contractvrijheid in het huwelijksvermogensrecht. Opdracht voor een waakzaam notariaat" in *Liber Amicorum Prof. Dr. G. Baeteman*, Deurne, Story-Scientia, 1997, 327 – 354.
- VERBEKE, A.-L., "Civiel- en fiscaalrechtelijke bedenkingen bij het finaal verrekeningsbeding en het alsofbeding in het huwelijkscontract van scheiding van goederen" in PINTENS, W., SENAËVE, P., SLUYTS, C., VERSTRAËTE, J. (eds.), *Liber Amicorum Roger Dillemans. Deel I, Familierecht en familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Story-Scientia, 1997, 525 p.
- VERBEKE, A.-L., en BARBAIX, R., "De sterfhuisclausule springlevend", *OULD* 2011, 106 – 111.
- VERBEKE, A.-L., "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen: pleidooi voor een warme uitsluiting" in CASMAN, H., DECUYPER, J.R. en J. GERLO, J., *De Evolutie in de Huwelijkscontracten*, Deurne, Kluwer, 1995, 81 – 191.
- VERBEKE, A.-L., "Huwelijkscontracten: Scheiding van goederen met toeters en bellen", in WEYTS, L., VERBEKE, A.L., GOOVAERTS, E., (ed.), *Actualia Familiaal Vermogensrecht*. Leuven, UPL LNG 4, 2003, 15-25.

VERBEKE, A.-L., "Huwelijksvoordelen. Een tweede Antwerps Mijlpaalarrest" (noot onder Antwerpen 24 juni 2008), *OUD* 2008, afl. 4, 279-286.

VERBEKE, A.-L., "Gender-ongelijkheid bij zuivere scheiding van goederen. Pleidooi voor een gedwongen én onderhandelde aanpak", *OUD* 2010, 98-115.

VERBEKE, A.-L., *Goederenverdeling bij echtscheiding*, Antwerpen, Maklu, tweede uitgave, 1995, 499 p.

VERBEKE, A.-L., "Het alsof-beding in gevaar?", *Not.Fisc.M.* 2003, 199 – 208.

VERBEKE, A.-L., " Het wilsgebrek van de liefde", *TEP* 2015, 100 – 108.

VERBEKE, A.-L., Krachtlijnen voor een wettelijk huwelijksvermogensstelsel, in *Algehele gemeenschap van goederen: afschaffen!?*, *Serie Ars Notariatus CVII*, Deventer, Kluwer, 2001, 33 – 62.

VERBEKE, A.-L., " Langstlevende echtgenoot versus kinderen. Een nieuwe communautaire twist in België? ", *TPR*, 2013, 2471 – 2485.

VERBEKE, A.-L., "La séparation de biens avec clause de participation" in *Rép.Not. Régimes matrimoniaux*, 2001, 977 – 995.

VERBEKE, A.-L., "Naar een billijk relatie-vermogensrecht", *TPR* 2001, 373 – 402.

VERBEKE, A.-L., "Rechtsvergelijkende beschouwingen over contractuele relaties in het huwelijksvermogensrecht" in K.F.B.N. (ed.), *De internationale contractuele relaties. De rol van de notaris*, Notarieel congres 1995, Antwerpen, Maklu, 467-512.

VERBEKE, A.-L., "Scheiding van goederen en onverdeeldheden. Over de rechtsgeldigheid van een TIGV", *T.Not.* 2011, 179-192.

VERBEKE, A.-L., "Waardig familiaal vermogensrecht", *TEP* 2013, 3-13.

VERBEKE, A.-L., "Weg met huwelijk en echtscheiding", *TEP* 2004, 969 – 982.

VERBEKE, A.-L., "Zuivere scheiding van goederen verbieden", *AJT* 2001-01, 671-672.

VERLINDEN, H. "Verrekenbedingen, schattingsprocedure en andere wijzigingen decretaal geregeld", *SRNB* 2018, nr. 2, 5-11.

VERSTAPPEN, L.C.A., "boekbespreking van L.H.M. Zonnenberg, Het verrekenbeding", *WPNR* 2009, 851-859.

VERSTRAETE, J., "Verblijvingsbedingen. Verblijvingsbedingen onder last. Keuzebedingen onder last" in *Liber Amicorum Paul Delnoy*, Brussel, Larcier, 2005, 549 – 560.

VIOLLET, P., *Histoire du droit civil français, accompagnée de notions de droit canonique et d'indications bibliographiques*, Parijs, Librairie de la société du recueil général des lois et des arrêts, 1905, 1012 p.

VOISIN, L., "Les avantages matrimoniaux dans les régimes de separation de biens" in RENCHON, J.-L., en TAINMONT, F. (eds.), *Le statut patrimonial du conjoint survivant*, Brussel, Bruylant, 2004, 337-369.

VOISIN, L., "Avantages matrimoniaux et libéralités entre époux séparés des biens" (noot onder Antwerpen 5 oktober 2004), *Rev.not.b.* 2005, 678-689.

WERDEFROY F., e.a., *Registratierechten 2014-2015*, II, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, 3 v.

WEYTS, L., "Een toebedeling van de gemeenschap aan slechts een echtgenoot: is dit een

ontsnappingsroute aan artikel 5 W. Succ. met een boobytrap of is het een veilig pad?”, *T.Not.* 2005, 2-8.

Wetgeving

§ 1. Wetgeving

(oud) Burgerlijk Wetboek, *BS* 3 september 1807.

Wetboek Succesierechten, *BS* 7 april 1936.

Wet 22 juni 1959 betreffende de rechten van de van goederen gescheiden vrouw, *BS* 26 juni 1959.

Wet 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvoordelen, *BS* 18 september 1976.

Wet 10 december 2012 tot wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek, het Strafwetboek en het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de onwaardigheid om te erven, de herroeping van giften, het verval van huwelijksvoordelen en de plaatsvervulling, *BS* 11 januari 2013.

Wet 22 juli 2018 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en diverse andere bepalingen wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van de wet van 31 juli 2017 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de erfenissen en de giften betreft en tot wijziging van diverse bepalingen ter zake, *BS* 27 juli 2018.

Decreet 8 december 2017 houdende bepalingen tot verdere regeling van de invordering van niet-fiscale schuldvorderingen voor de Vlaamse Gemeenschap en voor het Vlaamse Gewest en de instellingen die eronder ressorteren, diverse fiscale bepalingen, en de overname van de dienst van de belasting op spelen en weddenschappen, de automatische ontspanningstoestellen en de openingsbelasting op slijterijen van gegiste dranken, *BS* 14 december 2017.

§ 2. Parlementaire stukken

Verslag over het wetsontwerp van wet tot vervanging van Titel V van Boek III van het Burgerlijk wetboek “Huwelijkscontract en wederzijdse rechten van de echtgenoten”, *Parl.St.* Senaat 1974, nr. 683/2.

Wetsontwerp van programmawet, *Parl.St.* Kamer 2011-2012 nr. 53-1965/002.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *Parl.St.* Kamer 2017-2018 nr. 54-2848/001.

Verslag van de eerste lezing van wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *Parl.St.* Kamer 2017-2018 nr. 54-2848/007.

Rechtspraak

§ 1. Grondwettelijk Hof

Arbitragehof 22 juli 2004, nr. 140/2004.

GwH 23 november 2005 nr. 170/2005.

GwH 10 juli 2019 nr. 109/2019.

GwH 18 juni 2020 nr. 89/2020.

§ 2. Hof van Cassatie

Cass. 30 juli 1841, *Arr.Cass.* 1841, I, 347.

Cass. 26 juni 1845, *Arr.Cass.* 1845, I, 365.

Cass. 11 december 1846, *Arr.Cass.* 1847, I, 375.

Cass. 29 oktober 1874, *Arr.Cass.* 1875, I, 7.

Cass. 22 april 1976, *RW* 1976-77, *JT* 1977 98.

Cass. 28 april 1977, *Pas.* 1977, 878.

Cass. 23 november 2001, AR C.99.0012.N, *Pas.* 2001, I, 1929, *EJ* 2002.

Cass. 29 november 2001, AR C.98.0064N.

Cass. 10 december 2010, AR F.08.0102.N., *T.Not.* 2011, afl. 1, 14.

Cass. 20 september 2013, AR F.12.0003.F, *Pas.* 2013, 1733.

Cass. 28 april 2016, AR F.15.0035.N.

Cass. 5 januari 2017, AR F.15.0164.F.

Cass. 12 januari 2017, AR C.12.0380.F.

Cass. 9 november 2017, AR C.17.0118.N, AC nr. 630.

§ 3. Raad van State

Adv.RvS 9 oktober 201353.916/2, over een voorontwerp van wet 'tot wijziging van diverse bepalingen van het Burgerlijk Wetboek inzake het huwelijksvermogensrecht, in het bijzonder met betrekking tot de gevolgen van het overlijden van een van de echtgenoten'.

Advies.RvS 2 december 1957, Parl.St. Senaat 1964-65, nr. 138.

§ 4. Hoven en rechtbanken

- Gent 7 juli 1877, *Pas.* 1877, II, 349.
- Brussel 21 april 1971, *Rec.gén.enr.not.* 1973, 233, nr. 21.514.
- Brussel 13 maart 1984, *JT* 1984, 534.
- Brussel 10 november 1994, *Rev.not.b.* 1995, 204.
- Gent 16 december 2004, *T.Not.* 2006, noot BOUKAERT, *RABG* 2006, 12.
- Brussel, 30 maart 2006, *JT* 2007, 504.
- Gent 15 november 2007, *TEP* 2008.
- Antwerpen 24 juni 2008, *AFT* 2009, 30-33.
- Antwerpen 30 juni 2008, 2007/AR/2136, onuitg.
- Antwerpen 24 april 2012, *Not.Fisc.M.* 2012/6, 217-218.
- Gent 17 juni 2014 *T.F.R.*, 2014/18, nr. 470
- Gent 2 april 2015, *T.Not.* 2015, 620.
- Antwerpen 19 mei 2015, *Fisc.Koer.* 2015, afl. 13, 739.
- Gent 3 september 2015, *T.Not.* 2015, 678.
- Antwerpen 17 februari 2016, *T.Not.* 2016.
- Brussel 1 maart 2016, AR 2015/FA/83, onuitg.
- Rb. Brussel 29 juni 1887, *Pas.* 1888, III, 256.
- Rb. Nijvel, 31 mei 1994, *Rev.Not.B.* 1994, 536.
- Rb. Antwerpen 2 mei 2003, *Not. Fisc. M.* 2003, 209.
- Rb. Hasselt 18 oktober 2006, *RABG* 2007, 558.